شیخ الاسلام اسبق جمال الدین افندی مرحومك

خاطرات سیاسیه

۱۳۳۰ سنه‌سنده مصرده تحریر ایتمشلردر

درسعادت

۱۳۳۶

شیخ الاسلام مرحوم جمال الدین افندی حضرتلرینک

خاطرات سیاسیه‌سی

۱۳۳۰ سنه‌سنده مصرده تحریر ایلمشدر

۱۳۳۶

م. هوواغیمیان مطبعه‌سی — درسعادت

شیخ الاسلام مرحوم جمال الدین افندی حضرتلرینك

خاطرات سیاسیه‌سی

۱۳۳۰ سنه‌سنده مصرده تحریر ایلمشدر

ساحهٔ کائناتده سرزدهٔ ظهور اولان شؤنات؛ و علی الخصوص بین الملل وقوع بولان محاربات بر چوق اسباب و عواملك محصله‌سی اولوب ظاهرده کوریلدیکی کبی علی الفور حادث اولمش شیلر دکلدر، صحائف تاریخ بو حقیقتی ناطقدر. بناءً علیه حرب اخیر مشئومی [۱] تولید ایدن اسباب صحیحه‌یی حقیله اکلامق ایچون ماضی‌یه ارجاع نظر ایتمك ودور انقلابمزك مبدأندن حربك نتیجه‌سنه قدر جریان ایدن وقوعاتك باشلیجه‌لرینی برر برر سجیدهٔ میزان تدقیق ایتمك مقارن حق و صواب اولور.

مشروطیتك بو دفعه‌کی اعلاننده خدمت فتواده بولنیور ایدم. تموزك اون برنجی صباحی غزته‌لرده منظورم اولان اعلان رسمیدن استبشار کیفیت ایلدم. چونکه او کیجه صدراعظم سعید پاشا [۲]نك تحت ریاستنده اوله‌رق ییلدیز سرای همایوننده فوق العاده انعقاد ایدن مجلس وکلایه دعوت اولنمامش ایدم.

یوم مذکورده بر معتاد باب فتوایه کیتدم. صنوف اهالیدن بر جم غفیر بابعالی‌یه عزیمتله اظهار شادمانی ایتدکلری کبی اورادن دائرهٔ حربیه‌یه اوغرایه‌رق وقت عصرده باب فتوایه کلدیلر. درحال دائرهٔ مشیختك حولی‌یه ناظر اولان مدخلنه چیقارق جماعت حاضره‌نك حسیات مسرتکارانه‌لرینه اشتراك ایله کندیلرینی تبریك و کوستریلن آثار منتداری‌یی تلغرافله ذات حضرت پادشاهی‌یه عرض ایده‌جکمی افاده و تبلیغ ایتدم. نشوهٔ حریتله پك جوشمش اولان بو کتلهٔ ناسك ناصیه‌لرنده علائم سروردن زیاده مشروطیتك بنه دوام و استقرار

[۱] بالقان حربی.

[۲] اعیان ریاستنده وفات ایدن کوچوك سعید پاشا.

ایده‌میه‌جکی اندیشه‌سندن متولد بر عصبیت و هیجان آثاری نمایان اولمقده ایدی . او اثناده خلقك اوموزلری اوستنه چیقان بر ذات ، اسکی ماجرالردن طوتدیره‌رق شدید بر نطق ایرادینه باشلادی . ذاتاً متهیج اولان بو جماعتك تأثیر نطق ایله غلیانه کلکده اولدیغنی حس ایدنجه مومی‌الیهن سوزینی کسه‌رك « بك افندی نائل اولدیغمز نعمت مشروطیتی چکه‌مینلر ، تقرر و دوامنی ایسته‌مینلر بوقیدر ظن ایدییورسکز ، اوروپالیلر بو کون بزه نظر حیرت و تقدیر ایله باقیور ، نه یولده حرکت ایده‌جکمزه عطف نظر دقت ایدیور . بو دفعه‌ده مشروطیتك تأسس وبقاسنه موفق اولامازسه‌ق حالمز یمان و عدم قابلیتمز بتون جهانه عیان اولور . هپ ال برلکیله و کمال اعتدال و وقار ایله مقصدمزك حصولنه چالیشه‌لم . حس انتقامی اویاندیره‌جق اوفق بر وقعه حدوثنه سبب اولدیغمز حالده او وقعه بیوییه‌رك معاذالله قان دوکولمه‌سنه باعث اولور و مملکتمزده اجانبك کثرتنه بناءً مداخلهٔ خارجیه وقوعیله قورقدیغمز باشمزه کلیر . تعمیرینه چالیشدیغمز بوبنای عظیمی کندی الیمزله‌می ییقه‌جغز . الله‌عشقنه تعدیل لسان ایت . شمدی جمله‌مزه فرض اولان ؛ بو نعمتك خالصانه شکرینی ایفا ایله قانون اساسینك تطبیقنه حصر آمال ایتمك و بو بابده حکومته مظاهرت ایله‌مکدر » دیه‌مله مومی الیه سوزینی مجرای دیکره تحویل و خلقك هیجاننی بر آز تعدیل ایلدی . مع‌هذا مواجهه‌مده بولنانلردن بعضیلری عصبیتلرینه غلبه ایده‌میه‌رك « بو دفعه‌ده حریتمزی الیمزدن آلیرسه‌کز هیکزی پاره‌لرز » دیه‌لرینه جواباً « افندیلر ، اصول مشورت اساساً موافق احکام شریعت اولوب زمان دخی بوکا احتیاج کوسترمکله اردونك و بالجمله اصحاب حمیتك ارزوسنه و پادشاهمزك‌ده بو احتیاجی تقدیر ایله ارزوی عمومی‌یی تصویب بیورمالرینه بناءً صورت قطعیه‌ده تأسس ایتمش و فمابعد نقض و ابطاله امکان قالمامشدر . » کلمات مقنعه‌سیله تطمین افکاره مسارعت ایتدیکمدن جمله‌سی اظهار ممنونیت و فرداسی کون برای تشکر ییلدیز سرای همایونه کیتمك اوزره دائرهٔ حربیه میداننده اجتماعه قرار ویره‌رك عودت ایتدیلر . بو صره‌ده جماعتك سر آمدانندن اولوب اطرافمی احاطه ایدن ذواته خطاباً « بویله بر جمعیت عظمی ایله سرای همایونه کیدیلیرسه ذات شاهانه‌جه موجب خلجان اولمق احتمالنه بناءً محظوردن سالم اوله‌ماز . بوکون باب عالی ایله حربیه و مشیخت دائره‌لرنده ابراز ایتدیککز آثار منتداری‌یی پادشاهمزك وکیللری اولدیغمزدن همان مابین همایونه عرض ایتمکلکمز طبیعیدر » مقدمه‌سیله جماعتی بوفکردن واز کچیرمك صواب اوله‌جغنی اخطارده قصور ایتمدم .

ایرته‌سی بازارکونی علی‌العاده مجلس وکلاده بولنیور ایدم . وقت عصرده باب عالی‌یی احاطه ایدن بر جمعیت عظیمه بو عاجزی خارجه دعوت ایتملریله غلبه‌لك ایچنده سوء تفاهمه محل قالمامق

اوزره ایچلرندن برقاچ ذاتی انتخاب ایله دائرهٔ صدارته کوندرملرینی بالواسطه رجا ایتدیکمه بناء تنفس اوطه‌سنه کلن درت ذات ایله ملاقات اولندی .

بونلردن بری باب فتوایه کانلر میانده کوردیکم مکاتب اجنبیه مفتشی صادق بك ایدی . کلامه ابتدار ایله « اهالی دونکی نصیحتکزی حسن تلقی ایده‌رك ییلدیزه عزیمتدن صرف نظرله سزه مراجعت ایتمك اوزره کلدك . حاضرلادیغمز عریضهٔ تشکریه‌یی ملت نامنه ذات شاهانه‌یه تقدیم ایتمکزی جملةً رجا ایدییورز » دیمکله مع الافتخار بو وظیفه‌یی ایفا ایده‌جکمی افاده وقبالی اوله‌رق ویردکلری بر ظرفی مستصحباً مجلسه کیروب کیفیتی وکلایه حکایه ایتدم . مظروفك مضموننه اطلاع آرزوسنی کوسترملری بریکیلرده عریضهٔ تشکریه‌یی مکشوفاً تقدیمه موافقت ایتملری اوزرینه مجلسده لدی القرائه مشروطیتك قان دوکلمکسزین احسان بیورلمسندن ناشی عرض تشکرات ایله برابر پادشاهك مرضیسنه و مملکتك منفعتنه مخالف حرکتده بولنمالرندن طولایی حقلرنده امنیت عمومیه منسلب اولان مابین همایون ارکان نافذه‌سندن ذوات معروفه‌نك قرب شاهانه‌دن تبعیدلری استدعاسندن عبارت اولدیغی آکلاشیلدی وتقدیمه و ساطتم وکلاجه تصویب ایدلدی . یالکز صدراعظم سعید پاشا بویله بحرانلی وقتلرده مقام مشیختده بولنان ذاتك مابین همایونه اعزاملری نه‌کبی مقصده مستند اولدیغی تاریخجه مضبوط اولمسنه نظراً بالذات عزیمتم ؛ توهم شاهانه‌یی موجب اولمق احتمالنه مبنی عریضهٔ تشکریه‌نك بر تذکرهٔ خصوصیه ایله تقدیمی مناسب اوله‌جغنی محرمانه اخطار ایتمش ایسه‌ده بو باشدن صاومه حرکت؛ خلقك اعتمادینی سلب ایده‌جکندن بالذات تقدیمی اولی کوردم. او صره‌ده مابین همایوندن کلن بر تلغرافنامه اوزرینه صدر مشارالیه همان عزیمت ایتمش ومجلسك مذاکراتی ختام بولمش اولدیغندن بو عاجزده مشارالیهی تعقیباً سرای همایونه کیتدم و بعدالاستیذان یالکزجه حضور شاهانه‌یه قبول اولنه‌رق تفصیل حالی عرض ایله عریضه‌یی تقدیم ایتدم .

مکر اوکونده طبیه مکتبی طلبه‌سیله اهالیدن خیلی کیمسه‌لر ییلدیزه کیده‌رك پادشاهم چوق یاشا زمزمه‌سیله ذات شاهانه‌نك کندیلرینه کورنمسنی استرحام و مابین همایون ارکانی ایسه مومی الیهمه محظوظیت سنیه و سلام شاهانه‌یی تبلیغ ایله طلبه‌نك عودتی جهتنی التزام ایتملرینه وطلبه استرحاملرینی تکرار ایده‌رك ساعتلرجه دوام ایدن بو حال مابین خلقنجه و باخصوص حرم همایونجه موجب اندیشه و خلجان اولماسنه مبنی بونلرك صورت حکیمانه‌ده طاغیدلمسی ایچون صدر مشارالیه جلب اولونمش و حضور همایونده بولوندیغم اثناده سرای خارجنده‌کی خلقك آره صره یوکسك صدا ایله زمزمهٔ دعائیه‌لری ایشیدلمکده بولنمش ایدی .

بناءً علیه سلطان عبدالحمید خان جضرتلرینی بر حال تهیج واضطرابده بولدم. مع هذا سکینت

و وقارینی محافظه ایله معروضاتمی استماع ومآل عریضه‌یه کسب اطلاع ایتدکده «معیتمده بولنانلردن عزت پاشا چوق سویلر برکیمسه اولدیغندن سوزلرینه اهمیت ویرمم؛ یالکز حجاز تیموریولی ایشنده یارارلغنی کوردیکم جهتله استخدام ایدیورم. خطك رسم کشادنده بولونمق اوزره بو پنجشنبه کونی شامه عزیمتی مقرر ایدی. دها اول حرکت ایتمسنی تنبیه ایده‌رم. ابوالهدی افندی ایسه سرایده بر وظیفه ایله مکلف دکلدر. بلکه ایکی آیده برکندیسنی کوریورم دیکرلرینك‌ده حکم واهمیتی یوقدر. سزك قارشوکزده ایراد نطق ایدنلر؛ برادرك پاره‌سی ایله سوز سویلیه‌نلردر. بونلر هپ تحریکات اثریدر.» بیورملریله خاقان مشارالیه حضرتلرینك محاکمات فکریه‌لری حالا قوهٔ و اهمه‌نك تحت تأثیرنده بولوندیغنی و حقمده سؤ ظن و اشتباهه دوشدکلرینی حس ایلدیکمدن بویله بحرانلی کونلرده هر وقتدن زیاده حقایق احوالی خلیفهٔ ذیشانه تصویر و بیان ایتمك عهدهٔ دیانتمه ترتب ایدن بروظیفهٔ دینیه اولدیغنی وبناءً علیه معروضاتمك برحقیقت محضه ایدوکنی دین وناموس اوزرینه قسملرله تأیید ایتدکدن صکره «مشهود همایونکز اولان بوتهیجات؛ نه برادر مکرملریکزك و نه‌ده بشقه کیمسه‌لرك اثر تشویق و القاسیدر، آنجق احسان بیوردیغکز حریتك حاصل ایتدیکی سرور الجاسیدر. سنه‌لردنبری دوچار تضییق اولان افکار عمومیهٔ عثمانیه دفعةً فرجهٔ انبساط بولنجه بویله سرور ایله ممزوج برهیجانك حصولی طبیعیدر. نته‌کیم بر محلده تضییق ایدن هوا دیکر جهته حریان ایتدیکی صره‌ده فورطنه شکلنی اکتساب ایتمك قانون طبیعت اقتضاسیدر. افندمز بو بابده آرزوی عمومی‌یی بحق تقدیر ایله مشروطیتی قان دوکلمکسزین احسان بیوردیغکز جهتله قلوب امتده یکی بر موقع و احترام محبت قازاندیکز.

دها طوغریسی بوکون یکیدن جلوس بیوردیکز»، کیاست مسلمهٔ شاهانه‌کز انجابنجه بو حقیقتی تقدیر ایله موقع جدیدکزی محافظه بیوروکز. بوده مشروطیتك تأیید واستقراری حقنده‌کی حسن نیتله عزم همایونکزك موجب اطمئنان اوله‌جق صورتده افکار عمومیه‌یه تلقین و تبعهٔ شاهانه‌کزله ازسرنو مناسبات حسنه تأسیس بیورلماسنه متوقفدر. زیرا کوردیکمز هیجانك، سابق وجهله مشروطیتك دوام ایده‌مامسی ظن و مطالعه‌سندن ایلری کلمی‌ده احتمالدن بعید دکلدر» دیدم.

خاقان مشارالیه بو معروضاتمی کمال دقتله دیکله‌دکدن صوکره صاغ طرفده اوطوردقلری قولتوقدن قیام ایله بولندیغم موقعك صول جهتنده‌کی صندالیه‌یه قعود ایده‌رك «بدایت جلوسده قانون اساسی‌یی ملتك هنوز قابلیتی اولمادیغنی اخطار ایدنلره رغماً کندم اعلان ایتمشدم. مؤخرا روسیه محاربه‌سی ظهور ایتدی. اثنای حربده طلبهٔ علوم مجلس مبعوثانه مراجعتله مطالب غیرمناسبه‌ده بولندیلر. بوحال ایله مجلسك دوامی دولتجه داعیٔ محذورات اوله‌جغنی اکلادیغمدن قانونك بخش ایتدیکی صلاحیته بناءً صورت موقته‌ده تعطیله مجبور اولدم. مؤخراً برقاچ دفعه

کشاد ایتمك نیتنده بولندیغی حالده مانعلر ظهور ایتدی. مع ذلك ملکیه مکتبی کبی تربیهٔ افکاره خادم اوله‌جق مؤسساتی وجوده کتیرمکله استحضار قابلیته چالشدم. بودفعه کوستریلن ارزوی عمومیدن او قابلیتك حصولنی استدلال ایده‌رك وکلانك قرارینه انتظار ایتمکسزین مجلس مبعوثانك کشادینی اراده ایتدم. سز شیخ‌الاسلامسکز، ایشته حضورکزده قسم ایدیورم. مشروطیتی هیچ بر زمان رفع و ابطاله تصدی ایتمیوب دوام مرعیتنی بالذات التزام و سلطنتده بولندقجه محافظه‌سنه سعی واقدام ایله بومسلکدن انحراف ایتمیه‌جکمه والله بالله تالله » دیه ایمان مؤکده اتیان ایتدکدن صوکره « سزده بو یمینمی مع القسم اعالی‌یه تبلیغ ایدیکز. انشاالله جمعه کونی دول معظمه سفراسنی‌ده دعوت ایده‌رك بو بابده‌کی عزم و نیتمك قطعی اولدیغنی دولت متبوعه‌لرینه تبلیغ ایتملرینی توصیه ایله بتون اوروپایه تأمینات سیاسیه ویره‌جکم » بیوردیلر، و ارکان ماییندن بعضیسنی اوکیجه عزل ایله دیکرلرینك‌ده سرای همایونی ترك ایده‌رك خانه‌لرینه کیتمه‌لرینی اراده ایتدیلر.

بعدالمغرب ساعت درده تقرب ایتدیکی حالده طبیه طلبه‌سی هنوز عودت ایتمامش اولدقلرندن مابین دائره‌سنده بو ایشله مشغول اولان صدراعظمك نزدینه عزیمتله مسئله‌نك حلی ایدلمه‌سنی فرمان بیوردقلرینه بناءً مشارالیهك بولندیغی محله کیتدم. حربیه ناظری عمر رشدی پاشا ایله طوپخانه مشیری زکی پاشاده اوراده ایدی. صدر مشارالیه باب عالیدن سرای همایونه ورودندن بری بونلره نصایحدن خالی اولمامش ایسه‌ده اسماع کلام قابل اولمادیغنی بالافاده اتخاذ اولنه‌جق تدبیر حقنده آرایه مراجعت ایتدی. بر طرفدن غیرمسلح عسکر معرفتیله معاملهٔ شدت کوسترلمسی رای عجیبی اورته‌یه سوریلنجه « بو یولده بر معامله قطعیاً جائز اولاماز، شوکتمآب افندمزك همان مابین دائره‌سنی تشریف ایله بونلری تلطیف بویورملری مناسب اولور. » دیمکلکم اوزرینه اوراده حاضر اولان قرنادن رضا بك فی‌الحال ذات شاهانه‌یه عرض کیفیت ایتمسنی متعاقب تشریف همایون وقوع بولدی. و صالونك پنجره‌لری آچیله‌رق طرف شاهانه‌دن جمله‌سنه التفات بیورلمقله طلبه دعای سابقی تکرار ایده‌رك طاغیلدی. وقت عصردن کیجه یاریسنه قدر مابین همایونی اشغال ایدن کوچوك بر مسئله بو صورتله حل اولوندی.

شایان عبرتدرکه بعض مقربین علیهلرنده شکوی اولنمسی احتمالنی ملاحظه ایده‌رك پادشاهله ملت آراسنده تماس وقوعنی آرزو ایتمدکلری بر زمانده او صورتله شکایتی حاوی اولان عریضه بو عاجزه توديعا حضور همایونه تقدیم ایتلمش ایدی.

خاقان مشارالیه « بر آز استراحت ایدملم » دیه‌رك صدراعظم سعید پاشا ایله بو عاجزی کندیلرینه مخصوص اوطه‌یه قبول بویوردیلر. صدر مشارالیهه خطاباً « مجلس مبعوثانك کشادینی اراده ایتدك. شیمدی انتخاب اجراسیله مبعوثلرك بر آن اول طوپلانمسی اسبابنه توسل اقتضا

ایدرکن خلقك اعلان شکر و شادمانی وسیله‌سیله بویله فوج فوج ماینه ودوائر حکومته کیتملری و طاقم طاقم زقاقلرده طولاشملری دوام ایدرسه وظیفهٔ اساسیه معطل و مملکتك راحتی مختل اولور. بو بابده دولتجه بر تدبیر اتخاذ اولونمالیدر.» بیوردقلرنده سعید پاشا حقمده برجملهٔ ثنائیه ایله توطئهٔ کلام ایده‌رك «قوللکز اهالیمزك هنوز مشروطیته قابلیت کسب ایتمدکلرینی بالدفعات افندمزه عرض ایتدیکم حالده اصغا بیورلمادی.» دیمسی اوزرینه خاقان مشارالیه «عجایب، بن برشی سویلدیکم وقت مقصدمی کتم ایله ضمیرمك خلافنی سویله‌یورم ظننده بولنه‌رق هپ عکسی جهتنی التزاماً ادارهٔ کلام ایدییورسکز. مبادئ جلوسمده سز خدمت کتابتده بولونیورایدیکز، جریان ایدن احوال ومعاملاته تمامیله واقفسکز. وقتیله مشروطیتی ملتمه جمیله اولارق ویرمشدم. او زمانده بو عدم قابلیت اورته‌یه سورولدی. فقط عزیممده ثبات ایتدم. صوکره مجلسك موقتاً تعطیلی و شمدی‌یه قدر کشاده موفق اولامدیغمك اسبابی سزجه معلومدر. بو دفعه کوستریلن آرزوی عمومی، فقدانی ادعا اولونان قابلیت ملیه‌نك حصولنه دلالت ایتدیکی جهتله مجلسك همان کشاد ایدلمسنی اراده ایتدم. بناءً علیه بو بابده لازم کلن وسائلی استحضاره غیرت بیورمالیسکز» کلماتنی متهورانه ایراددن صوکرا صدر مشارالیهی مستصحباً دیکر اوطه‌یه کیده‌رك بر از مدت صورت خصوصیه‌ده قونوشوب ینه بولندیغم محلی تشریف وکیجه اذانی ساعت بشده ایکیمزکده عودتمزه مساعده بیوردیلر.

ایشته او زمان صدر مشارالیهك ماهیت افکاری و اعلان مشروطیت ایچون جمعه ایرتسی کیجه‌سی ییلدیز سرای همایوننده انعقاد ایدن مجلس وکلایه دعوت اولنمقلغمك اسبابی نظر حقیرانه‌مده تعین ایتمکله شو نازك مسائلك حلنده نه‌کبی مشکلاته تصادف ایده‌جکمزی بالتأمل جناب حقك عون و صون الٰهیسنه قلباً التجا و توسل ایتدم.[١]

بازار ایرته‌سی کونی حکم ارادهٔ سنیه‌یی وسائط مناسبه ایله خلقه اعلان ایتمشیدم. صالی کونی

---

[١] استطراد: واقعا سعید پاشانك ملتده هنوز مشروطیته قابلیت اولمادیغی حقنده‌کی فکر و ملاحظه‌سنی وقوعات اخیره تأیید ایتمکده ایسه‌ده قانون اساسینك ایلك اعلانندن شیمدی‌یه قدر مکاتب عسکریه وملکیه‌ده و قسماً ده آوروپاده تحصیل علوم و معارف ایدن کنجلرمزده فکر تجددله حصوله کلن غلیان و اونك نتیجه‌سی اوله‌رق اوچنجی اردوده وقوع بولان اعلان اوزرینه بونك تأخیری جائز اولاماز ایدی. بناء علیه ذات حضرت پادشاهی‌یه بو یولده فکر تردد القاسیله جهت معکوسه‌یه سوقی داخلاً بر بادره ظهورینه وعالم مدنیتجه بردرجه‌یه قدر حاصل اولان توجه و اعتمادك زوالنه سبب اولابیله‌جکندن مشارالیهك بوفکرینه اشتراکده معذور ایدم. حتی خاقان سابق حضرتلریله وقوع بولان ملاقات خصوصیه‌مك برنده مشارالیه حضرتلری بو عدم قابلیت ملاحظه‌سنی تذکار ایله قانون اساسینك مقام سلطنته بخش و تأمین ایتمش اولدیغی حقوق وصلاحیتی استعمال ایدرك دولتی صورت مشروطیتده‌ده اداره‌یه موفق اولابیله‌جکارینی درمیان بیورمشلر ایدی.

باب فتوایه ورودمده دائرهٔ مشیختك خارج و داخلنی صنوف اهالی و معتبران اجانبله مالامال بولدم. یشیل پوشیده اورتولمش بر مصحف شریفی ید یمنای تعظیمه آلارق دائره‌نك مدخل داخلیسی اوکنده‌کی مرتفع محلدن قسم همایونی لسان پادشاهیدن صدور ایتدیکی وجه ایله حاضرونه تبلیغ و صدق افاده‌می تأییداً کندم دخی کتاب الله اوزرینه قسم‌ایدرك ایجاب حال وموقعه کوره بعض نصایح و وصایا ایله اراحهٔ قلوبه سعی بلیغ ایتدم. فلله‌المنه تأثیرات حسنه‌سنی کورمکله مستریح القلب اولدم.

دائره‌ده اهالی و اجانبدن خیلی معتبر ذوات نزد عاجزانه‌مه کله‌رك بیان تبریکات ایتدکلری اثناده کیفیتك صورت رسمیه‌ده مطبوعات ایله‌ده اعلانی ایچون قلمه آلدیغم مسوده‌نك لفیله ذات حضرت پادشاهی‌یه خطاباً یازدیغم عریضهٔ مخصوصه‌یی کوندرمك اوزره ایکن دعوتی متضمن‌مابین همایون باش‌کتابتندن آلدیغم تلغرافنامه اوزرینه سرای همایونه عزیمت و سجاده‌جی‌باشی معرفتیله عریضه‌یی تقدیمه مسارعت ایتدم. متعاقباً حضور همایونه قبول اولوندم.

سلطان عبدالحمید خان حضرتلری مطالعات معروضه‌می اساساً تصویب ومحظوظیت سنیه‌لرینی تبلیغ ایده‌رك «بن بو مقصدی دها مهم بر وثیقه ایله تایید ایتمك فکرنده‌یم. یارین صباح صدراعظمی دعوتله مذاکره ایده‌جکم. بلکه سزی‌ده جلب ایدرم.» بیوردیلر. چهارشنبه صباحی برخبر ظهور ایتمدیکندن علی‌العاده مجلس وکلاده بولنمق اوزره باب عالی‌یه کیتدم. وکیفیتی صدر مشارالیهه حکایه ایتدم. کندیلری‌ده بو یونده بر ارادهٔ سنیه تلقی ایتدکلرینی بیان‌ایله شمدی مذاکره ایده‌جکز دیدکدن صوکره مجلس وکلایه مأمور کامل پاشا ایله وکلادن ممدوح و حسن فهمی پاشالری و صدارت مستشارینی بالاستصحاب کندیلرینه مخصوص اوطه‌یه کیده‌رك تخمیناً برساعت صوکره مجلسه عودت ایتدیلر. قولتغی یانمه مصادف اولان کامل پاشادن استکناه کیفیت ایتدیکمده «برخط همایون اصدار بیوریله‌جقمش. اونی مذاکره ایتدك» دیمه‌لری اوزرینه اعلان ورقه‌سنك خط همایونه تحویل و مقصد عاجزانه‌مك مع زیادة تأمین بیوریله‌جغنی آکلادیغمدن صورت مذاکره‌یی تعمیقه لزوم کورمدم.

جمعه ایرته‌سی کونی مراسم معتاده ایله باب عالیده خط همایون قرائت اولنه‌جغندن بحث ایله دعوتی متضمن آلدیغم تلغرافنامهٔ سامی اوزرینه نزد صدراعظمی‌یه کیتدم. بعدالعصر باش مابینجی نوری پاشا، خط همایونی کتیرمکله عرض اوطه‌سنده قرائت اولندی.

خط همایون قانون اساسی احکامنی توضیح وتقویه ایده‌جك صورتده پك کوزل یازلمش‌ایسه‌ده صدراعظم و شیخ‌الاسلام کبی حربیه و بحریه ناظرلرینك دخی طرف شاهانه‌دن انتخاب وتعیین اولنه‌جغنه دائر بر فقره‌یی محتوی اولدیغنی آکلانجه عقلم باشمدن کیتدی. چونکه بو فقره هم‌قانون

مذكورك صراحتنه همده قسملرله توثيق بيوريلان مقصد عالى يه مغاير اولديغنــدن خط همايونك هيئت مجموعه سنى حكمدن اسقاط ايديور ايدى .

صدراعظم اوطه سنه عودت ايتديكمدن سامعه م خطا ايتمشدر ظنيله براى استيضاح مشاراليهك نزدينه كيتدم و وكلادن خارجيه ناظرى توفيق پاشا ايله حسن فهمى پاشا و حقى بك ـــ كه اخيراً صدارته تعيين بيوريلان حقى پاشادرـــ وباش مابينجى نورى پاشا اوراده بولنمقده ايدى. سعيدپاشا خط همايونده فقرۀ مذكوره نك موجوديتنى تصديق ايله « شوكتمآب افنــديمز قوماندن اعظم اولدقلرى جهتله حربيه و بحريه ناظرلرينــك طرف همايونلرندن انتخاب و تعيينى حقوق مقدسۀ شــاهانه لرندندر . » ديدى. مشــاراليهه جواباً « بو ناظرلر قوماندايه مأمور اولمايوب بولندقلرى دائره نك اداره مأمورى و برنجى آمرلريدر. حتى بوندن مقدم جلال پاشا كبى ملكيه وزراسندن بعض ذوات بحريه نظارتنه تعيين بيورلمشلر ايدى اساس اعتباريله استدلالكز طوغرى اولماديغى كبى قانون اساسى انتخاب خصوصنده كى صلاحيت شــاهانه يى مقام صدارتله مشيختده حصر ايتديكندن بو توسيع قانون مذكورك مادۀ معلومه ســنه و تأمينات همايونه صراحةً مخالفدر . بناءً عليه افكار عموميه يى غليــانه كتيره رك معاذالله بر بادره ظهورينه سبب اولمق احتمالى قويدر . خط همايونى ده تبديله وقت مســاعد اولماديغندن هيئت وكلاجه مســئوليتى درعهده ايدرك براى اعلان غزته لره ويريله جك صورتندن فقرۀ مذكوره يى طى ايده لم وخاكپاى شاهانه يه كيفيتى على التفصيل عرض ايله خط همايونى تصحيح ايتديره لم » ديدم .

سعيد پاشا علم حقوق متخصصلرندن اولان مشاهير علماء غربك بعض اقواليله استدلاله قيام و طريق مغالطه يى التزام ايدنجه « اساسه تعلق ايدن بو شيلرى مابين همايون باش كتابتنده بولنديغكز وقت قانون اساسى مسوده سى قلم تصحيح فخيمانه كزدن كچركن نظر مطالعه يه آلمق ايجاب ايدردى. شمدى قانونك كوستردیكى طريقه توسل اولنمقسزين بر خط همايون ايله او ماده تعديل ايديله مز . تكليف داعيــانه م قبول بيورلماديغى حالده خطاى واقعدن ترتب ايده جك مســئوليت عظيمه يه اشتراكده معذورم » ديدم و كيفيتى اولديغى كبى ذات شاهانه يه عرض ايتمسنى نورى پاشادن رجا ايله ساحلجانۀ عاجزانه مه عودت و خدمت فتوادن استعفايى متضمن ذات حضرت پادشــاهى يه خطاباً يازديغم عريضۀ مخصوصه يى على الصباح تقديمه مســارعت ايتدم . آراسى چوق كچمكسزين واقع اولان دعوت همايون اوزرينه اسباب استعفايى ذات مصلحته تأثيرى طبيعى اولان سوء تفهمه ميدان ويرميه جك صورتده ايضاح ايتمك مقصديله سراى همايونه كيده رك سلطان عبدالحميد خان حضرتلرينه دائرۀ مخصوصه لرى صالوننك قاپوسى يانده ملاقى اولدم : بوعاجزى كورنجه « امان شيخ الاسلام افندى بويله كونده بنى ناصل بالكز براقيورسكز استعفاكزى قطعياً قبول ايتمم عريضه كزى

شق و امحا ایتدم» دیه‌رك بوینمی تقبیل ایله اظهار توجع بیورملری رقت قلبمی مؤدی اولدیغندن بلا اختیار بکا ایله «آولی نعمتم ذات همایونکزه و وطنمه اولان صداقت و ارتباطم ایجابنجه قسملرله وقوع بولان معروضاتمه نیچون اعتماد بیورلمیور؟ ذات شاهانه‌کزك و دولت علیه‌کزك سلامتی، اوغرنده حدمجا صرف ایتدیکم غیرت و مساعی وهم و غرض محصولی اولان تلقینات ریاکارانه ایله محو و تباه اولیور» دیه کستاخانه سرزنشدن کندمی آلامادم.

خاقان مشارالیه «حقکز وار بن‌ده ایشك اهمیتنی اکلادیغمدن خلقجه حصوله کلن غلیانی تسکین ایده‌جك تدبیر اتخاذینی صدراعظمه توصیه ایتدم. تصحیح افکار ایچون شمدی برشی قلمه آلمقده‌در. سزده باب عالی‌یه کیدیکز مشارالیه ایله بو ایشه برحسن نتیجه ویریکز» بیورمه‌لرینه جواباً «افکار عمومیه‌نك متهیج اولدیغی شو صره‌ده فوق‌المعتاد باب عالی‌یه عزیمتم تزیید غلیانه سبب اوله‌بیله‌جکندن صدراعظم قوللکز هرنه یازاجق ایسه افندیمزه عرض وتقدیم ایتسون معروضاتی حقنده‌کی ملاحظات قاصرانه‌می ذات شاهانه‌کزه عرض ایتمك اوزره عبد داعیکزك بوراده انتظارم مصلحته دها موافق اولور» دیدم. بناءً علی ذلك تعجیل کیفیت ضمننده صدارته تلغراف کشیده‌سنی مابین باش کاتبی جواد بکه اراده بیوردیلر.

اقشامه قدر چیت قصرنده بعدالانتظار یاتسو وقتنه قریب قرنادن امین بك صدارتدن حضورهمایونه تقدیم اولنان عریضه‌یی کتیردی و مندرجاتی حقنده‌کی مطالعهٔ قاصرانه‌مك تحریراً عرضی فرمان بیورلدیغنی تبلیغ ایتدی. ایکی صحیفه اوزرینه مضبطه طرزنده یازلمش اولان بو عریضه‌ده سعید پاشا اوکون سلانیکدن کلمش اولان طلعت و جاوید بکلرله باب عالیده جریان ایدن مذاکراتی بسط و تمهید ایتدکدن صوکره فذلکه‌سنده مشارالیهما طرابلس غرب فرقهٔ عسکریه‌سی قوماندانی رجب پاشانك حربیه نظارتنه تعیینی لزومنده اصرار ایدوب حال بوکه حربیه و بحریه ناظرلرینك طرف اشرف حضرت پادشاهیدن انتخابی حقوق مقدسهٔ شاهانه‌دن اولدیغی حالده «مجلس وکلانك عضو مهمی اولان ذات شیخ‌الاسلامی بوکا مخالفت» و افکار عمومیه‌ده او جهته تمایل ایتدیکنی و بر مسئلهٔ مهمه‌دن دولایی بین‌الوکلا اختلاف آرا وقوعنده قابینه‌نك استعفایه مجبوریتی قانون اساسی احکامندن بولندیغی درمیان ایله خدمت موکوله‌دن عفولرینی استرحام ایتمش و ذیل عریضه‌ده صدر مشارالیه ایله وکلادن ممدوح و حسن فهمی پاشالرك و بر ده خاطر عاجزانه‌مده قالمیان وکلادن دیکر بر ذاتك خدمتلری کورلمشدر.

صورت استعفا حکم قانونه و قبولی‌ده ایجاب مصلحته موافق اولدیغندن برموجب قانون اساس خدمت صدارت نزد شاهانه‌ده حائز امنیت بر ذاته تودیع بیوریله‌رق مشیختدن باشقه دیکر نظارتلره صدر جدید طرفندن مناسبلری بعدالانتخاب اجرای مأموریتلرینه ارادهٔ سنیه شرفصادر

اولور و علی‌العاده خط همایون ایله‌ده تأیید بیوریلورسه خطای سابق تصحیح و افکار عمومیه‌ده‌کی غلیان تسکین ایدلمش اولور مألنده بر مطالعه‌نامه عرض وتقدیم ایتدم .

صدارت کامل پاشایه تفویض بیورلدیغندن برلکده هیئت وکلانک تشکیلی فرمان بیورلدیغنی مشارالیه امین بك تبلیغ ایتمکله مابین‌دائره‌سنده بولنان صدرمشارالیهك نزدینه عزیمت وکندیلرینه مظاهرته مأمور اولدیغمی افاده ایتدیکمده حاضرلامش اولدیغی لیسته‌یی ارائه ایتدی.

حق و اکرم بکلرك دخل اولدیغی بو ترتیبی موافق بولوب انجق حربیه نظارتنه مشیر رضا پاشانك انتخاب اولندیغنی کوردیکمده قدم و اهلیتیله برابر عامه‌جه مظهر اعتماد اولان رجب پاشانك تعیینی دها مناسب اوله‌جغنی اخطار ایتدم. ذات شاهانه مشارالیهك رئیس جمهور یاپیله‌جغی اندیشه‌سیله نظارت مذکوره‌یه تعیینی تنسیب بیورمادقلرندن دیکر اوطه‌ده حاضر اولان طلعت و جاوید بکلرك اخطاری اوزرینه رضا پاشایی یازدیغنی سویله‌دی .

صدر مشارالیه طعام ایتمك اوزره دیکر اوطه‌یه چیقارق یالکز قالدیغمده سرقرنا نوری پاشایی جلب ایله « پاشا ، سز دیندار و ناموسلی بر عسکرسکز . دولتك سلامتی نخبهٔ آمالکز اولدیغنی بیلیرم. افکارعمومیه‌جه رجب پاشانك حربیه نظارتنه تعیینی ارزو اولنیور . شوکتمآب افندیمز ایسه رئیس جمهور نصبی احتمالیله احتراز بیوربیورلر ایمش. حالبوکه قانون اساسی ناطق اولدیغی اوزره دولتمزك دین رسمیسی اسلامدر. نصب امام ایسه شرعاً امت اوزرینه واجبدر. جمهوریتله اداره اولنان حکومتلرده اولدیغی وجهله بزده هیچ بر زمان صورت توقیتده جمهور رئیسی تعیینه امکان یوقدر. بوکا شریعت احمدیه و اکثریت عظیمه‌یی تشکیل ایدن تبعهٔ مسلمه مساعده ایده‌مز . خدانکرده بو جهته کیدیله‌جك اولورسه معاذالله بو دولت منقرض اولور. شوکتمآب افندیمزك ایاقلرینی اوپرم ، بو یولده‌کی القاآت وهمیه‌یه اهمیت ویرمه‌سینلر، رجب پاشا دیانت و ناموس‌ایله مشتهر ومسلکنجه مقتدر بر مشیردر، حربیه نظارتنه تعیینیله افکارعمومیه‌یی تطمین بیوزسونلر، بوندن تولد ایده‌جك هرمسئولیتی مع العجز درعهده ایدرم بویله‌جه عرض بیورون » دیدم .

مشارالیه نوری پاشا حضور شاهانه‌یه کیتدی و عودتله مساعده بیورلدیغنی تبشیر ایتدی.

ذات حضرت پادشاهی متعاقباً باش کاتب جواد بکی‌ده صدر جدیده کوندره‌رك مساعدهٔ همایونلرینی تأیید بیورمالریله رجب پاشا حربیه نظارتنه بالانتخاب وکلانك اسامیسنی محتوی دفتر طرف صدارتدن صورت رسمیه‌ده عتبهٔ ملوکانه‌یه عرض‌اولنه‌رق اول بابده شرفتسطیر بیوریلان خط همایونی مستصحباً معتاد اوزره باب عالی‌یه کیدلدی و قرائت خط همایون ایله برکون اول افکارعمومیه‌جه حاصل اولان غلیان تسکین ایدلدی .

هيئت جديدهٔ وكلا قانون اساسينك جهت تطبيقنه عائد وظائفی عمدهٔ مقاصده اتخاذ ايدرك اول باول پای تختده و عموم ولاياتده سربستجه مبعوث انتخابی معاملاتی اجرا و اكمال ايدلدی وسلطان عبدالحميد خان حضرتلری بر يوم مسعودده مجلس مبعوثان دائرهسنی تشريف ايله بالذات مجلسی كشاد و قرائت ايتديردكلری نطق همايونلرينك بر فقرهسنده سالف الذكر «رغماً» كلمهسنی ايراد ايله عزم همايونلرنجه متردد اولان اصحاب دقتی ارشاد بيورديلر . هيئت وكلاجه اتخاذ اولنهجق خط حركته دائر تنظيم اولنان بياننامه دخی ديكر بر كونده مجلس مذكورده قرائت اولنمغله كامل پاشا قابينهسنه اكثريت عظيمه ايله بيان امنيت و اعتماد اولندی .

انجق اعلان مشروطيتله بردن بره تهييج ايدن و بالطبع حد اعتدالی محافظه ايدهمين افكار عموميهيه ابراز جميله ايله تقويهٔ نفوذ و تحكم داعيهسنده بولنانلرك اوستريا اشغال عسكريسی تحتنده اولان بوسنه و هرسكك ممالك دولت عليهدن اولماسی اعتباريله اورادن مبعوث جلبی اسبابنه توسل ايتملری و ديكر جهتدن دولت عثمانيهنك بر دور جديد ترقی‌يه كيرمسی سببيله تزييد قوت و سطوت ايتمسنك اغلب احتمال بولنماسی حكومات متجاورهيی قوشقولانديرديغندن آوستريا دولتی درحال بوسنه و هرسكی كندی ممالكنه الحاق و بلغارستان پرنسی دخی قراللغنی اعلان ايتمكله بو ايكی بادرهٔ ناكهانی بتون عثمانليلری كرفتار حزن و آلام ايتمش و مع التأسف كيفيت الحاق و اعلان وقتيله برلين عهدنامهسنی تنظيم و امضا ايدن دول معظمهجه امر واقع عد و تلقی ايدلديكندن باب عالينك بو بابده صرف ايتديكی مساعی آوستريا ايله بلغارستاندن املاك اميريه بدلی اولهرق معلوم المقدار تضمينات آلمقدن باشقه برشيئی منتج اولمامشدر. كامل پاشا بدايت مأموريتنده اتحاد و ترقی جمعيتی اركانيله خوش كچنمك و امور ادارهيه تعلق ايدن اخطاراتی نظر دقته آلمق مسلكنی التزام ايتديكی حالده مملكتك هر وقتدن زياده نازك اولان سياست خارجيهسنی اشكال ايدهجك افكار و آمال مفرطهيه معروض اولدقجه رفته رفته جمعيتله آراسی آچيلهرق نهايت لوندرهدن مسافرتله درسعادته كلمش اولان بالقان قوميتهسی هيئتنك انكلتره سفيری طرفندن رسماً تقديم و جمعيت جانبندن دخی اولجه كنديسنه معلومات اعطا اولنمقسزين قوناغنده ضيافته دعوت اولنماسنی مغاير اصول كوروب جواب رد ويرمسی اوزرينه اركان جمعيت صدر مشاراليهه كلياً منفعل اولهرق همان عزلی ايچون ذات شاهانهيه مصرانه مراجعت ايتمشلرسهده قواعد مشروطيته قابل تأليف اولميان بو تكليف نزد همايونده ترويج اولنماديغندن بالاخره وقوعه كلن حربيه و بحريه ناظرلرينك تبديلی مسئلهسی كامل پاشانی اسقاطه نعم الوسيله عد اولنمغله مجلس مبعوثانده جمعيتی تمثيل ايدن اكثريت فرقهسی طرفندن ويريلن استيضاح تقريری اوزرينه مشاراليه معين بر كونده مجلس مذكوره دعوت ايدلدی .

کامل پاشا قانون اساسینك بخش ایتدیکی صلاحیته بناءً تعیین ایتدیکی دیکر بر کونده مجلسه کیده‌رك ایضاحات ویره‌جکنی باتذکرهٔ رسمیه مجلس مذکور ریاستنه تبلیغ ایتمش ایسه‌ده اکثریت فرقه‌سی تهیجات عصبیه ایله مشارالیهك جواب قانونیسنی قبول و اصغا ایتمیه‌رك او کون بهمه‌حال مجلسه کیدوب ایضاحات ویرمه‌سنی طلبده اصرار ایله کیجه یاریسنه قدر هیئتجه حال اجتماعده قالوب نهایةالامر حسنی پاشانك بحریه نظارتنه تعیینی تنقیداً کنج بحریه ضابطانك بعضیسنه کشیده ایتدیریلن تلغرافنامه‌نك مجلسده قرائتیله خلاف قانون اوله‌رق کامل پاشایه غیاباً عدم اعتماد رأیی ویرلمش و بوقرار اوکیجه مجلس مبعوثان رئیسیله جمعیتك اعضای نافذه‌سندن برذات وساطتیله ذات حضرت پادشاهی‌یه عرض ایدیله‌رك اسعافی امرنده کوستریلن اصرار اوزرینه کامل پاشا ایضاحات اعطاسنه میدان ویرلمکسزین استعفایه مجبور ایدلمشدر.

ایشته مشروطیتك محییسی وقانون اساسینك نکهبان و حامیسی اولمغله بتون عثمانلیلرجه تبجیل ایدیلن اتحاد و ترقی جمعیتنك مغلوب احتراصات اوله‌رق قانون اساسی‌یه ایلك ضربه‌یی ینه کندی الیله اورماسی و بونجه سعی و غیرتله ایکنجی دفعه احیا ایدیلن مشروطیتك آلتی آی ظرفنده حیات معنویه‌سنه خاتمه چکلمسی طوغریسی شایان اسف وحیرتدر. چونکه بحریه ناظری عارف پاشا اولجه استعفانامه‌سنی صدراعظمه ویرمش اولدیغی کبی رجب پاشانك وقوع وفاتی اوزرینه جمعیتك ارزوسی وجهله حربیه نظارتنه تعیین اولنان وحال وقالیله ایشدن چکلمك فکرینی احساسدن خالی اولمیان رضا پاشانك‌ده براستعفانامه‌سنی الده ایتمش اوله‌جغنه نظراً مجلس مبعوثان صدر مشارالیهك تعیین ایتدیکی کونده ویره‌جکی ایضاحاته منتظر اولمق قانوناً و حکمةً مقتضی ایدی. بناءً علیه کامل پاشانك قانونی حرکتنی ایضاح واثبات ایده‌میه‌جکی فرض‌اولنسه‌بیله اکثریت فرقه‌سنك شو حرکت مستعجله‌سنی و بالخصوص ذات حضرت پادشاهی‌یی تضییق ایله حقوق سلطنته تجاوزینی قانون اساسیله تألیفه و هیچ بر صورتله تأویله امکان اولمادیغی قضایای بدیهیه‌دندر.

مشروطیتك استحصالی ایچون اوته‌دن بری نشریات و تلقینات ایله افکارعمومیه‌یی ایقاظه چالیشان منورالافکار ذواتدن جمعیتك بعدالظفر طوتدیغی شو مسلکی موافق کورمه‌ینلر مخالفته قیام و جمعیتك ایسه هرنه صورتله اولورسه اولسون بونلرك کسر قوتنی التزام ایله‌دیکندن مشروطیتله اداره اولنان ممالك متمدنه‌ده جاری‌اولان اصول مناظره؛ بزده باشقه بر رنك آلارق عین رحمت اولان اختلاف امت شقاق و نفاقه منقلب اولدی. التزام مخالفت ایدنلرك بعضیسی مقابلهٔ بالمثل قاعده‌سنجه حصم سیاسیسنی بر قوت مادیه‌یه استناد ایله اسکا ایده‌بیلمك ایچون هیئت علمایی الده ایتمکه تشبث ایدوب حالبوکه من القدیم احتراصات خارجیه‌یه معروض اولان

بو دولتك داخلاً ده دوام اغتشاشاته تحملی اولمادیغنی اعتقادنده وبناءً علیه محافظهٔ سکون ومسالمت فکر واعتیادنده بولنان بوعاجزدن حرکات تفرقه‌جویانه‌یه مسامحه ایدلمسنك امکانسزلغنی بیلدکلری جهتله مقام فتوادن سقوطمه وسیله اولور امیدیله اول امرده درسام افندیلری علیهمه اغرا ایدرك شکایاتی متضمن یازدقلری ورقه‌لری اساتذه و طلبه‌دن شوکا بوکا مهرلته‌رك حضور همایون ایله صدارت و مجلس مبعوثان ریاستنه تقدیم ایتدیردیلر و زعملرنجه حق عاجزانه‌مده افکار عمومیه‌یی تغییر ایچون آلت غرض و نفاق اولان بعض جرائدله مفتریاتی حاوی بندلر نشرینه‌ده ابتدار ایتدیلر. اوتوزسکز سنه‌یه قریب بلافاصله بولندیغم خدمات دولتده وباخصوص اعلان مشروطیتی متعاقب حال وموقك تحمیل ایتدیکی وظیفهٔ مشکلهٔ وطنیه‌ده وسع عاجزانه‌مك یتدیکی قدر خالصانه چالشمقله فلله الحمد و المنه توفیقات صمدانیه ایله توجهات عامه‌یه مظهر اولمش ایسه‌مده بو متاعب طاقتفرسا صحت عاجزانه‌می اخلال وامید نجاتمز اولان مشروطیتك‌ده بوشکل عجیبه کیرمسی فکر و سعیمجه ایراث فتور و ملال ایلدیکندن بالکلیه ایشدن چکلمکه قرار ویرمش و خدمت فتوادن عفم حقنده وسائط مناسبه ایله خاقان سابق حضرتلرینه واقع اولان استرحاماتم اسعاف بیورلمادیغندن بر وقت مناسبك حلولنه انتظار ایتمکده بولنمش ایدم.

کامل پاشا ایله جمعیت بیننده‌کی بو مجادله‌یی وسیلهٔ مناسبه عد ایدرك مشارالیهك مجلس مبعوثانه دعوت اولندیغی کون معذرت صحیه‌مدن بحث ایله عتبهٔ شاهانه‌یه تکرار بر استعفانامه تقدیم ایتدم. بعدالمغرب مشارالیه کامل پاشا باب فتوایه کله‌رك «شوکتمآب افندیمز استعفاکزی قبول بیورمیورلر، ایسترسه‌کز تبدیل هوا ایچون ایکی ماه مدتله مصره عزیمتکزه مساعده بیوره‌جقلردر. بنده طلب اولنان ایضاحاتی دیکر برکونده ویرمك اوزره مجلس مبعوثان ریاستنه تذکره یازدم» دیمسی اوزرینه ماهیت مسئله معلوم عاجزانه‌م اولدیغندن سوزی اوزاتمیه‌رق ایضاحات نتیجه‌سنه تعلیق جواب ایتدم. نصف اللیلده صدارتجه تبدل وقوعی تقرر ایتمسنه مبنی ایرتسی صباح مابین همایونه عزیمت عاجزانه‌م حقنده ارادهٔ سنیه‌یی مبلغ باش کتابتدن بر تذکره آلدیغم کبی علی الصباح بر یاورله‌ده تأکید بیورلمقله ییلدیز سرای همایونه کیدرك صدارته انتخاب بیورلمش اولان حسین حلمی پاشایه ملاقی اولدم.

مشارالیه هیئت وکلانی ترتیب ایله رسماً حضور همایونه عرض ایده‌جکی اثناده عریضهٔ استعفائیه‌مده‌کی معذرت صحیه‌می ایضاح ایله استرحامی تکرار ایدنجه ذات حضرت پادشاهی عدم قبولده اصرار و صدر جدید دخی رفاقتلرنده بولنمقلغم آرزوسنی شدتله اظهار ایتمشلرسه‌ده حال و موقعك مساعده‌سندن بالاستفاده صوك درجه‌یه واران استرحاماتم اوزرینه طرف شاهانه‌دن بیان تأسفات ایله مقام مشیخته صدور علمادن کیمك تعیینی مناسب اوله‌جغی تنزلاً استفسار

بيورلمسنه مبنى تقديم ايتديكم پوصلهده اسملر محرر ذواتدن روم ايلى قاضيعسكرى ضياء الدين افنديتك نصبى اراده و ساحلخانه‌مده استراحتمه مساعده بيورلمسى بو عبد عاجز ايچون باعث كمال شكران اولدى و بو سببله صدارت آلايى كچ وقت اجرا اولندى. حسين حلمى پاشا روم‌ايلى مفتش‌عموميسى اوله‌رق خيلى مدت سلانيكده اقامت ايلديكى جهتله اركان جمعيتك افكار و آمالنه واقف اولديغندن صدارتده بولندقجه رضاجويانه حركتله ادارهٔ حكومتجه موقتاً اولسون برحال آسودكى حصولى مأمول ايديسه‌ده هر طرفده ميدان آلان احتراصات و فكر تجددله افراد عساكر عثمانيه‌يه اعتقاد و اعتياد قديملرى خارجنده وقوع بولان اوامر وتلقينات آرادن ايكى آى كچمكسزين اوتوز بر مارت حادثهٔ عجيبه‌سنى توليد ايلدى و حركت اردوسنك استانبوله ورودیله تبدل سلطنت وقوعه كله‌رك زمام ادارهٔ دولتى اتحاد و ترقى جمعيتى يد استقلالنه آلدى.

جمله‌جه معلوم اولديغى اوزره بواوتوز بر مارت حادثه‌سنده اوك آياق اولان آوجى طابورلرى اعلان مشروطيتى متعاقب سلانيكدن استانبوله كتيرلمش وكامل پاشا طرفندن قطعات عسكريه‌لرينه اعاده‌لرى تشبثنده بولنلديغى حالده جمعيتجه موافقت ايدلمامش ايدى. محافظهٔ مشروطيت ايچون درسعادته كتيريلن بو طابورلرك خلاف مأمول اوله‌رق حادثهٔ مذكوره‌يى ايقاعه جرأتلرى و بو حادثه سببيله اركان جمعيتك مركز سلطنتده تقويهٔ نفوذه موفقيتلرى جالب نظر دقت احوالدندر.

شبهه يوق كه جمعيت تاسيس مشروطيت ايچون تشكل ايتمش و او نيتله ايشه باشلامش‌ايدى. فقط اوچنجى اردونك غيرت و مظاهرتيله استحصال مقصده موفق اولنجه نائل حريت اولان كنجلرمز قاعدهٔ تدريج و تكاملى نظر دقته آلميه‌رق دفعةً نيل مطالب هوسنه دوشدكلرى كبى مطبوعاتك بر قسمى‌ده دولتمزك بولنديغى حال و موقعى تقدير ايتميه‌رك حسياته بناءافكار وجلب شهرت و منفعت ايچون شخصياته دائر مقالهلر نشرينه ابتدار ايتدكلرندن خلق آراسنده شقاق و محاسده پيدا اولدى و دها طوغريسى حاكميت مليه بزده داعيهٔ تحكم و نفاقى اوياندیردى. بو حال مجلس مبعوثانه‌ده سرايت ايتمكله مشروطيتك ايجاباتندن اوله‌رق فرقه‌لر بيننده وقوع بولان مناقشات و اقليت طرفندن محق اوله‌رق سرد ايديلن بعض اعتراضات بيله تزييد احتراصاتدن باشقه بر شيئى مفيد اولمادى.

رجال متنفذهٔ جمعيت ايسه الفضل للمتقدم دستورينه اتباعاً ناظم امور اولمق صلاحيتنه كنديلرينى احرى كورمكله هر شيدن اول نفوذلرينك تقويه‌سى قيدينه دوشوب رفته رفته استعمال شدته مجبور اولديلر. نهايت قانونك شكل ظاهريسى محافظه ايديله‌رك حقيقتده مصالح دولت قوهٔ غالبه‌نك رأى و نفوذى دائره‌سنده جريانه باشلادى و مبادئ امرده تجربه‌سزلك‌ده

بو حاله انضمام ایدرك ادارةً و سیاسةً پك چوق خطالرقوقوعه كلدی. ایشته بو خطیئات اخیراً اوغرادیغمز ضایعات الیمه‌نك باشلیجه سببلریدركه بروجه آتی بیان اولنور .

تحت حكمرانیٔ شاهانه‌ده اولان ممالكك وسعتی و موقع جوغرافیسی اعتباریله‌ده درجهٔ اهمیتی مستغنیٔ بیان اولوب سكنه‌سی ایسه عرق و مذهب و امزجه و عادات جهتیله یكدیكره مباین عناصردن مركب اولمقله برابر وقتیله علوم و معارفك هرجهته نشر وتعمیم ایدیله‌مامسندن ناشی قابلیت مدنیه‌لری دخی عصر حاضرك ایجاب ایتدیكی مرتبهٔ تكامله واصل اوله‌مادیغندن قانون اساسینك تطبیق احكامنده بو جهتلر نظر دقته آلنه‌رق پك حكیمانه و دور اندیشانه حركت اولنمق اقتضا ایدر ایدی. مثلا یمن قطعه‌سیله حجازدن شام وعراقه منتهی اولان عربستانك و آرناودلق ایله كردستانك ولایات سائره طرزنده اداره‌سنه حالاً امكان اولمادیغی مسلماتدندر. چونكه یمن قطعهٔ واسعه‌سیله حجازك اهالیسی صرف مسلمان و اكثریتی اعتباریله تربیهٔ مدنیه كورمه‌مش عربلردن عبارت اولدیغی جهتله بونلرك احكام شرعیه‌دن باشقه قوانینه واخذ عسكر و امثالی تكالیف حكومته قولایجه اطاعت ایتمیه‌جكلری شیمدی‌یه قدر ایدیلن تجربه‌لرله معلوم اولدیغی كبی آرناودلغك جبال منیعه‌سنده ساكن آرناودلر و خرستیان مالیسورلرایله آناطولینك طاغلق وهجری ومحللرنده متوطن كردلر وسوریه قطعه‌سنده‌كی درزیلر دخی فطرةً ذكی وشجیع اولمقله برابر اكثریسی علوم و معارفدن بی‌بهره اولدقلری جهتله قوانین مرعیه و تكالیف امیریه‌نك ولایات سائره‌یه قیاساً بونلر حقنده‌ده تماماً تطبیقی فی‌الحال متعسر و بلكه متعذر اولدیغندن بو بابده ارائهٔ سطوت كبی تدابیر موقته‌یه مراجعت فائدهٔ مطلوبه‌یی حاصل ایتمدكدن باشقه برچوق مشكلات و محظوراتی تولید ایده‌جكی دلالت امثالیله بدیهی ایدی .

جهت جامعهٔ اسلامیه طولاییسیله باكمال صداقت مقام جلیل خلافته مربوط وقوم نجیب عربه منسوب اولان سوریه و عراق اهالیسنك لسان و عادات مثللو خصائص قومیه و حقوق مكتسبهٔ عثمانیه‌لرینی تقدیر وحمایه ایتمك مصلحةً وحكمةً مقتضی اولدیغی كبی جنتمكان فاتح سلطان محمد خان حضرتلرینك حین فتحده بر تدبیر سیاسی اولارق روم عنصرینه احسان بیورمش اولدقلری بعض امتیازاتی قانون اساسینك ضامن اولدیغی حقوق متساویهٔ عناصره منافی اولمق ملاحظه‌سیله فی‌الحال حكمدن اسقاطه چالیشمق و دیكرلرینه نسبتله علماً مترقی و بعض دولتلرجه معناً محمی اولان بو عنصر مهمی كوجندرمك منفعت دولت نقطهٔ نظرندن موافق حكمت دكل ایدی .

و الحاصل دولت علیه‌نك تأمین بقاسی عثمانلیلق عالمنی تشكیل ایدن اقوام مختلفه‌یی قانون اساسینك افاضه ایده‌جكی نعمت حریت و عدالتدن بحق مستفید ایدرك كتلهٔ واحده حالنه

افراغ ایله قابل اوله‌بیله‌جکنه و مع هذا منافع ملیه و حسیات مذهبیه هر قوتك فوقنده بر عامل مؤثر اولدیغندن اول باول بو جهته نظر دقته آلنه‌رق اقوام مذکوره‌نك تألیف افکار و توحید مساعیسنه خادم اوله‌جق اسبابه توسل ایتمك بدیهی اللزوم اولدیغنه بناءً اطرافمزی احاطه ایدن ملل متمدنه‌یه نسبتله بزده پك کری قالان اسباب تألیف و ترفیهك برنجیسی اولان علوم و معارفك نشر و تعمیمی ایچون دولتجه اختیار فداکاری اولنه‌رق مملکتك هر جهتنده و هیچ اولماز ایسه شیمدیلك اك زیاده احتیاج کورینن محللرده موجوده علاوةً لزومی قدر مدارس و مکاتب انشاسیله اهالینك تعلیم و تربیه‌لری و اصلاحات ملکیه و انشاء طرق و معابرله‌ده معیشتلرینك تنظیم و تسهیلی یولنده اساسلی تدبیرلر اتخاذی منور الافکار اولان حکومت مشروطه‌مز رجالنه مترتب وظائف مهمه‌دن و بر واجبات سیاسیه‌دن ایدی .

حال بوکه اتحاد و ترقی جمعیتنك ارکان ذی نفوذی بو وظیفهٔ اساسیه‌یی ترك و اهمال ایله اول امرده ولایاتجه قلوبلر تأسیسیله جمعیتك تشکیلاتنی اکمال و تقویهٔ نفوذ ایچون‌ده شدتلی بر مرکزیت پولتیقه‌سنی اس الحرکات اتخاذ ایتمکله برابر دیگر جهتدن مملکتك بالاده بیان اولنان تشکلات اجتماعیه‌سیله قابلیت حاضرهٔ مدنیه‌سنه کوره تطبیقی مشکل اولان پارله‌مانتریزم کبی واسع بر اصول اداره‌یی قبول ایدرك قانون اساسی‌یی تعدیل و کرهٔ دولتك قوهٔ عن المرکزیه‌سی حکمنده اولان حقوق مقدسهٔ سلطنتی تحدید ایتمك خطای صریحنده بولندیلر .

جمعیتك اساساً بو ایکی تدبیر متناقضه توسلدن مقصدی مرکزیت اصولنك کندیلرینه بخش ایده‌جکی قوتله عموم ملتهٔ و حقوق سنیه‌نك قصریله مقام مقدس خلافته غلبه و تحکم ایتمك قضیه‌سی اولوب واقعا قانون اساسینك تعدیل مشروحیله ایکنجی مقصد حاصل و ایچلرندن بعضیلرینك عنعنات تاریخیه و ترقیٔ مأمورین خصوصنده‌کی قواعد مرعیه‌یه مخالف اوله‌رق دفعةً داخلیه و مالیه نظارتلری کبی مهم موقعلره ارتقاسیله باب عالی بالفعل جمعیتك قبضهٔ تصرفنه داخل اولدیسه‌ده پارله‌مانتریزم ایله قابل تألیف اولمیان و کندیلرنجه مابه الحیوة عد اولنان مرکزیت اصولنك تطبیق و اجراسنده دوچار مشکلات اولدیلر. چونکی اعلان مشروطیتدن صوکره قانون اساسینك‌ده بو صورتله تعدیلی هر طرفده فکر حریت و آمال ترقی‌یی توسیع و تزیید ایلدیکندن ابنای وطنك صنوف منوره‌سندن جمعیته برچوق رقیبلر پیدا اولدی و مهم اولان بعض ولایاتجه توسیع مأذونیت دائره‌سنده اصلاحات اجراسی آرزولری یوز کوسترمکه باشلادی. جمعیت ایسه احراز ایتدیکی موقع حاکمیتك محافظهٔ استقلالی عزمنده بولندیغندن معارضلریله فوق القانون اوغراشمق مجبوریتنده قالدی . توسیع مأذونیتی عدم مرکزیتله تفسیر و عدم

مركزیتیده مختاریتله ولایاتی حاکمیت فعلیهٔ عثمانیه‌دن اخراج معناسنه حمل و تأویل ایدرك بونی مخالفلره قارشی سلاح تجاوز مقامنده قوللاندی .

قطعهٔ یمانیه‌نك بر قسم مهمنی اشغاله ایدن زیدی‌المذهب اهالینك امامتنده و حال عصیانده بولنان یحیی حمیدالدین ایله اخیراً عقدینه مجبوریت حاصل اولان صورت استلافیه‌نك دها اول تنظیمیله او قطعهٔ اسلامیه‌جه اراقهٔ دمه و دولتك نفوس و ماجه اوغرادیغی ضایعاته نهایت ویرمك و عربستان ایله جهات سائره‌جه دخی توسیع مأذونیت دائره‌سنده اصلاحات جدیده‌یه مباشرتله عموم اهالینك پدرانه جلب خوشنودیسنه چالشمق کبی حالاً و مصلحةً حکومته ترتب ایدن وظیفهٔ مهمه ایفا ایدلمیه‌رك سالف الذکر مرکزیت قاعدهٔ ملتزمه‌سی ایجابنجه ممالك عثمانیه‌نك هر جهتنی ادارهٔ مرکز سلطنته و حقیقتده جمعیتك اوامرینه تابع قیلمق فکریله یمن سوقیات عسکریه‌سنه دوام اولنمقله برابر حوران وکرك ایله ارناودلغی تأدیب ایچونده فرقهٔ عسکریه‌لر اردولر سوق اولندی مملکتك و بالخاصه آناطولینك کنج اولادیله بونلرك محصول مساعیسی اولان اموال خزینه‌دن مبالغ عظیمه بو یولده خرج وهدر ایدلدی فی‌الحقیقه برمملکتك هرهانکی جهتنده اثر عصیان کوریلیورسه اونی تسکین و ازاله ایتمك حکومته ترتب ایدن وظائفدندر . فقط اهالیٔ مطیعه‌یی عصیانه سوق ایده‌جك اسبابك تحدثنه میدان ویرمه‌مك‌ده او حکومتك برنجی وظیفهٔ تبعه‌پروریسیدر. کرکده حورانده و باخصوص آرناودلقده ظهور ایدن عصیانلر مامورین حکومتك سوء تدابیر و حرکاتی و بعض طرفلرك تشویقاتی اثری اولدیغی بالجمله اصحاب وقوف نزدنده تحقق ایدن قضایادندر .

کرك حادثه‌سی جمعیتجه منتخب امراء عسکریه‌دن اولوب سوریه والیلکنه تعیین ایدیلن اسماعیل فاضل پاشانك هر سنه خزینهٔ دولتدن محافظهٔ طریق حج ایچون کرك عربانه ویرلمکده اولان بیك سکز یوز لیرایی کندیسنه اجرا ایدیلن نصایحه رغماً « چولده‌کی چپلاق عربلره مشروطیتده‌ده‌می جزیه ویره‌جکز» دیه‌رك قطع ایتمسندن ایلری کلدیکی اکثریت فرقه‌سنه منسوب شام مبعوثلرندن اولوب اخیرا هیئت اعیانه تعیین بیوریلان عبدالرحمن بکدن بالذات مسموع داعیانم اولمشدی . عوائد قدیمه‌لرینك قطعندن متاثر اولان عربانك متصرفلق مرکزینه هجوم ایله مأمورین و اهالیدن سکز یوز قدر آدم قتل و شهید ایله‌دکلری و جانب حکومتدن قوهٔ عسکریه سوقیله عربان تأدیب ایدلمش ایسه‌ده والی مشارالیهك بیك سکز یوز لیرا قدر بر مبلغ جزئی‌یی اسیرکه‌مکله حکمت اداره‌جه کوستردیکی عدم وقوف عسکرله مطیع و عاصی اهالیدن بر چوق نفوسك ضیاعیله خزینه‌جه‌ده اوچ درت یوز بیك لیرا مقدارنده بر مبلغ جسیمك صرفنه سبب اولدیغی مشارالیه عبدالرحمن بکك جملهٔ افاداتندندر .

بو او اسماعیل فاضل پاشادرکه ایکنجی دفعه اولەرق ارناودلری تأدیب ایچون سعید پاشا قابینەسی طرفندن مأمور ایدیلن اردونك قوماندانلغی عهدەسنه توديع ایدلمش و اورادەکی حرکت خطاکارانەسیلەده مذکور قابینەنك سقوطنی انتاج ایدن ارناودلق قیامنك توسع ودوامنه سبب اولمشدر. تفصیلی آتیاً عرض اولنەجقدر .

بالاده عرض و اشارت اولندیغی وجهله اتحادوترقی جمعیتی کندیسنه معارض اولمق استعدادنده بولنان هر قوتك کسر و امحاسی جهتنی التزام ایتدیکندن بونلر ایچنده متانت موقعیه و تشکلات اجتماعیەلری سببیله اك مهم اولەرق آرناودلری کوربیور و حقیقتده جمعیتك مرکزی اولان سلانیك معناً ارناودلغك تحت تهدیدنده بولنیور ایدی. کرچه اعلان مشروطیتده تخلیص وطن نیتیله ارناودلردن بر چوغنك خدمت و فعالیتی کورلمش ایسەده بو عنصر اناطولی خلقی کبی طبعاً حلیم و هر امره مطیع اولمایوب ایچلرنده منورالافکار اولانلرك ایقاظیله حقایقی تدریجاً ادراکه و مملکتك منفعتی ملاحظەسیله لدی‌الحاجه متحداً حرکته قابلیت واستعدادلری اولدیغندن جمعیت بونلری دائرهٔ انقیادینه آلمق و ایستەدیکی یولده قوللانمق ایچون اول امرده اللرندەکی سلاحلرك نزعنه لزوم کوردی .

او صرەده قوصوه والیلکنه تعیین اولنان مظهر بکك اکثر افعال و حرکاتی بو مقصدك مقدماتنی استحضاره مصروف اولدیغی مأمورین محلیەدن و سائر اصحاب وقوفدن بی‌طرف ذوات نزدنده متحقق و دلالت آثار ایله متعیندر .

آرناودلرخصوصیت حال وموقعلری ایجابنجه اوتەدن بری حکومت سنیەدن بر مرتبه مساعداته نائل و مملکتلرنده قانون نامنه کندیلرنجه متخذ بعض قواعد و اصول ایله عامل اولدقلرندن مکلفیته دائر اولان قوانین عمومیەنك ولایات سائرەکبی او حوالیجەده تماماً تطبیقی خصوصنده مقام ولایتدن ارائهٔ شدت اولنماسی و او اثناده صقال، و یورطه ویرکوسی نامیله یکی تکلیفات وقوع بولەجغنه دائر بعض اراجیف نشر و اشاعه قلنماسی اکثریتی اعتباریله سریع‌الانفعال اولان بو عنصرك عصبیتنی تهییج ایتمکله عادت مألوفەلری اوزره آثار مخالفت و خشونت کوسترمکه باشلادیلر. جمعیتی تمثیل ایدن حکومت ایسه بومخالفتی مقصد مشروحك استحصالنه تام وسیله اتخاذ ایدرك قوهٔ عسکریه ایله آرناودلری تأدیبه قرار ویردی .

بو مسئله مجلس مبعوثانجه موضوع بحث اولدیغی اثناده آرناود مبعوثلر اول امرده اوامر حکومته اطاعتك وجوبنی لسان بلیغ ایله آرناودلره تفهیم ایدەبیلەجك برهیئت ناصحه کوندرلمسی و طریق مخالفتده اصرارلری تحقق ایتمەدکجه وطن اولادی اولان برچوق مسلمانك اراقهٔ دمیله روم ایلینك مفتاحی مقامنده اولان آرناودلغك محو و پریشان ایدلمەمسی صورت تکلیفەده

درمیان ایله استرحاماتده بولنمشلر ایسه‌ده فرقهٔ اکثریت و هیئت حکومتجه قبول واصغا اولنمادی. محمود شوکت پاشانك قومانداسی آلتنده بر اردو سوقیله آرناودلر شدتله تأدیب و بر چوغی زوجه‌لری یاننده علناً ضرب ایله حیثیت ملیه‌لری اضاعه و تحقیر ایدلدی و اللرنده نه قدر سلاح وار ایسه زینت اسلحه‌سنه وارنجه ضبط و مصادره اولندی .

کرچه حکومت روم ایلینك اوته‌دنبری برقلعهٔ آهنینی عد اولنان ارناودلغی ضرب و تنکیل ایتمکله عالم عثمانی‌یه قارشی ارائهٔ قدرت و سطوت ایتدی . اما بوندن حقیقتده بالقانلر مستفید و عثمانلیلق عالمی متضرر اولدی . چونکه صربستان ایله قره‌طاغ آراسنده واقع و اکثر محلی صعب المرور طاغ و اورمانلردن عبارت اولان ارناودلغك بر میلیونی متجاوز شجیع وجنکاور اهالیسی صربلیلرله قره‌طاغلیلری تهدیدن خالی قالمایور. بلغارستان ایله یونانلیلر بیله بردرجه‌یه قدر بونلردن چکینیورلر ایدی . بالقانلیلر آراسنده خاطری صاییلیر . بر انکل اولان بوقوت برمنوال مشروح دوچار عطالت ایدلمکله بالقان حکومتلرینك اوجهتجه سربستیٔ حرکتی تأمین و علیهمزده اخیراً وقوع بولان اتفاقلری تسهیل ایدلمش اولدی .

دیکر جهتدن قتولك مذهبنده اولان ارناودلردن اختلاف عرق ومذهب سببیله قره‌طاغلیلرك قدیماً خصمی اولوب حرب وقوعنده عساکر عثمانیه ایله متفقاً حرکت ایتمکده اولان مالیسورلر حقنده‌ده عین تضییقات اجرا و سلاحلری ضبط و مصادره اولنمقله بو حالدن دلکیر اولان جماعت مرقومه قره‌طاغلیلره تمایل ایتدیلر . حالبوکه آرناودلق جهتنده‌کی قاتولکلری آوستریا دولتی حمایه ایتمکده اولدیغندن حکومت اخیراً بو قرارندن نکول ایله مالیسورلرك سلاحلرینی اعاده و ایستدکلری بعض شیلره مساعده ایتمش ایسه‌ده بو معامله مسلمان آرناودلری مأیوس واغضاب ایتمکدن باشقه بر فائده‌یی منتج اولمادی. نته‌کیم بالقان محاربه‌سنده مالیسورلر قره‌طاغلیلرله برلکده حرکت و علیهمزده استعمال سلاحه جرأت ایتدیلر .

ایشته حقی پاشانك مجلس مبعوثان کرسیسنده عثمانلی تاجنك بر پرلانطه‌سی تعبیریله توصیف ایتدیکی آرناودلغی اوتاج محتشم و معظمدن قوپاروب آتان بوتدبیر غیرمعقول بالقان حکومتلرینی علیهمزده اتفاقه سوق و تشجیع ایدرك بالاخره بتون روم ایلینك الیمزدن چیقماسنی مستلزم اولان اسبابك باشلیجه‌لرندن بریدر .

مشروطیتك اعلانی سعادت مستقبله‌مز حقنده اوروپاجه بر حسن ظن و امید تولید ایتدیکندن روم ایلیده‌کی اجنبی ضابطانی قالدیریلوب ماکدونیاده اسایشك تأمینی حکومت سنیه‌نك همت تجددپرورانه‌سنه براقیلمش و بلغار چته‌لری دخی آتی‌یه انتظاراً تعطیل حرکات ایتمش ایدی . حکومتجه بو مساعده‌دن بالاستفاده تدابیر اصلاحیه‌یه و علی‌الخصوص هر شیدن اول

ماكدونيانك داخلاً و خارجاً موجب خوشنودى اوله‌جق صورتله اصلاح اداره و تنظيم احوالنه مبادرت اولنمسى اهم و اجبات ايكن بو وظيفهٔ مهمه اهمال و بالعكس برآرناودلق مسئله‌سى احداث اولنمقله او اميدلر زائل اولدى و روم ايلى قطعه‌سى اولكندن بدتر برحاله كلدى.

روم جماعتنه منسوب مكاتب خصوصيه‌ده عصر حاضرك ترقيات علميه‌سنه كوره كنديلرنجه ترتيب ايدلمش اولان اصول تدريسيه‌نك معارف نظارتنك عمومى درس جدوللرينه تطبيقى و مكاتب مذكوره‌نك تفتيشى خصوصلرينه حكومتجه لزومندن فضله اهميت ويريله‌رك اول بابده و احوال مماثله‌ده مذاهب نظارتندن پطريقخانه‌يه شدتلى امرلر ويرلمكه باشلاندى. جمعيتك طرفدارى و بلكه ترجمان افكارى عد اولنان غزته‌لر دخى بو مسئله‌لرى موضوع بحث ايدرك روملر عليهنده شديدالمآل مقاله‌لر نشريله بونلرى يونانليلقله اتهامه قدر وارديلر وكريد مسئله‌سنى‌ده علاوهٔ بحث و مقال ايدرك افكار عموميهٔ اسلاميه‌يى روملق عليهنده تهييجه قيام ايله دولتك مدار حياتى اولان تأليف عناصر قضيهٔ مهمه‌سنك عكسنى التزام ايتديلر. حكومتك انفاذ اوامر خصوصنده تعقيب ايتديكى معاملهٔ شدتله مذكور غزته‌لرك نشرياتى پطريقخانه‌نك عصرجليل فاتحدن برى نائل اولديغى امتيازاتك فسخيله روم جماعتنك تحديد ترقيات مدنيه‌سى حكومتجه ملتزم اولديغى ظننى تقويه ايدرك جماعت مرقومه‌جه عدم امنيت و خوشنودى‌يه باعث وحكومتله پطريقخانه آراسنده منافرت و نزاع حادث اولدى.

فى‌الحقيقه روم عنصرينك عناصر سائره‌يه رجحاننى تضمن ايدن امتيازات مذكوره قانون اساسينك جمله‌سنه بخش ايتمش اولديغى قاعدهٔ مساواته توافق ايتمزسه‌ده هنوز موقع تطبيقه قونيلان قانون مذكورك افاضه ايده‌جكى حريت و عدالتدن اقوام عثمانيه‌نك بلاتفريق جنس و مذهب متساوياً استفاده‌لرى آثار فعليه‌ايله تحقق ايتمه‌دكجه وقتيله نائل امتياز اولنلرك اللرنده‌كى نعمتى محافظه‌يه چاليشملرى طبيعى و مشروطيتك تمام انكشافنده بو مثللو امتيازاتك بنفسها حكمندن ساقط اوله‌جغى بديهى ايدى.

روم ايلنده‌كى كليسالر مسئله‌سندن دولايى مقدما روم و بلغار جماعتلرى آراسنده حصوله كلان منافرت پطريقلك مقامندن بلغارلر عليهنده صادر اولان اعتزال قراريله كسب شدت ايتمش و سياست داخليه‌جه دولت عليه بوندن من جهة مستفيد بولنمش ايكن حكومتجه روم عنصرى حقنده اتخاذ اولنان شو خط حركت يكديكره خصم اولان بو ايكى عنصرك ماضى‌يى نسيان ايله تقربلرينه وسيله اولدى و بو مقارنت صوفيه و آتنه دارالفنونلرى طلبه‌سنك زيارت متقابله‌سى ويونان ولى‌عهدينك بالذات صوفيه‌يه عزيمتى ايله تقويه ايديله‌رك عليهمزده عقد ايدلمش اولان بلغار، صرب و قره‌طاغ اتفاقنه بالآخره يونان دولتنك دخى التحاقنى تسهيل و ترويج

ایله‌دی . قضایای مسلمه‌دن اولدیغی اوزره بین‌الملل وقوع بولان مقارنت و اتفاقلرك سائق حقیقیسی منفعتدر . بالاده عرض و بیان اولندیغی و آتیاده تفصیل و اتیان اولنه‌جغی وجهله حکومت اتحادیه‌نك عقیب مشروطیتده توحید عناصرله دولت علیه‌نك تقویهٔ بنیانه خادم اوله‌جق بر سیاست سالمه اتخاذ ایده‌مامسی داخلاً نفاقی و خارجاً علیهمزده معهود اتفاقی تولید و احداث ایتمش و بالنتیجه وقوع بولان محاربهٔ مشئومه‌نك اسباب ظهورینی مکملاً احضار ایلمش اولدیغنی واقف احوال اولان هرعاقل منصف تصدیق و اعترافه مجبوردر. زیرا اسلاو استیلاسنه قارشی حیات ملیه و سیاسیه‌سنی محافظه‌یه مجبور اولان یونان دولتنك بزمله تشریك مساعی ایتمسی منفعت اساسیه‌سی ایجابندن اولماسیله کرید مسئله‌سی صورت معقوله‌ده حل ایدیله‌رك دولت مشارالیهایی طرفمزه جلب ایتمك قابل و مصلحةً واجب ایکن مع‌التأسف عکسی حرکتله بیوك بر فرصت فوت ایدلدی و بوکبی خطالر سببیله روم ایلی تماميله الدن کیتدی .

خلافت کبرای اسلامیه‌نك رکن مهمی و سلطنت سنیه‌نك جزؤ متممی اولان عرب عنصری حقنده‌ده عین مسلك اتخاذ اولندی . قانون اساسینك وعد و تأمین ایتدیکی توسیع مأذونیت دائره‌سنده هیچ بر صور اصلاحیه‌یه تشبث اولنمایوب بالعکس سوریه محاکمندن صادر اولان اعلاماتك بعدازین عربجه یازلمایوب لسان رسمی اولان ترکجه ایله تحریر ایدلمسی محلی مأمورین عدلیه‌سنه رسماً وتعمیماً امر اولندی. حالبوکه محاکمك عربجه جریانی طبیعی اولدیغی کبی اعلاماتك‌ده او لسان ایله تنظیمی ضروری و بو تعاملك تغییر ایدلمسی قاعدهٔ حکومت و عدالته منافی ایدی . نته‌کیم عربستان محاکم شرعیه‌سندن ویریلان اعلامات من‌القدیم لسان محلی اوزره یازلمقده و درسعادتجه‌ده او اعلامات حالیله تمیزاً تدقیق معامله‌سی کورمکده‌در. بناءً علیه بو تدبیر سقیم سوریه‌لیلرجه برتأثیر الیم حصوله کتیردی .

بر طرفدن‌ده ترك ملیت و حاکمیتنك انکشافنه خدمت مقصدیله درسعادتده بر طاقم کنجلر درنك و جمعیتلر تشکیل ایتدیلر و افراطپرور غزته‌لر دخی بو مقصدی ترویجاً مملکتك منافعیله قابل تألیف اولمایه‌جق صورتده نشریاته باشلادیلر و حتی دولت علیه حقنده محرارت رسمیه و مطبوعات محلیه‌جه استعمالی معتاد اولان «دولت عثمانیه» عنوانی بیله ترك واهمال ایله «ترکیا» و «کنج ترك حکومتی» تعبیرلرینی قوللانمغی التزام ایتدیلر. بونلر هپ جمعیتك تعلیم و تشویقنه حمل ایدیله‌رك عرب قومنك‌ده حقوق و منافعنی متقابلاً محافظه و مدافعه ایتمك اوزره بلاد عربیه‌ده مهم جمعیتلر تشکل ایتدی و نهایت عدم مرکزیت اساسی اوزرینه عربستانجه اصلاحات عمومیه اجراسی صورت تکلیفده اورته‌یه سورلدی .

سعید پاشا قابینه‌سنك سقوطندن صوکره خطیئات واقعه‌سنك ناصل وخیم نتیجه‌لر تولید

ایلدیکنی تیقن ایدن جمعیت ینه کندی قوتیله باب عالی حادثهٔ معلومه‌سنی ایقاع ایدرك ایکنجی دفعه موقع اقتداری الده ایدنجه ایلك پروغرامنی تعدیل و مسلك سابقنی فی‌الجمله تصحیح ایدرك اولجه سوریه مأمورین عدلیه‌سنه ویرلمش اولان امری فسخ ایله عربجه‌نك سوریه محاکمنده ترکجه‌کی رسماً استعمالنی قبول و تصدیق ایلدی و وقتیله مخالفین رؤساسندن کوتاهیه مبعوثی اولان فرید بکك عدم مرکزیت اساسی اوزرینه تنظیم و مجلس مبعوثانه تقدیم ایدوب حقی پاشا قابینه‌سنك مخالفت شدیده‌سی اوزرینه عقیم قالان ولایات قانونی لایحه‌سنی بالاستنساخ بعض تعدیلات اجراسیله موقع تطبیقه وضع ایتمکله سوریه‌لیلری بر مرتبه تطییب و ایچلرندن برقاچ متحیز ذاتی اعیان اعضالغنه تعیین ایتمك صورتیله‌ده بر جمیله ابراز ایتدی. فقط عربستان افکار عمومیه‌سی تماماً خوشنود ایدیله‌مدی. بونلرك اساس حالی اولان غزته‌لرده بو مسئله حالا موضوع بحث اولمقده‌در. ایشته شو حرکت رجعیه بالاده بسط و بیان اولنان اسکی خطالری علناً تصدیق و اعترافه دلالت ایدن بر مقدمهٔ مشکوره‌در.

شوراسی‌ده خاصةً قید و تذکاره شایاندرکه درایت و فعالیتلری قابل انکار اولمیان رجال جمعیتك بالاده عرض و تعداد اولنان تدابیر معکوسه‌سی بر قناعت سیاسیه نتیجه‌سی اولمایوب محضا خصم سیاسیلرینه غلبه ایله موقع حاکمیتلرینی وقایه ایتمك فکر و غرضنه مستند اولدیغندن اسباب زوالنی حاضرلامش اولدقلری روم ایلی قطعه‌سندن اول کندی سقوطلرینه باعث اولدی. تفصیلی آشاغیده عرض اولنور.

بو سلسلهٔ نوائبك الك مهمی یعنی بالقان حربنی انتاج ایدن اسبابك الك مؤثری طرابلس غرب محاربه‌سی و او مسئله‌ده حقی پاشا قابینه‌سنك حیرتبخش عقول اولان غفلت و مسامحه‌سیدر.

معلوم اولدیغی اوزره طرابلس غرب ایله بنغازی مرکز سلطنت سنیه‌دن بعید وایکی جهتنده بولنان مصر و تونس قطعه‌لری اجنبی اشغال عسکریسی تحتنده اوله‌جغنه بناءً دونماسی قوی بر دولت طرفندن تعرض وقوعنده سوقیات عسکریه اجراسی غیرقابل اولدیغندن دور سابقده رجب پاشا مرحوم کبی مقتدر بر مشیرك قومانداسی آلتنده بر فرقهٔ مکملهٔ جنودیه بولندیرلدیغی کبی لدی‌الحاجه یرلی اهالی و عربلردن قوهٔ معاونه تشکیل و استخدام اولنمق اوزره لزومی قدر اسلحه و مهمات کوندریله‌رك دپولرده حفظ ایتدیرلمشدی. ایتالیا باش وکیلی متوفی قیریسپی ایله لورد سولوسبری بیننده جریان ایدوب کچنلرده اوروپا جرائدیله نشر ایدیلن مخابرات سیاسیه‌دن مستفاد اولدیغی اوزره ایتالیا دولتی خیلی وقتدنبری طرابلس غربی استیلا فکرنده اولمیوب فرانسزلرك

تونسی اشغال ایتمسی اوزرینه بو مقصدی اجرا ایچون فرصت کوزتمکده و معذلك طرابلسده بانقه تأسیسی و امثالی منافع اقتصادیه تأمینیله ایتالیا افکارعمومیه‌سنی اویالامقده ایدی .

مشروطیتك اعلاننده صوکرا هر مأمولك فوقنده اوله‌رق مملکتك اوغرادیغی نکبات ایتالیانلرك امیدینه قوت ویرمکله برابر تشبثات اقتصادیه‌لرنجه باب عالی‌یه وقوع بولان مراجعتلری رجال حاضرهٔ سیاسیه‌مزك تصعیب وسدت پولتیقه‌سنه معروض اولدیغندن جیولتی قابینه‌سنك صبری توکنمکه باشلادی . ایشته بو صره‌ده محمود شوکت پاشا طرابلس غرب مرکزنده بولنان فرقهٔ عسکریه‌نك قسم مهمنی مهماتی ایله برابر یمنه سوق ایتمکه قرار ویره‌رك طرابلس قوماندانی مشیر ابراهیم پاشایه تبلیغات اجرا ایلدی . مشیر مشارالیه بو حرکتك محظوراتنی و ایتالیانلرك طرابلس غربجه اولان منویات و تشبثاتنی تفصیلاً حربیه نظارتنه اشعار ایله اوراده‌کی عسکرك نقلی طرابلسك ایتالیانلره تسلیمندن باشقه برشی اولمادیغنی بیلدیردی فریاد ایتدی دیکلته‌مدی . نهایت فرقهٔ مذکوره مهماتیله برابر یمنه سوق ایدلدی . طرابلس غربده ژاندارمه وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیله‌جك صورتده پك جزئی عسکر براقیلدی. بونکله‌ده قناعت ایدلمیه‌رك صباح غزته‌سی صاحب امتیازینك تحت تصرفنده بولنان قیصری واپوری استیجار اولنه‌رق طرابلس عسکری دبویلرنده محفوظ اولان اسلحه استانبوله جلب ایدلدی وحتی محور ادارهٔ ولایت اولان والی‌ایله عسکرك قوماندانی دخی درسعادته کتیردیله‌رك او قوجه ولایت الك مهم ایکی مدیر اموردن خالی قالدی فسبحان الله حس قبل الوقوع قبیلندن اولارق طرابلس غرب قطعهٔ واسعه‌سی تماماً اسباب مدافعه‌دن تجرید ایله ایتالیالیلرك استیلاسنه کشاده و عادتا تسلیمه آماده براقیلدی .

بو حاله کسب وقوف ایدن ایتالیا حکومتی اولجه باشلامش اولدیغی استحضاراتنی اکمال ایدرك مهم بر دونما جسیم براردو ایله بغتةً طرابلس غربه هجوم و مرکز ولایتله نقاط مهمهٔ ساحلی اشغال ایلدی و باب عالی‌یه تبلیغ ایتدیکی نوطه‌ده اتحاد و ترقی جمعیتنه قارشی اعلان‌حرب ایتدیکنی صراحةً بیلدیردی .

فوق‌الغایه تعجب ایدیله‌جك احوالدندرکه حقی پاشا خیلی مدت سفارتله رومادده و عاصم بك دخی صوفیه‌ده بولنه‌رق رجال جمعیت طرفندن بری صدارته دیکری‌ده اخیراً خارجیه نظارتنه کتیرلدکلری حالده مشارالیهما نزدنده بولندقلری حکومتلرك دولت علیه حقنده‌کی منویات مضره و تدارکات سفریه‌لرینه واقف اولامیه‌رق بو ایکی حکومتك حقمزده حسن نیت پرورده ایتمکده اولدقلرینی رفقای محترمه‌لرینه تأمیناً بیان و بیوك کوچوك دولتلرله بینمزده مناسبات حسنه جاری اولدیغنی مجلس مبعوثانده دخی درمیان ایتدیلر . شئونات ایسه از زمانده بونك عکسنی اثبات ایلدی. درایتلری مسلم اولان بو ایکی ذات محترمك اذا جاء القضاء عمی البصر مدلولنجه ایشك

حقایقی شویله طورسون ظواهرینی بیله حس و تقدیر ایده‌مه‌مش اولدقلری اکلاشیلدی . ذلك تقدیر العزیز العلیم. طرابلس وبنغازیده ساکن عموم اهالی وعربان غیرت دینیه وشجاعت فطریه‌لری ایجابجه ایتالیـالیلرك بو حقسز تجاوزینـه قارشی متفقاً مدافعه و مقاتله ایتمك عزم و قرارنده اولوب دولتجه بونلره قوهٔ کافیهٔ عسـکریه ایله مظاهرت قابل اولمادیغندن رسماً بی‌طرف قالان مصر و تونس جهتلرندن قاچاقجیلق صـورتیله مهمات و پاره و ارزاق ارسـالنه دوام اولنمش و علی‌الخصوص بو یوزدن جمعیته عارض اولان نقیصه‌یی مهما امکن انظار عمومیه‌ده تعمیر وازاله ایتمك مقصدیله جمعیتجه معروف و اك کزیده ضابطاندن بعضیلری درحال موقع حربه عزیمتله طرابلسده قالان جزئی المقدار عساکر عثمانیه ایله عربانی اصول حربه توفیقاً تنظیم و ایتالیانلره قارشی سوق وتعبیه ایدرك حمیت اسلامیه و حماست عثمانیه‌یه یاقیشیر صورتده پارلاق کوسترلمش ایسه‌ده شرائط مذکوره دائره‌سـنده بر آوچ عسکرله باشی بوزوق نوعندن اولان عربانك معلم و منتظم ایتالیا اردوسـیله هر بری قلعهٔ آهنین حکمنده اولان سفن حربیه‌سنه مقاومت ایده‌میه‌جکلری و بناءً علیه حربك تمدیدی مقدما جزایرلیلرجه‌ده تجربه اولندیغی وجهله اتلاف مال و نفوسدن باشقا برشیٔ انتاج ایده‌میه‌جکی بدیهیات اموردن اولدیغنه مبنی هیچ اولمازسه بنغازی‌یی قورتارمق و طرابلس اهالیٔ مسلمه‌سی حقنده‌ده واسعجه بر حقوق امتیازیه تأمین ایتمك اساسی اوزرینه ایتالیـالیلر ایله مذاکرهٔ صلحیه‌یه کیریشـیله‌رك حربه نتیجه ویرمك و بحر سفیدی مناقلاتمزه کشـاده ایتمك دولت علیه حقنده خیرلی و چونکه ایتـالیا حکومتی آچیق دکیزلرده دونماسنی ایستیم اوزرنده طوته‌رق سوقیات عسکریه‌یه دوام‌ایتمك مجبوریتنده بولندیغی وتخمینك فوقنده مصرفه کرفتار اولدیغی جهتله بویله بر تکلیفه موافقت ایتمسی مأمول قوی ایدی .

فقط امور مهمهٔ سیاسیه‌ده بیله حسیاته تبعیتله افکار عامه‌یی قزاتمق و او سایه‌ده موقعلرینه قوت و متانت ویرمك فکر و عزمنده بولنان ارکان جمعیت طرابلس ایله بنغازی‌یه پاره وارزاق و مهمات یتشـدیره‌رك عربانی تشجیعدن و بلا فائده حربی تمدیددن کنـدیلرینی آلامادیلر . حکومت مشـارالیها ایسه بزی طرابلس غرب و بنغازی‌یه معاونتدن منع ایله بولندیغی احوال مشکله‌یه نهایت ویرمك اوزره جزائر بحر سفیددن اون ایکی آطه‌مزی اشغال و سفائنمزه مسدود اولان طرق بحریه‌یی مراقبهٔ شدیده تحتنه ادخال ایدرك بالقان حکومتلرینی‌ده بزمله حرب ایتمك اوزره تحریك و تشویقه باشلادی .

دیکر جهتدن طرابلس غرب قطعه‌سنك اوغرادیغی شو مصیبت استیلایه حقی پاشا قابینه‌سنك حرکات خودسرانه‌سی سـبب اولدیغی تیقن ایدن طرابلس و بنـ ی مبعوثلری ضـیاع وطن

تأثيريله مذكور قابينه‌نك تحت محاكمه‌يه آلنمسى حقنده ديكر بعض مبعوثلرله بالاشتراك مجلس مبعوثان رياستنه برتقرير ويرديلر. تحقيق مسئله ايچون مجلسجه تشكيل اولنان انجمنه مشير ابراهيم پاشا بالدفعات جلب ايله ايضاحات كافيه آلندى و اسباب موجبه و دلائل مقنعه جمع و احضار اولندى. اشبو تقرير ايله مفصل اسباب موجبه مضبطه‌سى و اوراق متفرعه‌سى مجلس مبعوثانده عيناً محفوظ اولمق طبيعيدر. جلب و مطالعه بيورلديغى تقديرده بو حقايق تماميله منكشف اولور.

مبعوثين مشارالیهمك بو تشبثى جمعيته قارشى برضربۀ اليمه اولمقله برابر اولجه جمعيتدن آيريله‌رق برحزب مستقل تشكيل ايدن مبعوثلر بعض مسائلده مخالفينه التحاق ايدرك فرقۀ اكثريتك تقليل نفوذينه ياردم ايتمكده اولديغندن جمعيت مجلس مبعوثانه تفسخ ايتمش نظريله باقه‌رق طاغتمغه و بو صورتله حقى پاشا قابينه‌سنى ديوان عالى‌يه سوق اولنمق مخاطره‌سندن قورتارمغه قرار ويردى. فقط قانون اساسيجه مقدما ياپيلان تعديل بو بابده‌كى حقوق عاليۀ شهرياری‌يى قصر و تحديد ايتمش اولمسيله نام نامئ همايونه مجلسى سد ايده‌بيلمك ايچون اوتوز بشنجى ماده‌نك بتكرار تعديلى مجلسه تكليف اولنمش ايسه‌ده ثلثان اكثريت حاصل اولماديغى جهتله قانون مذكورك ديكر بر ماده‌سنه استناداً مسئله‌نك حلى لازم كلمش و ذاتاً بوكبى خصوصاتده وقوف ومهارتى مسلم اولان اعيان رئيسى سعيد پاشا اولجه موقع صدارته كتيرلمش اولديغندن مشارالیهك صورت مواضعه‌ده استعفاسيله همان عين ذواتدن تشكيل ايتديكى هيئت وكلاجه طلب سابقده اصرار و اعيانك دخى موافقتى استحصال اولنه‌رق مجلس مبعوثان تعطيل و صورت انتخابى آتياً عرض اولنه‌جق ايكنجى مجلس مبعوثان معرفتيله‌ده مادۀ مذكوره تكرار تعديل ايدلدى. [١]

كرچه اولكى خطا صورتده تصحيح ايدلدى. لكن بو ايكنجى تعديل حقيقتده قانونك اساساً مقام معلاى خلافتپناهی‌يه تأمين ايتمش اولديغى حقوق عاليه‌يى اعاده ايله توازن قوايى

---

[١] استطراد: واضع قانونك بوكا دائر اولان مادۀ معلومه‌يى قانونه درج ايتمكدن مقصدى مجلس مبعوثانك تصديقنه عرض اولنان بر خصوصك ردى سببيله هيئت وكلا استعفايه مجبور اولديغى حالده اصحاب حل و عقددن ديكر بر ذاتك تشكيل ايده‌جكى هيئت سلفى اولان قابينه‌نك رأينى دولت و ملت حقنده نافع كوروبده عين تكليفده بولونورسه بوكره‌ده مجلس مبعوثان طاغيديلارق يكيدن انتخاب اولنه‌جق وكلاء امتك رأينه بالمراجعه حقيقتك تبيينى و بو صورتله منفعت عامه‌نك تأمينى ملاحظۀ عادله‌سى اولوب يوقسه تكليف ابتدائيده بولنان قابينه‌نك رد سببيله بالاستعفا ينه اوموقعى اشغال ايدرك رأى سابقنده اصرارى بومقصدى تأمين ايده‌ميه‌جكندن سعيد پاشانك شو حركت مواضعه‌كارانه‌سيله مجلس مبعوثانك طاغيدلمسى روح قانونه توافق ايده‌ميه‌جكنى بالجمله علماء حقوق تصديقده تردد ايتمز اعتقادنده‌يم.

استحصال ایچون یاپیلمیوب بالاده ایضاح اولنان مقصدك حصولندن صوکرا لدی‌الحاجه معارضلر علیهنه استعمال اولنمق غرضیله اتخاذ ایدیلن برتدبیر اولدیغی آزادهٔ اشتباهدر. چونکه یوقاریده اشارت اولندیغی وجهله جمعیت اوتوز بر مارت حادثه‌سندن بالاستفاده تبدیل سلطنته موفق اولنجه او مقام عالینك بتون قوتنی ید انحصارینه آلمش وحقوق مقدسهٔ شاهانه‌یی کندی حسابنه استعماله کسب اقتدار ایلمش اولدیغندن حال حاضرده او حقوق عالیه‌نك توسیعی منافع مخصوصه‌سی ایجابندن ایدی .

نته‌کیم صدارت و مشیختك طرف اشرف ملوکانه‌دن امنیت و اعتماد بیوریله‌جق ذواته تفویضی حسب القانون ذات حضرت پادشاهی‌یه مخصوص و منحصر بولندیغی حالده تبدلات واقعه‌ده بو حقك استعمالنه میدان ویرلمدیکی و ید مؤید شاهانه‌ده برکونه صلاحیت و اقتدار براقلمادیغی جهتله بو احوال مؤسفه‌نك وقوعه کلدیکنی حق عاجزانه‌مده‌کی امنیت و اعتماد همایونك اثر جلیلی اولارق ایکنجی دفعه خدمت مشیخته تعیینمده لسان حقیقتبیان شاهانه‌دن دخی استماع ایله متأثر و دلخون اولمشدم .

مدنیتجه حائز قدم اولان انکلتره و فرانسه حکومتلرنده قوانین اساسیه‌نك عند اللزوم تعدیلی بر چوق اصول و قواعده تابع و خیلی مدته متوقف اولدیغی کوریلیورکه بو اساسات ملل متمدنه نزدنده قانونك درجهٔ اهمیتنی تعیین ایدر. بناءً علیه فیوضات مدنیه‌یی کندیلرندن اقتباس ایتمکده اولدیغمز امم فاضله‌نك اثرلرینه اقتفا ایتمیوبده ضامن حقوق امت اولان قانون اساسیمزی حسیات و منافع خصوصیه‌یه توفیق ایچون بویله ایکیده بر تعدیله قالقیشمق و مشق تخته‌سی کبی بازیچهٔ آمال افکار درکه‌سنه ایندیرمك مشروطیتمز حقنده امنیت داخلیه وخارجیه‌نك انسلابنه باعث اوله‌جغی جهتله اصحاب عقل و حمیت ایچون موجب تأسف عظیم اولسه‌کرکدر.

دولت علیه‌نك بویله داخلاً تذبذب و اختلال وخارجاً جنك وجدال ایله مشغول اولدیغی و بحر سفیدده‌کی سواحل واسعه‌سی قوی بر دشمن تعرضنه معروض اوله‌رق بوغازك خارجی سوقیات و مناقلاتمزه مسدود بولندیغی کورن بلغار حکومتی اوته‌دنبری مقدماتنی حاضرلامقده اولدیغی ماکدونیانك تقسیمنی موقع تطبیقه قویمق زماننك حلول ایتدیکنی اکلامش وبلغارستان قراللغنك اعلانی کیفیتی مقدما صوبرانیاجه مذاکره اولندیغی اثناده قراللغی اداره ایده‌بیلمك ایچون ادرنه ولایتیله ماکدونیانك بلغارستانه الحاقی لزومی درمیان ایدیله‌رك بو مقصدك استحصالی ایچون بلغارقرالنك ایجاب ایدن حکومتلرله معاهدهٔ خفیه عقدینه مأذونیتی تحت قراره آلنمش اولدیغندن و اولجه سلاحلری طوپلانمسندن دولایی ارناودلق جهتندن برغائله ظهورینه امکان قالمایوب اسلاو مرکز قومیته‌سنك مقرراتنه ایتالیالیلرك تشویقاتی‌ده انضمام ایلدیکندن

بلغازلر بو فرصتی غیب ایتمامك اوزره همان صرب و قره‌طاغلیلر ایله مذاکره‌یه کیریشه‌رك سعید پاشا قابینه‌سی موقع اقتدارده بولندیغی اثناده یعنی نیسان ایچنده علیهمزه اولارق معهود اتفاقی عقد و امضا ایتدیلر و بلغار افکار عمومیه‌سنی کندی اعتقادلرنجه بر حرب مقدسه حاضرلامق و سائلنه تشبثله برابر یونانیلرىده اتفاقه دعوتله تزیید قوت و تأمین غالبیت فکر و أملنده بولندیلر .

حالبوکه صربستانك توسعی آوستریانك منافعنه مغایر اولدیغندن دولت مشارالیها اوته‌دنبری صربلیلره ایقاع مشکلاتدن خالی اولمایوب دیکر جهتدن بلغارستانده کسب وسعت وقدرت ایدرسه صربستانك ایکی قوت اراسنده ازیله‌رك بالآخره تهلکهٔ انقراضه دوشه‌جکنی صرب رجال سیاسیه‌سی تقدیردن عاجز اولمادقلری کبی اسلاولغك بالقان شبه جزیره‌سنده انکشافی بزم قدر یونانلیلغكده ضررینی و بلکه زوالنی انتاج ایده‌جکی یونان رئیس وکلاسی موسیو وه‌نیزه‌لوسك نظر دوربین کیاستنه خفی اولمادیغی جهتله بالقانلیلر میاننده بو ایکی حکومتی طرفمزه جلب ایله عقد اتفاق ایتمك وشبه جزیره‌ده دولت علیه‌نك منافعنی تأمین ایده‌جك بر توازن حصوله کتیرمك سهل وقابل ایدی.

حتی سلطنت سنیه‌نك آتنه مصلحتکذارلغنده بولنان ذات ؛ موسیو وه‌نیزه‌لوس ایله کرید مسئله‌سنی مذاکره ایتدیکی اثناده اطه حاکمیت عثمانیه‌ده قالمق و دولت علیه سنه‌وی بر مقدار ویرکو ویرمك اساسی اوزرینه بر صورت تسویه‌یه ربطی و بو بابده رجال حکومت سنیه ایله مداولهٔ افکار ایتمك اوزره بالذات درسعادته عزیمتی خصوصلرینه موسیو وه‌نیزه‌لوسك موافقتنی استحصال ایده‌رك او وقت خارجیه نظارتیله صدارتده بولنان حقی پاشایه یازمش و بالدفعات تأکید ایتمش اولدیغی حالده لا و نعم بر جواب آلامامش اولدیغی مثللو دولت علیه ایله صرب حکومتی بیننده بر معاهدهٔ اتفاقیه عقد ایتمك اوزره مصلحتکذار مشارالیهك آتنه‌ده بولنان صرب سفیریله صورت خصوصیه‌ده باشلامش اولدیغی مذاکرهٔ محرمانه صربستان خارجیه ناظری موسیو میلووانوویچك تلغرافله سفیر مشارالیهه مأذونیت ویرمسی اوزرینه رسمیته انقلاب ایلدیکندن کیفیتی اخیراً خارجیه نظارتنه تعیین بیوریلان عاسم بکه اشعار ایله تعلیمات ایسته‌مش و مکرراً تأکید معروضاتده ایلش ایسه‌ده باب عالی هر نصلسه غایت مهم اولان بومسئله‌یی نظر دقته آلمیه‌رق مصلحتکذار مشارالیهه جواب تسطیرینه بیله تنزل ایتمامش و بو قیمتدار فرصتی قاچیرمشدر. نهایت بو تشبثات نافعه‌نك بر نتیجه‌یه اقتران ایده‌مه‌مسی و بلغارلرك بو بابده ماهرانه وقوع بولان مساعئ سیاسیه‌لری سببیله بالقانلیلر میاننده اتفاق حصوله کلدیکندن بحثله مصلحتکذار

مشارالیهك بیان تأثراتی حاوی خارجیه نظارتنه یازمش اولدیغی عریضه‌یه ذات مصلحتدن بحث ایدلمیه‌رك نوازشكارانه بر جواب تحریریله اكتفا ایدلمشدر.

انفصالندن صوكرا بركون ساحلخانه‌مه كلمش اولان مشارالیه عاصم بكدن بومسئله‌یی استكناه ایلدیكمده ماوقعی تصدیق ایله «بوخصوصه دائر آتنه مصلحتكذارندن آلدیغم محرراتی عیناً صدراعظم سعید پاشایه تقدیم ایتدیكم حالده خط حركتمی تعیین ایده‌جك هیچ بر امرینی تلقی ایده‌مدیكمدن مصلحتكذار مشارالیهه تعلیماتی حاوی جواب یازمادم. چونكه صدر مشارالیه مخدومی علی نامق بكك سفارت سنیه‌دن برینه دفعةً انتخابنی امر ایتدیكی حالده مخالف اصول اولماسندن ناشی اول امرده بر مستشارلغه تعیینی صورتی مناسب اولاجغنی عرض ایله امرینی انفاذ ایتمدیكمه كوجنه‌رك معروضاتمی حسن تلقی ایتمامكده ایدی» دیوب اظهار اسف ایتدی.

سیاست خارجیه‌مزجه كاه اتفاق مثلث و كاه ائتلاف مثلثه تمایل ایدیله‌رك متین و مستقیم بر خط حركت اتخاذ ایدیله‌مدیكی كبی بوكرید مسئله‌سی‌ده هر نه سببه مبنی ایسه اعظام ایدیله‌رك طشره اتحاد و ترقی قلوبلری معرفتیله اطه‌نك شكل سابق اوزره جانب حكومت سنیه‌دن اداره‌سی حقنده هر طرفدن مركزه تلغرافلر كشیده ایتدیریلوب درسعادتده‌ده طرف طرف متینغلر عقدیله بویولده تمنیات اظهار و عوام ناسدن كریدك هانكی جهتده اولدیغنی بیلمین بر طاقم كیمسه‌لر دخی «كرید بزم جانمز فدا اولسون قانمز» ترانهٔ عامیانه‌سیله زقاقلرده طولاشدیریلوب بیهوده تهییج افكار ایدلمكده ایدی.

هیچ برمسلمان تصورایدیله‌مزكه یكرمی سنه‌دن زیاده اسالهٔ خون شهدا ایله حوضهٔ تصرفه آلنان كریدك بر طاشنی بیله طوعاً فدایه راضی اولسون. لكن دولت علیه‌نك دونماجه بالوجوه یونانه فائق اولدیغی بر زمانده صدر اعظم عالی پاشا مرحومك بالذات عزیمتیله تنظیم ایتمش اولدیغی (حالیا) قرارنامه‌سی موجبنجه مختاریته قریب بر شكل اداره‌یه وضع ایتمش اولدیغی كرید جزیره‌سنك او وقت خرستیانلره نسبتله ثلث درجه‌سنده اولان سكنهٔ اسلامیه‌سی الیوم عشره وبلكه دها آز بر مقداره تنزل ایتمش و حال و وضعیت ایسه بوسبتون دكیشمش اولدیغندن بو مسئله‌نك اولكندن دها واسع بر مقیاسده حلندن باشقه چاره یوق ایدی.

ایشته باب عالینك بر مدتدنبری حسیات عوامه تابع و دولته غیرنافع اوله‌رق اتخاذ ایتدیكی شو خط حركت صربلیلری بلغار اتفاقنه سوق ایتدیكی كبی كرید حقنده یاپیلان نمایشلر ایله اوكا انضمام ایدن بویقوت مسئله‌سی‌ده یونانلیلری تماماً دلكیر و موسیو وه‌نیزه‌لوسی مأیوس ایتمكله بالقانده‌كی اسلاو حكومتلرنجه متصور اولان تقسیم منافعدن محروم قالمامق اوزره تكلیف اولنان اتفاقی قبوله مجبور اولدیلر و شرائطی بالاطراف مذاكره ایدیله‌رك او وقت تنظیم و احضار

اولنان «معاهدهٔ اتفاقیه غازی احمد مختار پاشانك موقع اقتداره كلمسنی متعاقب علاقه‌داران بیننده امضا ایدلدی .

• الیوم فرانسه رئیس جمهوری اولان موسیو پوآنقارانك باش وكالتله خارجیه نظارتنده بولندیغی اثناده فرانسه مجلس مبعوثاننده وقوع بولان بیاناتنده مستفاد اولدیغی اوزره مشارالیه حكومت سنیه‌جه ماكدونیاده هنوز اصلاحاته تشبث اولنمامسندن ناشی بالقان حكومتلرینك صبری توكنه‌رك بینلرنده اتفاق حاصل اولدیغنی و بناءً علیه روم ایلنده اصلاحات جدیدیه‌یه مسارعتله دولت عثمانیه‌نك بالقان حكومتلری هجومنه معروض براقلمامسنی سعید پاشا قابینه‌سنه توصیه ایتمش و روسیه خارجیه ناظری موسیو سازانوف دخی دوماده ایضاح ایتدیكی وجهله روم ایلی اصلاحاتنك تعجیلی حقنده باب عالی‌یه اخطارات دوستانه‌ده بولنمش اولدیغی كبی ایتالیالیلرایله عقد صلح ایدیله‌رك طرابلس غرب غائله‌سنه برآن اول ختام ویرلمسی دولت علیه‌نك منافعی اقتضاسندن بولندیغنی ینه موسیو پوانقاره ایله انكلتره خارجیه ناظری سیر ادوارد غره‌ی مذكور قابینه‌یه اخطار ایلمش اولدقلری حالده بو مهم وصایا حكومتجه لایق اولدیغی مرتبه نظر تقدیره آلنمیه‌رق بر طرفدن طرابلس غربه مهمات و ارزاق ارسالیله حربه دوام و دیكر جهتدن‌ده جمعیته منسوب اولارق اولجه تعیین ایدیلن مأمورین ملكیه واتحاد قلوبلری معرفتیله انتخابات جدیده اجراسنه قیام ایدلدی . جمعیت اسكی مجلسدن آلدیغی درس انتباهه بناءً كشاد ایدیله‌جك مجلس مبعوثانده قوتلی بر فرقهٔ مخالفه بولندیرمامق و باخصوص مجلس سابقده كسب تمیز ایدن معترضلرك تكرار انتخابنه میدان ویرمامك فكر و عزمنده بولندیغندن اثنای انتخاباتده ممالك متمدنه‌ده جاری اولان و پروپاغاندا تعبیر اولنان معاملات تشویقیه و اقناعیه‌نك فوقنده هر درلو وسائط جبر و شدتك استعمالیله جمعیتك ارزو ایتدیكی ذوات مبعوث انتخاب ایتدیرلدی و اسكی معارضلر و بالخاصه بونلر میانده‌كی آرناود مبعوثلر محروم و مأیوس ایدلدی. اونلرده طبیعی كندی عنصرلرینی تهییجدن كرو طورمادیلر.

اولكی ضربه ایله مجروح الفؤاد اولان آرناودلر بو دفعه‌ده مبعوث انتخابی حقنده قانون اساسینك كندیلرینه بخش ایتمش اولدیغی حق سربستی‌یی استعمالدن محروم ایدیلنجه غلیانه كلدیلر. ایشته قیام اخیرك یكانه سببی انتخاب اخیره‌ده جمعیتجه التزام اولنان شو معاملهٔ جبر و شدتدركه بونك وقوعی یالكز خبر تواترله دكل پای‌تختده و ولایاتده خلقك بالذات مشاهداتیله مرتبهٔ ثبوته واصل اولان حقیقتلردندر.

دولت علیه‌نك طرابلس محاربه‌سیله مشغول اولدیغی شو صره‌ده روم ایلنده تكرار برآرناودلق غائله‌سی چیقارمق بر وجهله جائز اولمادیغندن بومسئله‌نك صورت حكیمانه، ومسالمتكارانه‌ده حلی

وجوب قطعی تحتنده ایدی . فقط ارناودلرك قومشولرنده کوردکلری تمایلات تجاوزکارنه‌یه نظراً محافظهٔ حیات و موجودیتلری ایچون اولجه اللرندن آلنان سلاحلرینك اعاده‌سی و انتخاباتك یکیدن قانون دائره‌سنده سربستیٔ اجراسیله ادارهٔ عرفیه‌نك لغوی و احکام مشروطیتك تماماً تطبیقی یولنده درمیان ایتدکلری مطالب جمعیتجه قابل اسعاف اولمادیغندن سعید پاشا قابینه‌سی کرك حادثه‌سنك یکانه مسببی اولان اسماعیل فاضل پاشانك قومانداسی تحتنده اولارق اوچنجی اردوی همایونی ایکنجی دفعه ارناودلغی ضرب و تنکیله مأمور ایتدی و روم ایلنی المزدن آلمق اوزره کمین خفاده ترتیب مقدمات ایله مشغول اولان دشمنلرمزك اکمکنه یاغ سوره‌رك بونلره قارشی طوپلی و قوتلی بولندیرلمسی مرتبهٔ وجوبده اولان اردوی همایونی ارناودلغك سرت طاغلرنده و پراکنده بر حالده مشغول ایتمك و کندی قوتمزله اسباب اضمحلالمزی حاضرلامق کبی بر کریوهٔ خطایه دوشدی .

مقدما بلغراد سفارت سنیه‌سنه مامور اولدیغی جهتله صربلیلرك قوصوه ولایتی حقنده‌کی آمال مضره‌سنه کسب وقوف ایدن و بوصره‌ده التنجی قول اردو قوماندانلغیله مناستره بولنوب اخیراً محاربهٔ زائله‌ده نائل رتبهٔ شهادت اولان حمیتمندان امرای عسکریه‌دن فتحی پاشا مرحوم ارناودلق حقنده حکومتجه تشبث ایدیلن بو حرکتك روم ایلنك استقبالنجه موجب وخامت اولاجغنی بالدفعات مرجعنه یازمش ایسه‌ده دیکلته‌مه‌مش و احبابندن برذاته خط دستیله یازدیغی ٣ نیسان ١٣٢٨ تاریخلی خصوصی بر مکتوبده « حاجی عادل بکك معلوم اولدیغی اوزره دور وتفتیشی الله بیلیر اما ایی نتیجه‌لر ویره‌میه‌جکدر فکرنده‌یم ، کندیلری نزدنده اجرای تأثیر ایتمکه چالیشاجغم . آرناودلقده حکومت مرکزیه‌نك اسبابنی آکلایه‌مدیغم مقاصدینه اردونك قاریشدیرلماسنه اول و آخر معارضم . عسکرك انتخابات ایشلری کبی سیاسیاتده استخدامی اردونك قیمت حربیه‌سنی بتیرییور . سوزلرم مسموع اولمازسه درحال تقاعدلکمی استدعا ایده‌جکم »

« صربستانه عائد بیوردقلری کز پك مهمدر . بلغراده‌ده سفیر بولندیغم مدتجه صرب ــ بلغار مناسباتنی اهمیتله تعقیبدن بر آن خالی قالمامش ایدم . چونکه حکومت عثمانیه‌نك ضررینه ایدی . او زمان مابین همایونه و باب عالی‌یه یازدقلرم قبول اولنه‌رق بلغارستان ، صربستان اتفاقنك ــ که حصوله کلمش کبی ایدی ــ اوکنه کچیلمش اولاجق ایدی » و ینه مشارالیه ٢٩ نیسان سنه ١٣٢٨ تاریخلی دیکر برمکتوبنده « انتخاب فنالقلرینه مقابلهٔ آیاقلانان ارناودلق حقنده حاجی عادل بك ایله محمود شوکت پاشا رأی عاجزی وجهله حرکت ایده‌یدیلر مسئله حل اولنور بیتر ایدی . بزی اشغال و وطن مقدسمزی اضرار ایدن احوالده وقوع بولماز ایدی . » فقراتیله بیان یأس و اسف ایتمشدر .

دها زیاده تعجبی موجب احوالدندرکه بالقانلرك عقد اتفاق ایتدکلرینی خبر الان آوستریا دولتی صربستانك تهیئات حربیه‌سنه میدان ویرمه‌مك اوزره آوروپادن مبایعه ایتمش اولدیغی سریع آتشلی طوپلری آوستریا ممالکندن امراره مساعده ایتمه‌دیکی حالده باب عالی صربلیلرك مراجعت و التماسنه بناءً مذکور طوپلرك مهماتیله برلکده سلانیکدن بلغراده سوقنه موافقت ایتمکله بر خطای الیمی دها ارتکاب ایتمس اولدی . چونکه او آلات مخربه آز بر زمان صوکره عثمانلی دلاورلری علیهنده استعمال اولندی .

بو سوقیات سعید پاشا قابینه‌سنك خاتمهٔ ایامنه قدر دوام ایدوب غازی احمد مختار پاشا قابینه‌سی موقع اقتداره کلنجه بلغراده سوق اولنمق اوزره سلانیکه کتیرلمش اولان یوزدن متجاوز سریع آتشلی طوپلری مهماتیله برلکده توقیف ایلدی .

اکر سعید پاشا قابینه‌سی بو غفلتده بولنمسه ایدی صربلیلر تجهیزات عسکریه‌لرینی اکمال ایده‌میه‌جکلرندن بالقان اتفاقی عاجلاً موقع تطبیقه قونه‌ماز و دولت علیه بو هجوم مشئومه معروض اولماز ایدی. موسیو پوانقاره وامثالی اعاظم رجال سیاسیه‌نك و آتنه مصلحتکذارینك اخطارلریله و وسائط سائره ایله اتفاق مذکوره کسب وقوف ایتمسی طبیعی اولان بو قابینه‌نك سالف‌الذکر طوپلرك امرارینه مساعده ایتمسی طوغریسی قابل عفو اولمیان مسامحاتدندر .

غیرت وطن‌پرورانه‌لریله اعلان مشروطیته موفق اولان سالف‌الذکر اوچنجی اردو ضابطان حمیتمندانی دشمن خارجی‌یه قارشی حقوق ملت و وطنی مدافعه وظیفهٔ مقدسه‌سیله مکلف اولان عساکر شاهانه‌نك ژاندارمه کبی بویله متمادیاً داخل مملکتده ابنای وطنی تأدیب ایله اشغال ایدلمسنی خوش کورمه‌مکه باشلادیلر و بو حرکتلرك تحتنده برچوق مقاصد احتراصکارانه مندمج اولدیغنی حس و تقدیرده تقدم ایدنلر اجتهاداً دیکر رفیقلرندن آیرلدیلر. بو جهتله ضابطان ایچنده بی طرفلردن ماعدا اتحاد جمعیتنه منسوب اولانلره مقابل خلاصکاران نامیله یکی برفرقه پیدا اولدی.

دولت علیه طرابلس غرب محاربه‌سی و ایتالیا دونغماسنك تهدیدی آلتنده بولنان آق دکز بوغازینك تقویه‌سی ایله مشغول و روم ایلنده‌کی عساکر شاهانه ارناودلری تأدیبه مأمور اولدیغی بو هنکام تذبذب اشتمالده حربیه ناظری محمود شوکت پاشانك بغتةً استعفا ایله ایشدن چکلمسی عالمه حیرت ویردی . صدراعظم سعید پاشا ایسه حربیه نظارتنه دیکر مناسبنی انتخاب ایله سدهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه عرض ایتمیه‌رك رفقای سائره‌سیله یکی طوپلانان مجلس مبعوثانه کیدوب دولتك احوال داخلیه‌سنی مبعوثین کرامك حس حمیتلرینی اوقشایاجق صورتده ماهرانه تصویر ایله سیاست خارجیه‌مزك مطلوبه موافق و دولت عثمانیه‌نك دها خیلی منابع حیاته مالك اولدیغی کندینه مخصوص بر طرز بیان ایله افاده و خارجیه ناظری عاصم بك دخی صدر مشارالیهی

تاييداً ايتاليالىلردن ماعدا دول معظمه و بتخصيص بالقان حكومتلريله اولان مناسباتمز بك يولنده اولديغنى بيان و تأمين ايدرك هيئت وكلا حقنده مجلسدن اعتماد رأيى آلندقدن صوكرا صدر مشاراليه دخى خلاف مأمول اولارق همان استعفانامه‌سنى تقديميله ذات شوكتسمات خلافتپناهى‌يى غايت نازك و مشكل بر موقعده بيراقدى. ايشته بو هنكام فترتده مابين همايون ملوكانه كتبه‌سندن بر ذات صاخلخانهٔ عاجزانه‌مه كله‌رك بعض امور تنزلاً بوعاجز ايله استشاره بيورلمق اوزره طرف اشرف ملوكانه‌دن دعوت اولنديغمى بيان و تبليغ ايتمكله ارادهٔ سنيه‌يه امتثالاً ييلديز سراى عاليسنه عزيمت ايتدم. چيت قصرنده باش مابينجى لطفى و باش كاتب خالد ضيا بكلر نزد عاجزانه‌مه كله‌رك مشاراليهمادن خالد ضيا بك «سعيد پاشانك وقوع استعفاسى اوزرينه شوكتمآب افنديمز صدارتى لوندره سفيرى توفيق پاشايه تكليف بيورديلر. مشاراليه مجلس مبعوثانك سديله انتخابات جديده اجراسى وعفو عمومى اعلانيله ادارهٔ عرفيه‌نك لغوى داخل اولارق التى ماده‌نك قبولنه تعليق موافقت ايتدى. ذات شاهانه مجلسك سدى تعديل اول حكمنجه يد اقتدار همايونلرنده اولماديغندن بوندن ماعدا شرائطى قبول بيورمشلر ايسه‌ده توفيق پاشا اشعار سابقنده اصرار ايتمكله صدارته غازى احمد مختار پاشايى كتيرمك تصورنده بولندقلرندن سزكله استشاره بيوره‌جقلردر.» ديه اسباب دعوتى ايضاح ايتدكدن صوكره نائل شرف مثول اولديغمده ذات معاليسمات شاهانه سعيد پاشانك استعفاسى و توفيق پاشانك درميان ايتديكى تكاليفده اصرارى اوزرينه بر حال مشكله معروض اولدقلرندن و غازى احمد مختار پاشا امور عسكريه و سياسيه ايله سنه‌لرجه اشتغال ايتمش امكدار بر ذات اولوب حق عاجزانه‌مده‌ده توجه و اعتماد شهرياريلرى بركمال اولديغندن بحث ايله صدارتك مشاراليهه و خدمت مشيختك‌ده بوعاجزه توجيهى تصويب بيورلديغى بيان و فرمان بيوريلنجه حيرت و اضطراب ايچنده قالارق اولجه استعفاى عاجزانه‌مه سبب اولان عوارض صحيه‌نك هنوز زائل اولمديغى حقيقت محضه اولارق عرض ايله عفو و مرحمت شاهانه‌يى نيازه جرأتياب اولديغمده «آسوده بر زمانده وقايهٔ شرف مأموريت ايچون ويريلن يوكسك بر معاش ايله سنه‌لرجه خدمت فتواده بولنوبده دولتك بويله تنك و غائله‌لى بر وقتنده اميد معاونتله تكليف ايتديكمز برخدمتى قبولدن استنكاف‌كز شيمدى معاشك آزلغيله برابر بار مسئوليتى تحملدن اجتنابكزه حمل اولنه‌بيليركه بوكا حميتكز قطعياً مساعده ايتمز اعتقادنده‌يم» كلمات ملزمه‌سيله فرمان شاهانه‌يه وجوب امتثال تلميح بيورلمسى اوزرينه وطنه عائد هر برخدمت نه قدر آغير اولسه حسب الحميه تحملدن اجتناب ايدلمزسه‌ده استطاعت شرط منفرد اولديغندن بر فرجهٔ خلاص بولمق امنيه‌سيله اول امرده غازى پاشايى كوروب مداولهٔ افكار ايتمكلكمه مساعده بيورلمسى حقنده‌كى استرحام عاجزانه‌م لطفاً اسعاف بيورلديغندن حضور همايوندن

چیقدیغمده قاپو اوکنده توقف ایتمش اولان مشارالیهما لطفی وخالد ضیا بکلرك متهالکانه وقوع بولان تبریکاتنه بیان عجز و تردد له مقابله ایدرك اولجه مابین همایونه جلب ایدلمش اولان پاشا مشارالیهك بولندیغی محله کیتدم . دولت علیه نك معروض اولدیغی احوال مشکله یه بناءً صورت فوق العاده ده بر هیئت وکلا تشکیلی لازم کلوب بو ایسه پك مهم مسائلدن اولدیغی کبی وقتده کچکمش اولدیغندن صدور سابقه دن درسعادتده بولنان کامل و حسین حلمی پاشالر دخی حاضر اولدیغی حالده وضعیت حاضره اکلاشیله رق اکا کوره مداولهٔ افکار اولنمق اوزره فرداسی علی الصباح ساعت ایکیده چیت قصرنده اجتماعه قرار ویریله رك مشارالیهمایه ده معلومات اعطاسیله عودت اولندی .

ایرته سی کون ساعت اوچده مذکور چیت قصرینه کیده بیلدم . چونکه احوال صحیه مك بو وظیفهٔ مشکله یی بحق ایفایه مساعد اولماسی اجتنابمه باعث اولمغله برابر اختیارمك فوقنده اولان بر قوهٔ معنویه بو عاجزی کرهاً اورایه سوق ایدییوردی. غازی احمد مختار پاشا ایله کامل و حسین حلمی پاشالری و غازیٔ مشارالیهك هیئت وکلایی تشکیل ایتمك اوزره دعوت ایتمش اولدیغی داها بعض رجالیده اوراده بولدم . هیئت وکلانك قطعیاً تشکلی مستعفی قابینه نك اسباب سقوطیله دولتك احوال داخلیه و خارجیه سی نه مرکزده بولندیغنك بیلنمسنه متوقف اولدیغندن اول باول طرابلس غرب محاربه سنك شکل حاضریله روم ایلیده وقوع بولان قیامك و اول بابده اتخاذ اولنان تدابیر عسکریه نك ماهیت و نتیجهٔ مستحصله سی آکلاشیلمق اوزره دائرهٔ عسکریه دن ارکان حرب رئیسی وکیلی هادی پاشا ایله طرابلس غرب سوقیاتنه مأمور ارکان حرب ضابطلرندن برذات جلب ایله ایضاحات شفاهیه لری استماع واوچنجی اردوی همایون ایله جریان ایدن مخابره اوراقی قرائت ایدلدی .

آق دکزك مسدودیتی جهتیله طرابلس غربه منتظماً عسکر سوقنه و مهمات حربیه ارسالنه امکان اولمایوب یالکز اوراده ایتالیالیلرله چارپیشمقده اولان جزئی عساکر عثمانیه ایله کلیتلی عربانك اعاشه لری و حربك ادامه سی ایچون لازم کلن نقود و ارزاق ایله مهمات حربیه نك تونس و مصر طریقیله و بعض وسائط اجنبیه ایله سوقنه اهتمام ایدلمکده و بو سوقیات ایچون شهری یوز سکسان ، ایکی یوز بیك لیرا قدر بر مبلغ صرف اولنمقده ایدوکی ضابط مومی الیهك افاداتندن آکلاشلدقدن صوکرا اردوی همایونك عموم قوماندانی اسماعیل فاضل پاشانك حربیه نظارتنه چکمش اولدیغی صوك تلغرافنامه ده معیتنده بولنان سکسان طابور قدر عساکر عثمانیه یی دائرهٔ قیامك توسع ایتمسنه بناءً لزوم کوردیکی نقطه لره سوق ایله تأدیب عصاة ایچون صرف مقدرتده قصور ایتمه مش ایسه ده طابورلردن بعضیسی آرناودلره التحاق و بعضلری ده استعمال سلاحدن استنکاف ایلدکلری و بو طاغنیق عسکری طوپلیه رق برحرکت عمومیه اجراسنده ده

امکان قالمادیغی جهتله بو قیامك تسکینی ایچون باب عالیجه سیاسةً بر تدبیر اتخاذندن باشقه چاره اولمادیغی بیلدیرلمش و هادی پاشا دخی فذلکهٔ بیاناتی اولەرق بر سنه‌یه قریب دوام ایدن طرابلس غرب محاربه‌سی سببیله قلعهٔ سلطانیه بوغازینی و آق دکزده‌کی سواحل عثمانیه‌نك نقاط مهمه‌سنی ایتالیالیلرك هجوم و تجاوزندن محافظه ایتمك و بر طرفدن‌ده ارناودلق قیامنی تسکین ایله روم ایلنده شورش وقوعنه میدان ویرمه‌مك اوزره عساکر نظامیه و ردیفه‌نك جمله‌سی سلاح آلتنه آلنوب بونلردن ایجابی قدر طابورلر بوغاز اطرافیله سائر نقاط مهمه‌یه سوق و تعبیه ایدلمش و آرتیق اناطولیده تحت سلاحه آلنه‌جق برنفر ردیف بیله قالمامش اولدیغنی واوچنجی اردونك وضعیت حاضره‌سی قوماندان پاشانك قرائت اولنان اشبو تلغرافنامه‌سنده موضحاً بیان اولنوب دائرهٔ عسکریه بو بابده وظیفه‌سنی تماماً ایفا ایلمش بولندیغنی سویله‌مشدر. دیکر جهتدن اهل قیام سعید پاشا قابینه‌سنك ایشدن چکلمه‌سی و مجلس مبعوثانك سدیله قانون دائره‌سنده انتخابات جدیده‌نك سربستی اجراسی وعفو عمومی اعلانیله ادارهٔ عرفیه‌نك لغوی واولجه طوپلانیلان سلاحلرینك تماماً و عاجلاً کندیلرینه اعاده‌سی یولنده سرد ایتدکلری تکالیفك سرعت اسعافی طلبنده مصر و اسکوبه طوغرو حرکته حاضر اولدقلری اشعارات رسمیه‌دن اکلاشلمشدر. شو تدقیقات و ایضاحاتدن محمود شوکت وسعید پاشالرك یکدیکری متعاقب ایشدن چکلملرینك اسباب حقیقیه‌سی تعین ایتدی و حاضر اولان ذواتی بهت و حیرت استیلا ایلدی. چونکه سعید پاشا کیاست مسلمه‌سی جهتیله بو حالك وخامت عاقبتنی و طرابلس غرب محاربه‌سنه دوام ایتمکله او قطعهٔ اسلامیه‌نك حالاً استردادینه امکان اولمایوب بالعکس روم ایلی قطعه‌سیله بحر سفیدده‌کی آطه‌لرمزی‌ده سورکلیوب کوتوره‌جکنی پك کوزل تقدیر ایتمش وحکومتك شکل حاضرینه نظراً سفینهٔ دولتی دوشمش اولدیغی کرداب خطردن قورتارمغه شخص و موقعنده قوت و اقتدار کورمیوب مع هذا مالایدرك لایترك کله قاعده‌سنجه قابینه‌سی اعضاسندن اولان صدر حاضر سعید حلیم پاشایی ظاهرده تبدیل هوا و حقیقتده ایتالیالیلر ایله مذاکرهٔ صلحیه اجرا ایتمك اوزره اولجه ایتالیا قربنده‌کی لوزان قصبه‌سنه کوندرمش ایسه‌ده مذاکرات صلحیه‌نك نتیجه‌لنمسی ایچه بر زمانه متوقف اولوب حال بوکه قوهٔ عسکریه ایله تسکین ایدیله‌مین آرناودلق قیامنك دوام ایتمسی وبلغارلرله صرب وقره‌طاغلیلرك دولتك حال حربده بولنمسندن واغتشاشات داخلیه‌سندن بالاستفاده ماکدونیایی الیمزدن آلمق اوزره بر منوال محرر عقد اتفاق ایلملری سببیله روم ایلنده حاضرلانان بر هرج و مرجك قریباً ظهور ایده‌جکی نظر عرفاننده کرکی کبی تحقق ایلمش اولماسنه و محمود شوکت پاشانك استعفاسی‌ده پای ثباتنی تزلزله اوغراتمسنه مبنی مجلس مبعوثانده او یالدیزلی نطقی ایراد ایله اعتماد رأیی آلدقدن صوکرا دور سابقده انکلتره سفارتنه التجا

ایچون دستور حرکت و وسیلهٔ معذرت اتخاذ ایتدیکی الفرار مما لا یطاق من سنن المرسلین حکمنه اتباعاً درحال استعفانامه‌سنی عتبهٔ سنیه‌یه تقدیم ایتمش و دوش همتنك متحمل اولمادیغی بو باربلایی اخلافه ترك ایله علی اعتقاده مسئولیت آتیه‌دن تخلیص نفس ایتمك اوزره اعمال لطائف الحیل طریقنه کیتمش اولدیغی اکلاشلدی. بو حال هولناك ایله زمام اداره‌یی اله آلمق آتشدن کوملك کیمکدن باشقه بر شی اولمادیغی جهتله نافعه نظارتنی قبوله موافقت ایتمش اولان سابقا روما سفیری کاظم بك درحال قراردن نکول ایله او مجلسی ترك ایتدی و حضاردن بعضیلری بحق تردد اظهار ایتمکه باشلادی. دیکر جهتدن بحران وکلانك امتدادی سببیله ضابطان آراسنده قیل وقال ارتارق عاقبت وخیمه حدوثندن قورقولمقده ایدوکی حربیه ناظری وکیلی خورشید پاشا طرفندن تلفونله پیدرپی مابین همایونه بیلدیریلوب طرف اشرف ملوکانه‌دن بالطبع تلاش اظهاریله طرف عاجزانه‌مزه تبلیغات اجرا بیورلمقده ایدی. دولتی قورتارمق نیتیله میدانه آتیلان هیئت اتحادیه‌نك شو درت بش سنه‌لك حرکات و مساعیٔ مبسوطه‌سی عکس قضیه‌یی انتاج ایدوب تدابیر فوق العاده ایله بو حاله چاره‌ساز اوله‌جق رجال مقتدره دخی بحکمة الله تعالی عصرمزده مفقود اولدیغنه و مع هذا بر خدمت امیدیله طرف اشرف همایوندن عهدهٔ عاجزانه‌مزه تودیع امور آرزو بیورلدیغی حالده آباء و اجدادمزله پروردهٔ نان و نعمتی اولدیغمز بو دولت علیهٔ اسلامیه‌یی معاذالله تعالی تهلکهٔ انقراضه سوق ایتمکده اولان شو حال تذبذبده ترك ایله ذات عالیٔ شهریاری‌یی غایت مشکل و وخیم بر موقعه دوشورمك حمیت دینیه و محبت وطنیه‌مزله قابل تطبیق کوریله‌مدیکنه بناءً یکی آچیله‌جق مجلس مبعوثانك جین اجتماعنده هیئت جدیده‌نك موقعی تعین ایتمك و فکر مخصوصمجه او صره‌ده ایشدن چکلمك اوزره عون و عنایت صمدانیه‌یه استناداً بو بار عظیمی تحمله بالضروره قرار ویرلدی .

ارناودلرك استعافنی طلبده مصر اولدقلری مواد مشروحه قبول و اجرا ایدلمدکجه نائرهٔ اختلالك تسکیننه الده وسائط و امکان قالمادیغی ایضاحات واقعه و مخابرات رسمیه ایله تحقق ایلدیکندن بو اساس اوزرینه هیئت جدیده‌نك تعیین خط حرکتنه دائر حسین حلمی پاشانك قلمه آلمش اولدیغی خلاصه ذوات موجوده طرفندن بعدالامضا هیئت وکلانك تشکیلی قرارلاشدیرلدی و اصولاً صدر جدید طرفندن لدی العرض موجبنجه ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه شرفصدور بیورلمقله بعدالمغرب باب عالی‌یه کیدیله‌رك همان مجلس وکلانك عقدیله مستعینا بالله تعالی ایشه مباشرت ایدلدی . نوع بشرك احوال روحیه‌سی ایجابنجه تهیجات عصبیه ایله طغیان ایدن بر جماعتك سوز آیاغه دوشدکدن صوکره تسکین هیجاننه مسببلرینك دخی مقتدر اولامدقلری دلالت امثال تاریخیه‌سیله معلوم اولدیغنه و درحال اجرا ایدیلن تبلیغات تأمینیه‌یه

رغماً ارناودلرك قوصوه ولايتنك مركزی اولان اسکوبه داخل اولدقلری اشعارات رسمیه‌دن آكلاشیله‌جغنه بناءً بونلره نصایح مؤثره اجرا و مطلبلرینك اسعاف اولنه‌جغنه دائر کندیلرینه تأمینات قطعیه اعطا اولنه‌رق او حوالیجه سکون و اسایشك برآن اول احضار و تأمینی ایچون سابق طرابلس غرب قوماندانی مشیر ابراهیم پاشانك ریاستی آلتنده ارناودلرجه حائز اعتماد رجال دولتدن بر قاچ ذات تعیین و اعزام قلندی . دیکر طرفدن هیئت وکلانك نقطهٔ نظرنجه مجلس مبعوثانك قانوناً سدینی ایجاب ایدن اسباب هیئت اعیانه عرض اولنمقله کیفیت دائرهٔ اعیانده تشکل ایدن برقومیسیونجه عریض وعمیق تدقیق ایدیله‌رك تنظیم قلنان مضبطه هیئت عمومیه‌ده قرائت و بالاطراف مذاکرهٔ مصلحت اولندقدن صوکره درت بش مخالف و بر مستنکف رأیه قارشی اکثریت عظیمه ایله مجلس مبعوثانك سدی لزومنی تضمن ایدر صورتده تفسیراً ویریلن قرار سدهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه لدی العرض موجبنجه ارادهٔ سنیهٔ تاجداری شرفصدور بیورلمسی اوزرینه قانون اساسینك تعیین ایتدیکی مدتده انتخابات جدیده‌یه مباشرت اولنمق اوزره مجلس مذکور صدر جدید طرفندن رسماً سد ایدلدی . عفو عمومی اعلانی وادارهٔ عرفیه‌نك لغوی کبی بعض مقررات اتخاذ اولنوب طرابلس غرب محاربه‌سنده‌ده سریعاً نهایت ویریله‌رك دولتی بارعظیم مصارفدن و بحر سفیدی مراقبهٔ اعدادن قورتارمق اوزره ایتالیالیلر ایله صورت خصوصیه‌ده باشلامش اولان مذاکرات صلحیه‌نك صورت رسمیه‌ده اجرا و اکمالی ایچون سلطنت سنیه‌نك روما سفیری نابی بك کافی السابق داخل اولمق اوزره یکیدن مرخصلر تعیینیله کندیلرینه تعلیمات لازمه ویرلدی .

احوال مالیه‌یه کلنجه خاقان سابق حضرتلرندن آلنان معلوم المقدار نقود و مجوهرات کثیره‌دن باشقه درت سنه ظرفنده اتحاد قابینه‌لری طرفندن استقراض صورتیله تدارك ایدیلن و مقدار اعتباریسی اوتوز سکز میلیون عثمانلی آلتوننه بالغ اولان بر مبلغ عظیم اردوی همایونجه یاپیلان تشکیلات جدیده و تجهیزات عسکریه ایله مأمورین تنسیقاتی و بر سنه‌یه قریب دوام ایتمکده اولان طرابلس غرب محاربه‌سیله یمن وکرك وحوران و آرناودلق اغتشاشاتی کبی حادثات فوق العادیه و احتیاجات سائره‌یه صرف و استهلاك ایدیله‌رك خزینه‌ده جزئی بر مبلغ قالمش و حال حربده بولندیغمز جهتله خارجدن پاره استقراضنه امکان اولمادیغندن دولتی واردات عادیه‌یه علاوةً آوانس و سائر صورتله داخلده تدارك ایدیله‌بیله‌جك اقچه ایله اداره‌یه چالشمق امر ضروری بولنمش اولدیغی مالیه ناظرینك ایضاحاتندن آکلاشیله‌رق بو حال مالی مذاکرهٔ صلحیه‌نك تسریعیله طرابلس غرب محاربهٔ مزمنه‌سنه ودولت علیه‌یی مصارف فوق العاده اختیارینه مجبور ایدن اغتشاشات داخلیه‌یه بهمه حال نهایت ویرلمسی لزومنجه قناعت بخش افکار اولمشدر .

واقعا اخیراً مالیه نظارتنده بولنان جاوید بك یکی آچیلان مجلس مبعوثانده موازنهٔ مالیه مذاکره اولنورکن ایراد ایتمش اولدیغی نطق مفصلده استقراضات مبحوث عنهانك بیان مقادیری حقنده کامل پاشا قابینه‌سنك سرای همایونده وقوع بولان اجتماعده‌کی بیاناتی مقرون حقیقت اولمادیغنی درمیان ایتمش ایسه‌ده کندیسی کبی بالفعل مقام نظارتده بولنان بر ذاتك احوال مالیه‌یه دائر مجلس وکلاده رفقاسنه ویردیکی معلومات و ایضاحاته اعتماد ایتمك بزم ایچون طبیعی و ضروری ایدی .

مدت مدیده خزینهٔ مالیه‌ده بولنه‌رق ترقیات تدریجیه ایله کامل پاشا قابینه‌سنده نظارت مشارالیهایی احراز ایتمش اولان عبدالرحمن بکك قیود اساسیه اوزرینه تنظیم ونسخ مطبوعه‌سنی صورت محرمانه‌ده وکلایه توزیع ایتدیکی خلاصهٔ حسابات خزینه‌یی حاوی جدوللی رساله‌دن نزد عاجزیده بولنان نسخه باب عالی وقعهٔ معلومه‌سی کیجه‌سی چانطه‌مده‌کی اوراق سائره ایله برابر صدراعظم اولان محمود شوکت پاشا طرفندن اخذ ایتدیرلمش اولدیغی جهتله حسابات معروضه‌یی مفرداتیله کوسترن وثیقه مع التأسف ید عاجزانه‌مده قالمامشدر . بو احوال مشکله ایچنده سنه‌لردنبری دولت علیه‌یی مشغول و هردرلو نکباته معروض ایدن ماکدونیا مسئله‌سنه اول‌باول اصلاحات جدیه اجراسیله نهایت ویره‌رك روم ایلینك استقبالنی حالاً تأمین ایده‌بیلمك اوزره بین‌الوکلا مداولهٔ افکار ایدلدکده کچن بیك سکز یوزسکسان سال افرنجیسنده خارجیه نظارتنده بولنان عاصم پاشا مرحومك دول معظمه سفارتلرندن تعیین ایدیلن ده‌لکه‌لرله بالمذاکره برلین عهدنامه‌سنك یکرمی اوچنجی ماده‌سنه استناداً قرارلشدیرمش اولدیغی صور اصلاحیه لایحه‌سی او وقتك وکلاسنجه تصویب اولنه‌رق لدالعرض ارادهٔ سنیهٔ پادشاهی‌یه اقتران ایتمش ایکن هرناصلسه موقع اجرایه وضع ایدیله‌مه‌مش و لایحهٔ مذکوره آوروپا رجال سیاسیه‌سنجه مظهر تقدیر اولدیغی جهتله ماکدونیاده فی‌الحال تطبیق و اجراسنه مباشرت اولنورسه اوروپاجه حسن تأثیر حاصل ایده‌جکی درکار بولنمش اولدیغنی وکلادن برذات بیان و اخطار ایتمکله خزینهٔ اوراقدن مذکور لایحه عیناً جلب ایله مطالعه اولندی. ماکدونیاده متمکن عناصر مختلفه‌نك وقایهٔ حقوق و منافعیله همجوار حکومتلرك القاآت و تحریکاتنه و اهالیٔ غیر مسلمه‌نك دخی مذکور القاآته قاپیله‌رق اخلال آسایش یولنده وقوعه کلمکده اولان حرکاتنه محل براقیه‌جق تشکیلاتی و قیود انضباطیه‌یی جامع اولان بو لایحه ماکدونیاده مختاریته قریب برشکل اداره تأسیسنی ایجاب ایدییورسه‌ده خیلی مدتدر حکومت سنیه‌یی اشغاله و چته‌لرك احیاسی مقصدیله اضاعهٔ نفوس وماله سبب اولان وبالا حره مداخلهٔ اجنبیه‌یی دعوتله قوهٔ ضابطهٔ خارجیه‌یی قبول واستخدامه دولتی مجبور ایدن بو مسئله صورت قطعیه‌ده حل اولنمادقجه یالکز روم ایلینك مرکزی دکل بتون روم ایلینك الدن چیقه‌جغی اصحاب عقول و بصیرته خفی اولمایه‌جغندن

ودول معظمه نزدنده نائل تقدير اوله‌جق ديكر برصورت اصلاحيه‌نك اوزون اوزادى‌يه مذاكره وتنظيمنه‌ده وقت وحال غير مساعد بولنديغندن لايحه‌نك همان موقع تطبيقه وضعى قرارلاشدير. يله‌رق درسعادتده بولنان دول معظمه سفراسنه معلومات اعطا اولندى وبو تدبير سفراى مشار اليهم نزدنده مظهر تصويب و استحسان اولدى. آنجق مركزيت اصولنى شدتله محافظه ايتمك رأى وعزمنده بولنان رجال جمعيت كندى پروغراملرينه توافق ايتمين بوصورت تسويه‌يى بالطبع خوش كورمدكلرى كبى موقع سابقى الده ايده‌بيلمك ايچون تحرى اسبابدن خالى اولمادقلرندن برلين عهدنامه‌سنك لهمزده اولان بعض احكامى اجرا اولنمغيوبده دولتك امور داخليه‌سنجه سربستى حركاتنى تحديد ايدن سالف الذكر اوچنجى ماده‌يه توفيقاً ياپيلمش اولان لايحهٔ اصلاحيه‌نك تطبيقى استقلال دولته منافى اوله‌جغى فكر عوام فريبانه‌سيله هيئت وكلايه تعرض و هجوم ايچون وسيله اتخاذ ايتديلر.

بو اثناده حسب الحال صيقجه اجتماع ايتمكده اولان مجلس وكلاده بولنمق اوزره ساحلخانهٔ عاجزيدن حركتله طولمه باغچه جامع شريفنك اوكنه ورودمده منسوبين عاجزانه‌مدن برى آرابه‌مى توقيف ايله وبك اوغلنده ساكن متحيز اجنبيلردن طانيديغم برذات على الصباح تلغرافله دعوت ايدرك اركان جمعيتك بوكون باب عالى‌يه دار الفنون طلبه‌سنى سوق ايله بر نمايش ياپه‌جقلرينى وبو غلبه‌لك آراسنده بعض فدائيلر دخى بولنه‌رق ايلرو كلن وكلادن برقاچنه سوء قصد احتمالى اولديغنى موثوقاً خبر الدم. بناءً عليه بوكون افندى باب عالى‌يه كيتمسونلر ديه بنى سزه كوندردى ديمش ايسه‌ده بوكبى روايانه اهميت ويرمديكمدن متوكلاً على الله طوغريجه باب عالى‌يه كيتدم. فقط التزام احتياط ايچون صدراعظم غازى احمد مختار پاشا ايله حربيه ناظرى ناظم پاشايه حكايهٔ كيفيت ايتدم. فى الحقيقه وقت عصرده دار الفنون طلبه‌سى اللرنده سنجاقلر اولديغى حالده باب عالى‌يه كله‌رك مذكور لايحه‌نك تطبيقى دولتك استقلالنه منافى اولديغندن بحث ايله ملتجه قبول ايديله‌ميه‌جكنى متهيج برلسان ايله افاده وخيليجه كورولتو ايتديلر. بونلره قارشمش اولان بعض مطبعه محررلرى‌ده باستونله باب عالينك مدخلى طرفينده بولنان پنجره جاملرندن بعضيلرينى شكست ايده‌رك طلبه‌يى دائرهٔ صدارته كيرمك اوزره تشويق ايتمشلرسه‌ده طلبه جسارت ايده‌ميوب او صره‌ده صدر مشار اليه ايله بحريه ناظرى محمود مختار پاشا خارجه چيقه‌رق مصالح دولتده هيئت وكلا مسئول مستقل اولديغندن كنديلرينك دائرهٔ ادبده تحصيل علوم ايله مشغول اوله‌رق خارج از وظيفه امور حكومته مداخله ايتمه‌لرينى متجلدانه اخطار ايله طلبه‌يى اسكات ايديلر. ايكى ساعت قدر دوام ايدن بوكشمكش ونمايشدن صوكره طلبه طاغلدى وحدا اولسون بشقه برحادثه ظهور ايتمدى.

ايشته غازى احمد مختار پاشا قابينه‌سى ايقاع ايديلن هر درلو موانع ومشكلاته قارشى ايراث دلقدم

اعادهٔ اسایشله ماکدونیا اصلاحاتنی بر آن اول موقع تطبیقه قویه‌رق اوجهتجه‌ده. حالاً واستقبالاً سکون وسلامتك تأمینی وبرطرفدن مذاکرات صلحیه‌نك تسریعیله دولتك طرابلس غرب غائلهٔ حربندن تخلیصی و بحر . یاده سفائنمزك سربستیٔ سیر و سفری اسبابنك استحصالیله عساکر عثمانیه‌نك اعاشه‌سی و احتیاجات مبرمهٔ سائره ایچون پاره تدارکی کبی مهم و مشکل برچوق مسائل ایله اوغراشدیغی اثناده بالقان متفقلری ترتیب ایتمش اولدقلری پلانی موقع اجرایه قویمق عزم و نیتنده بولندقلرندن بلغار ملتنجه غلیان آثاری و حرب اماره‌لری کورولمکه باشلادی.

بالقان حکومتلرینك بوتصور وتعمیمی معهود اتفاقك عقدی سببیله اوروپا رجال سیاسیه‌سی نظرنده تعین ایتمش برکیفیت اولوب شو صره‌ده حکومات مذکوره‌جه تهیئاته کرمی ویریله‌رك بالقانك هر طرفنده و علی‌الخصوص صوفیه‌ده افکار ملیه‌نك صوك درجه غلیانه کلمش اولماسی و درسعادتده اصلاحات علیهنه نمایش اجراسیله حکومتك تصعیب تشبثاتنه چالیشلماسی اوزرینه دول معظمه وقوعنه استعداد تام حاصل اولان حربك ممکن اوله‌بیلدیکی مرتبه اوکنی آلمقله اوروپانی بر حرب عمومی تهلکه‌سندن قورتارمق فکر وملاحظه‌سنده بولنه‌رق آنفاً وعد وتعهد ایتدیکمز اصلاحاتك کندی طرفلرندن دخی برر مأمور تعیینیله برلکده تطبیق و اجراسنی درسعادتده بولنان سفیرلری معرفتیله باب عالی‌یه تکلیف ایتدیلر.

دول معظمه‌نك حسن نیتنه دلالت ایدن بو تشبثی اساساً تقدیر ایدلمکله برابر سالف الذکر لایحهٔ اصلاحیه‌نك تطبیقنده اجنبی مأمورلرینك اشتراکی امور داخلیهٔ دولته مداخله معناسنی تضمن ایده‌جکندن سفرای مشارالیهمك حکومتجه اجراسی مقرر اولان تطبیقات اصلاحیه‌یی او حوالیده‌کی قونسولوسلری معرفتیله خارجاً تعقیب و نظارت ایلملری صورتنك تکلیفی مجلس وکلاجه دوشونیله‌رك اول امرده بو مقصدك استحصالی اسبابنه توسل ایدلدی .

بالقان حکومتلری ایسه سفرانك بوتشبثنه مطلع اولنجه دول معظمه‌یی امر واقع قارشیسنده بولندیرمق اوزره دفعةً سفربرلك اعلان ایتدیلر و قوای مرتبه‌لرینی سرعت ممکنه ایله حدوده سوق ایتمکه باشلادیلر. دولت علیه‌ده بالمقابله همان استحضارات عسکریه‌یه مجبور اولدی وحربیه نظارتی مدت نظامیه‌لرینی اکمال ایتملرندن ناشی سفربرلك اعلاننده اول ترخیص ایتمش اولدیغی یوز بیکی متجاوز نظامیه افرادینی یوللردن چویره‌رك مواقع حربیه‌یه سوق ایلدی .

شوراسنی استطراداً بیان ایدرم که بو ترخیص مسئله‌سنده هیئت وکلانك قطعیاً رأی و معلوماتی یوق ایدی . بناءً علیه مجلس وکلاده حربیه ناظری ناظم پاشادن استیضاح کیفیت ایلدم. مشارالیه اوچ سنه‌دنبری عصیان وقوع بولان محللره سوق ایله یورغون بر حاله کلمش اولان سالف الذکر نظامیه طابورلری مدت نظامیه‌لرینی اکمال ایتمش اولدقلری جهتله سلاح

چاره‌رق ترخیصلرینی مصرانه استدعا ایتملرینه و ایتالیا کبی بر دولت معظمه ایله محارب بولندیغمز شو صره‌ده اردوده اختلال وقوعی قطعیاً تجویز ایدیله‌میه‌جکی کبی افراد مرقومه‌نك منع ترخیصلری ایچون‌ده حالاً بر سبب قانونی موجود اولمادیغنه مبنی ارکان حربیهٔ عمومیه قراریله نظارتجه ترخیصلری جهتنه کیدلمش ایسه‌ده بالقان حکومتلرینك علی‌الفور سفربرلك اعلان ایتمسی اوزرینه افراد مرقومه بولندقلری محللردن همان جلب ایله نقاط لازمه‌یه سوق ایدلمش اولدیغنی افاده ایلدی. مسئله حقیله توضیح ایتمك ایچون ناظر مشارالیهك بو بابده مقام صدارتدن تحریراً بر امر آلوب آلمادیغنی اخیراً صدر اعظم اولان کامل پاشادن صوردم. مستشار عادل بك دخی حاضر ایدی. صدر مشارالیه عدم معلومات بیان ایدوب مستشار مشارالیه وقوف طبیعیسی جهتیله بو ترخیص صرف وظائف عسکریه‌دن اولدیغنه بناءً بوکا دائر باب عالی ایله مخابره جریان ایتمدیکنی سویلدی.

باب عالی برمنوال محرر ودول معظمه سفراسیله تعاطیٔ افکار ایتدیکی اثناده بالقان حکومتلری ذاتاً کندیلرنجه تقرر ایتمش اولان حربك هر نه صورتله اولورسه اولسون تأخیر و یا منعنه امکان براقمامق اوزره اعلان سفربریی متعاقب دول معظمه کبی روم ایلی اصلاحاتنده کندی طرفلرندن دخی برر دەلکه بولندیرەرق صور اصلاحیه‌نك مشترکاً تنظیم و تطبیق وسلاح آلتنده بولنان عساکر عثمانیه‌نك همان ترخیصی کبی تکلیف عنیفی حاوی باب عالی‌یه اولتیماتوم ویردیلر. حالبوکه ممالك شاهانه اجزاسندن ایکن بر عصردن از زمان ایچنده بزدن افتراق ایله کسب استقلال ایدن بوکوچوك حکومتلرك عزت نفس ملیمزی جریحه‌دار ایده‌جك برلسان قطعی ایله درمیان ایتدکلری شو تکلیفلردن برنجیسنك قبولی روم ایلی قطعه‌سنك الیمزده بولنان اقسامنی بالقانلیلرله بینمزده مشترك عد ایتمك و عساکرك طاغیدلمسی ایسه کندیمزی الی باغلی اوله‌رق دشمنلرمزه تسلیم ایلمکدن باشقه بر شی اولمادیغی جهتله قبولی شویله دورسون بویله بر طرز بی ادبانه‌ده وقوع بولان تکلیفه جواب تسطیری بیله شرف ملیمزه موافق کوریله‌مه‌مك ضروری ایدی.

عصرلردن بری تأثیرات خارجیه و اسباب سائره ایله تدریجاً دوچار ضعف و انحلال اولان جسم نحیف دولته ایام اخیره‌ده درت سنه‌دن زیاده دوام ایدن بر سوء اداره‌نك آچمش اولدیغی جریحهٔ شقاق و نفاقدن الك زیاده حصه‌یاب تأثر اولان روم ایلی قطعه‌سی قانقرمن حالنه کلمش اولماسیله بوندن استفاده‌ده اقانهٔ فرصت ایتمین دشمنلرمزك بزی بر حرب هائل قارشیسنده بولندیردقلری تحقق ایتمسنه و دفع صائل امور ضروریه‌دن بولنماسنه بناءً اول امرده وظیفه‌دار اولان هیئت عسکریه‌نك رأی ومعلوماتنه مراجعتله اکا کوره تعیین خط حرکت لازم کلدیکندن

محمود شوکت پاشاده داخل اولدیغی حالده دائرهٔ حربیه ارکانی باب عالی‌یه دعوت اولنمرق احوال حاضره تفصیلاً کندیلرینه بیان و بو بابده‌کی رأی و تدبیرلری استفسار اولندی.

تفصیلی آتیاً بیان اولنه‌جغی وجهله فریق عبداه پاشادن باشقه ارکان مشارالیهم روم ایلنك نقاط مختلفه‌سنده موجود عساکر عثمانیه‌نك اون سکز کون ظرفنده درتیوز بیك نفره ابلاغیله مواقع حربیه‌یه سوقی قابل و ادرنه ایله اشقودره و یانیه‌کبی مواقع مستحکمه الده اولدیغی جهتله بوقوتله خصم مشترکه مدافعه ممکن اولدیغنی وبناءً علیه باب عالیجه بو مدتك قازانلماسنه غیرت ایدلمك لازم کله‌جکنی افاده ایتدیلر و خلاصهٔ رأیلرینی حاوی بر ورقه تنظیم وامضا ایدرك صدر اعظمه ویردیلر. محمود شوکت پاشا اساساً بو بیاناته اشتراك ایله برابر دائرهٔ عسکریه‌جه شیمدی بر صفت ومأموریتی اولمادیغندن ورقهٔ مذکوره‌یی امضا ایتمکده معذور اولدیغنی بیان وحربیه ناظری ناظم پاشاده مشارالیهی تصدیق ایتمکله هیئتجه رأینك استماعیله اکتفا ایدلدی.

احوال داخلیه و مالیه‌مزه وبالخاصه مشروطیتدن بری اردوی همایون ضابطانك اکثری سیاسیات ایله اشتغال ایده‌رك عسکرلکك روحی اولان امر اطاعتك مع التأسف مختل اولماسنه نظراً بو صره‌ده محاربه وقوعنی هیئت وکلا و بالتخصیص بو عاجز قطعیاً آرزو ایتمدیکمز جهتله مذاکراتده هپ بو اساس نظردقتدن دور طوتلمیوب بناءً علیه ماکدونیاده موقع تطبیقه قویمق عزمنده بولندیغمز لایحهٔ اصلاحیه وقتیله اجنبی دلکه‌لریله مشترکاً تنظیم ایدلمش اولدیغندن دول معظمه سفراسنجه حربك منعی تعهد ایدیلیرسه اخف ضررینی اختیار قبیلندن اوله‌رق اصلاحاتك تطبیق و اجراسنده دول مشارالیهمك اشتراکنی قبولده بأس کورمدیکمی خارجیه ناظری نورادونکیان افندی‌یه مجلسده سویلدم. مشارالیه بوصورتی کندیتی ده بالتأمل ملاقات ایتدیکی سفرادن بعضیلرینه رأی ذاتی اوله‌رق افاده ایتمش ایسه‌ده آلدیغی جواب بلغارستانده حصوله کلن غلیان افکاره نظراً بلغار رجال حکومتی بیله حربك منعنه مقتدر اوله‌مایوب بویله بر تشبثده بولنسه‌لر سقوط ایتملری محتمل اولدیغی و بناءً علیه دول معظمه‌نك تأخیری قابل اولمیان بالقان محاربه‌سنك آوروپایه سرایتنی منع ایتمکه صرف مساعی ایده‌جکی مرکزنده بولنمش و آوستریا مجارستان سفیری موسیو پاللاویجینی دخی بو سوزی تأییداً یوزده طقسان نسبتنده حرب احتمالنك غالب ایدوکنی درمیان ایلمش اولدیغندن سفرای مشارالیهمك تکلیف واقعنه تماملیه موافقت اولنسه بیله بوجریان طبیعینك اوکنه کچیله‌میه‌جکنی افاده ایلدی.

فی الحقیقه انکلتره خارجیه ناظری سیرادوار غره‌ی دخی اخیراً بعض انکلیز محافلنده ایراد ایتدیکی نطقلرنده بالقان محاربه‌سنك منعی قابل اولمادیغندن اوروپایه سرایتیله بر حرب عمومی تهلکه‌سنك اوکنی المغه صرف مساعی ایدرك موفق اولدقلرینی سویله‌مشدر.

مع هذا نوع بشرك احاطهٔ فكريه‌سی كبی قدرت تصرفيه‌سی‌ده محدود اولديغنـدن لوندره سفرا قونفرانسنك مقررات غيرطبيعيه‌سی بالقانلرده مطلوب اولان سكون و مسـالمتی تأسيس ايده‌مديكی كبی قورقيلان حرب عمومی دخی آز بر زمان ايچنده دولابيسيله ظهوره كلمشدر.

بالاده خلاصهٔ مآلی حكايه ايديلن حكومات متفقه اولتيماتومی تفصيل اولنان اسبابه مبنی وجهاً من الوجوه قابل قبول اولماديغندن ينه دول معظمه‌نك همت مشكل برانداز‌ه‌لرينه مراجعتله صوك چارهٔ سلامت آرانمق اوزره حكومات مذكوره‌نك درسعادتده بولنان سفيرلرينه جواب مقامنده پساپورطلرينك اعطاسـيله بالضروره قطع مناسباته و بو صورتله سلطنت سنيه‌نك محافظهٔ شرف و ناموسنه قرار ويرلدی. فقط شيمدی ادعا اولنديغی اوزره رسماً اعلان حرب ايدلمدی.

هيئت عسـكريه‌نك طلب ايتديكی مهل؛ مذاكرات ومخابرات سـياسيه ايله قزانيله‌رق دائرهٔ حربيه او مدتده تحشيدات عسكريه‌يی اكمال ايتمش وحكومات متفقه بيننده مقرر اولديغی وجهله قره طاغليلر ارناودلق جهتنده‌كی حدود خاقانی‌يی چندكوندن بری تجاوز ايدرك عساكرعثمانيه ايله رسماً حربه مباشرت ايتدكلری كبی بلغارستان حدودنده دخی قره‌قول محاربه‌لری باشلامش ايدوكنه و حدود بويجه تحشد ايدن طرفين عساكر متقابله‌سنك حال توقفده بولنديرلمسی قابل اولاميوب دول معظمه‌جه مصروف اولان مساعيدن استفاده اميدی دخی منقطع اولديغنه مبنی عسـاكر عثمانيه‌نك‌ده مستعيناً بالله تعالی دشمنله محاربه‌يه ابتداری كسب ضرورت ايلمشدر .

حربك صفحاتيله نتيجهٔ اليمه‌سی عامه‌جه معلوم اولوب اصل نظر دقته آلنه‌جق جهت تاريخ عثمانی‌ده همان مثلنه تصـادف ايديله‌مه‌ين بو هزيمت سريعه‌نك نه كبی اسـباب و احوالدن ايلری كلديكنی كشف و تعيين ايتمك قضيه‌سی اولديغندن بوحقيقتی ميدانه چيقارمق وامرای عسكريه‌دن اثنای حربده قصور و تهمتی وقوع بولانلری بالمحاكمه جزالنديرمق وظيفهٔ اسـاسيه‌سيله مكلف اوله‌رق اولجه تشكيل بيوريلان ديوان عالیٔ عسكری بر آرالق تعطيل ايدلديكی و ارادهٔ اخيرهٔ ملوكانه اوزرينه‌ده ديوان عالیٔ مذكور هنوز اجتماع ايله ايشه مباشرت ايتميوب بناءً عليه انهزام واقعك اسباب و منشئی اسـاساً تعين ايتمديكی حالده مجرد شكله عائد بر طاقم خطالر اسـناديله حربك مسئوليتی اعضاسندن بولنديغم غازی احمد مختار و كامل پاشـالر قابينه‌لرينه تحميل ايدلمك ايسته‌نيلديكنه واثنای حربده ايكنجی شرق اردوسی قوماندانلغنده اليوم برلين سفارت سنيه‌سنده بولنان محمودمختار پاشانك (اوچنجی قول اردونك وايكنجی شرق اردوسنك محارباتی) عنوانيله يازمش اولديغی ايكی‌يوز يتمش صحيفه‌لك بر اثرك فذلكهٔ محاكاتی اولان ملاحظات قسمنده حربك وقوعيله نتيجهٔ مؤلمه‌سنی توليد ايدن اسـباب صحيحه بك واقفانه و بی طرفانه سرد و اتيـان ايدلمش اولديغنه مبنی مذكور ملاحظاتك نقاط مهمه‌سنی نقل و بيـان ايتمكی واجبـاتدن

عد ایلدم . مشارالیه اشبو ملاحظاتنده «عثمانلی اردولرینك روسیه محاربه‌سنده‌كی موفقیاتی و ابراز ایتدكلری شجاعت قهرمانانه بو دفعه‌كی سرعت هزیمتله مقایسه ایدیله‌جك اولورسه بهت و حیرت ایچنده قالمامق ممكن دكلدر . بر پلونه ، بركدكلردن صوكره بر قرق‌كلیسا ، بر لوله‌برغوس و یا بر قومانوه وقعه‌لری ؛ آنجق برروسباح مظفریتندن صوكره یانه هزیمتی ایله قابل قیاسدر . فقط بزم قارشیمزده نه برناپولیون موجود ایدی ، و نه‌ده بزم قوماندانلر ؛ او زمانكی پروسیا قوماندانلری قدر حرب حاضر قواعدندن بی‌بهره ایدی . مغلوبیتمزی انتاج ایدن كیفیت سوق‌الجیش خطالرندن زیاده تشكیلات اساسیه‌مزده و استحضارات حضریه‌مزده‌كی فناقلره اجتماعی ، سیاسی اخلاقی تفسخاتك انضمام ایتمش اولماسیدر » دیدكدن صوكره بونلری برر برر عالمانه تدقیق و ایضاح ایدییور .

بو ایضاحات صره‌سنده « بتون بو الیم حالاتك تأثیرات تجربه‌سی كافی دكل ایمش كبی برده یكی تشكیلات یاپیلمش ایدی » مقدمه‌سیله محمود شوكت پاشانك موقع تطبیقه قویدیغی تشكیلات جدیده‌نك اردوی همایونی تنظیم و تقویه دكل بالعكس سابقنه نسبتله اداره‌سی مشكل بر حاله كتیردیكنی و بو دفعه‌كی انهزامك باشلیجه اسبابندن بری اولدیغنی عسكرلك نقطهٔ نظرندن بیان واثبات ایدییور وضابطان سیاسیاتایله مشغول ایدیله‌رك انتظام عسكرینك اخلال ومشروطیتدن صوكره هر شیئه ترجیحاً اكالی لازم كلن طرق سوق الجیشیه‌نك نافعه نظارتجه انشاسنده اهمال ایدلمسنی هزیمت واقعه‌نك اسباب مهمه‌سندن اوله‌رق ذكر وتصریح ایله‌یور .

محاربات عدیده‌ده بولنه‌رق اثبات اقتدار ایدن فضلای امرای عسكریه‌مزك بعضیسندن مسموع عاجزانهم دخی بو مركزده اولوب تشكیلات مبحوث عنهاپی تطبیق ومعناً بلغارستانی تهدید ایچون محمود شوكت پاشانك مقدما ادرنه ایله استانبول آراسنده یتمش بیك كشیلك براردو تحشید ایدرك اجرا ایتمش اولدیغی مانورا بوحقیقتی تماماً كوسترمشدر . ضابطانك تشكیلات مذكوره ایله استیناس ایده‌مه‌ملرندن ناشی اردونك صورت مطلوبه‌ده اداره‌سی و ارزاق ولوازم سائره‌نك قطعات عسكریه‌یه منتظماً سوق و ایصالی قابل اوله‌مادیغندن بر محاربه شكلنی تصویر و ارائه ایدن بو مانوراده عسكرجه آجلقدن و خسته‌لكدن خیلی تلفات وقوع بوله‌رق پای‌تخت‌ده قولرانك تلقیح و سرایتنه سبب اولدیغی و بلغارلرده ضعف اداره‌مزی كوستره‌رك بالآخره بزمله حرب ایتمكه جرأتلرینی استلزام ایلدیكی اصحاب وقوفه غیر خفیدر .

اتحاد قابینه‌لرنده نافعه ناظری اولان خلاجیان افندی سوقیات عسكریه و مناقلات سائره‌نك تسهیلی ایچون اناطولیده و دیكر جهاتده اون بیك كیلومترو شوسه طریقی انشا ایدیله‌جكنی مجلس مبعوثان كرسیسنده بیان و تعهد ایتدیكی حالده دكل آناطولیده‌كی یوللرك ، استانبول ایله ادرنه

آراسنده‌کی طرق عسکریه‌نك بیله انشا و اکمال ایدیله‌مه‌مسندن ناشی بالقان محاربه‌سنده طوپ آرابه‌لری چامورلره صاپلنه‌رق مهمات‌جه‌ده برچوق ضایعاتمز اولدیغی کبی دونانمه‌مزك تنظیم واکمالی ایچون واقع اولان تشویقات اثری اوله‌رق حمیتمندان اهالینك اعانهٔ ویردیکی مبالغدن ایکی سالخورده زرهلی اشترا اولنمغله محاربهٔ مذکوره‌ده بتون دونانمه‌مزك یونان دونانماسنه مقابله ایله تأمین ظفره قدرتیاب اوله‌ماسی دخی اسباب هزیمتمزك باشلیجه‌لرندندر . سالف الذکر ایکی زرهلی‌یه ویریلن برمیلیون لیرایه لزومی قدر مبلغ علاوه ایدیله‌رك یونانلیلرك آواروفنه مقابله ایده‌بیله‌جك جدید وقوی برکمی مبایعه اولنسه ایدی بحراً حصولی مأمول قوی‌اولان مظفریتمزك محاربهٔ بریه‌مزه‌ده تأثیر عظیمی اوله‌جغی بدیهی ایدی .

والحاصل کرك اردونك تنسیقنده وکرك امور اداریه و سیاسیه‌جه وقوعه کلن بوخطالر طرابلس غرب و روم ایلی قطعه‌لرینك الیمزدن چیقمه‌سنه سبب مستقلدر . مشارالیه محمود مختار پاشا ملاحظاتنك بر محلنده بونلری اجمالاً بیان ایتمش اولمقله عیناً بورایه درجنی فائده‌دن خالی کورمدم :

« بدایت مشروطیتده وطنك حالت نزعده بولندیغی اونودیله‌رق بوسنه ـ هرسکدن مبعوثلر جلب ایدلمك دوشونلدی، آوستریا بوکا الحاق ایله جواب ویردی. بلغارستان‌قپوکتخداسنه دولت مأموری سوسی ویرمك ایسته‌نیلدی ، قرال فردیناند اعلان استقلال ایله مقابله ایتدی . هر نه مطالعه‌یه مبنی ایسه کرید مسئله‌سی آلولندیرلدی، بویقوتلر یاپیلدی. نتیجه‌ده یونان اسلاولرله برلشدی ، الدن کیدن هیهات یالکز کرید اولمادی . ایتالیانك طرابلسه قارشی طبیعت مصلحت ایجابنجه موجود اولماسی لازم کلن احتراصنه قارشی یا طرابلسك تحکیمی و یاخود بوقابل‌اولمانجه ایتالیانلرك مطالب اقتصادیه‌سنه قارشی ائتلافکارانه حرکت ایدلمسی و شو صورتله حاکمیت سیاسیه‌مزك اولسون محافظه‌سی جهتنه کیدلمسی ایجابات منطقیه‌دن ایکن ایتالیانلره مشکلات اتقاعنده دوام ایتدك. بوحال ایسه ایتالیانلرك مسلحاً تجاوزینی انتاج ایلدی. موقعمزك نزاکتنی تقدیر ایتمدك وکویا ایتالیانلردن باشقه خصممز یوق ایمش‌کبی حربه قیام ایتدك . فقط طرابلسی محافظه ایتمك شویله دورسون مواصلاتمزك منقطع اولمسندن یمنده و عسیرده‌کی موقعمز تزلزله اوغرادی . صد حیف که ایش بونکله قالمادی . هر طرفده کندی الیمزله کوروکله‌دیکمز یانغینلری سوندرمکله مشغول اولمقلغمزدن بالاستفاده بالقان حکومتی اعلان حرب ایتدی .

« بدایت مسئله‌ده بلکه بو حربك اوکنی آلمق قابل ایدی. فقط بوقاریدن بری تعداد اولنان فلاکتلره سببیت ویرن عامللرك تحت تأثیرنده بریدبی آمان؛ دولتی بوکردابه‌ده چکدی سوروکله‌دی. « یا کرید یا اولوم یا طرابلس یا اولوم » دیه باغرمنی ومتینغلر عقد ایتمکی عادت ایدنلر؛ بو دفعه‌ده

خلقه «یا صوفیه یا اولوم» یازیلی کلاهلر کیدیردیلر و غازی اوله‌جغز دیه باغریردیلر . حیفا که نه کرید قالدی نه طرابلس . او یایغره‌جیلر صوفیه‌یه اسیر اوله‌رق دخی کیرمدکدن ماعدا لنکر استقلال دولت اولان بوتون روم ایلی‌ده الیمزدن کیتدی . فقط او آدملره برشی اولمادی . »

« جناب حق کبر و غروری سومز . بز بو جهتدن‌ده غضب الهی‌یه هدف اولدق . بدایت مشروطیتده اوروپانك کوستردیکی توجهی بر حق مکتسب عد ایتدك . و بونك محضا فخر امید عد ایدیلن بر انقلابك اویاندیردیغی حس تحسیندن عبارت اولدیغنی درپیش ایده‌مدك . استبدادك ازاله‌سیله اکتساب ایدیله‌جك فیوضات وشوکت همان وجود بولمش کبی کندمزی دول معظمه‌دن عد ایدرك عالمه میدان اوقودق . غزته‌لرله تحقیر ایتمدك دولت براقمادق ، ایکی‌ده برده مقطوع بر عدد ایمش کبی موجود اولمایان اوتوز میلیون عثمانلیلقله تفاخر ایتمکدن و اوچ عصردن برو مع الاسف انواع هزیمت وعجز وجهالت آیینه‌سی اولان صفایح تاریخیه‌مزه رغماً متصل التی یوز سنه‌لك شان و شرفدن بحث ایدرك بالاپروازلقدن ، کندمزی آلداتمقدن بر آن خالی قالمادق . علمدن ، صنایعدن ، تجارتدن محروم و فقر وضرورت ایچنده پویان و ملت لفظنك مستند بولندیغی شرائط اساسیه‌دن معرا ، مختلف العناصر سکنه‌دن مرکب و حیات سیاسیه‌سنی انجق رقابت دولیه‌یه مدیون ، اراضیسی بیوك فقط قوتی کچوك بر دولتجکدن باشقه برشی اولمادیغمزی آکلامق ایسته‌مدك . کرك بو حاللر وکرکسه هر شیدن اول داخلاً انتظام و انضباطی ضامن اولماسی لازم کلن اردونك اختلالجیلر النده بازیچه اولماسی و ضابطانك وظیفه‌لرندن باشقه هر شیله مشغول بولنماسی اوروپاجه هر امیدی سوندردی ، هر توجهی رفع ایتدی ؛ نفرت اویاندیردی . ایشته باشمزه کلنلر هپ بو حاللرك نتیجهٔ مستحقه‌سیدر . »

اوله‌جه حقی پاشا قابینه‌سنده‌ده داخل اولان مشارالیه محمود مختار پاشانك اعتراف حقیقت وادیسنده یازمش اولدیغی بو ملاحظات بالاده تفصیلاً عرض ایتدیکم درت بچق سنه‌لك خطیئات و سیأتی دوغریسی بر پرنج اوزرینه فاتحه یازمق قبیلندن اوله‌رق بك بلیغانه تلخیص وافاده ایتمکده اولدیغی جهتله نظر امعان و بصیرتله مطالعه‌یه احرادر .

شرق اردوسك صوك استنادکاهی اولان چتالجه استحکاماتنه دور سابقده ریختیملر انشاسیله وضع و تعبیه ایدلمش اولان بیوك چاپده‌کی طوپلر اخیراً قالدیریله‌رق هر نه مطالعه‌یه مبنی ایسه ریختیملری دخی تخریب ایدلمش اولدیغنه و یکیدن ریختیملر انشاسیله او چاپده طوپلر وضعنه زمان و امکان بوله‌مدیغنه مبنی دائرهٔ عسکریه‌جه مذکور استحکامات اوکنده پیاده سپرلری انشا ایتدیریله‌رك اردوی همایونده قوللانیلان صحرا طوپلریله تجهیز و بونلری محافظه و اداره ایده‌جك قدر قوای عسکریه ترتیب و تعیین ایدلمش و باب عالیجه دخی اردوی همایونك تدارك

لوازم و احتیاجاتی و تنظیم سوقیاتی ایچون هر نه صورتله معاونت لازم ایسه هیئت وکلا کیجه کوندوز عقد اجتماعات ایله اتخاذ تدابیردن کرو طورمامشدر. هله کامل پاشا؛ سنی سکسانی تچمش بر پیر اولدیغی حالده صدارته تعیین اولندیغی کوندن اعتباراً کیجه‌لری دخی باب عالیده یاتوب قالقه‌رق رفقاسیله برلکده عهدهٔ حمیته ترتب ایدن وظیفه‌یی قدرت بشریه‌نك یتدیکی مرتبه ایفایه چالشمشدر. آنجق بر مقتضای تقدیر الٓهی شرق و غرب اردولرینك اکثر قطعاتنجه مبادئ حربده باشلایان آثار هزیمت، عسکرك عمومنه سرایت ایدرك هر طرفده وقوعبولان محاربه‌لر رجعتله نتیجه‌لندیکندن احوال عمومیهٔ حربیه ایله نتایجی حقنده‌کی معلومات و مطالعات عسکریه بیلندکدن صوکره تدابیر لازمه اتخاذ اولنمق اوزره یکی و اسکی امرای عسکریه برکیجه باب عالی‌یه دعوت ایدلدی.

چتالجه استحکاماتنده‌کی مذکور بیوك طوپلرك قالدیرلمسی حربیه نظارتنده بولندیغی زمانه مصادف اولماسندن ناشی اسبابنی هیئت عسکریه میاننده بولنان محمودشوکت پاشا مرحومدن بالذات سؤال ایتدم. ایتالیا دونماسنك بوغازی زورلاماسی احتمالی قوی اولدیغندن مذکور طوپلر ایله ادرنه استحکاماتنده موجود بیوك چاپده‌کی طوپلردن بعضلری قلعهٔ سلطانیه ایله بولایر استحکاماتنه نقل و تعبیه ایدیله‌رك بوغازك خطوط تدافعیه‌سی تقویه اولندیغی سویلدی.

حاضر اولان امرای عسکریه حربك صفحاتی حقنده بیان معلومات ومطالعاتدن صوکره شکل حاضره نظراً یانیه، اشقودره و باخصوص ادرنه استحکاماتی دشمنه قارشی مدافعه‌ده ثبات و اقدام ایتمکده اولندیغی کبی شرق اردوسی بقیه‌سنك دخی چتالجه استحکاملرنده جمع و تحشیدیله هجوم اعدایه شدیداً مقاومت وچکمجه ترقوس طرفلرندن‌ده دونما معرفتیله اردویه مظاهرت ایتمکدن باشقه چاره اولمایوب بو صوك تدبیر عسکرینك حاصل ایده‌جکی نتیجه‌یه و ایجاب حاله کوره باب عالیجه‌ده تدابیر سیاسیه اتخاذ اولنمسی لازم کله‌جکنی درمیان ایتدیلر.

لوله‌برغوس هزیمتندن صوکره شرق اردوسی چتالجه استحکاماتنه عودت و اورادن دشمنه مقابله ایله ابراز صولت و شجاعت ایلدی و بالدفعات هجوم ایدن اعدایی تلفات کثیره ایله رجعته مجبور ایتدی. آنجق حربده اوردونك استهلاکاتیله عودتی اثناسنده طرق عسکریه‌نك فقدانی و بوراك کثرتی مهمات حربیه‌جه کلیتلی نقصان وضایعاته سبب اولدیغندن چتالجه استحکاماتنده‌کی طوپلرك آنجق بر قاچ کون انداخت ایدیله‌بیله‌جك کولله‌لری قالدیغی بوحال ایله حربه دوام قابل اوله‌میه‌جغی باش قوماندانلق وکالتندن بیان واخطار اولنماسی اوزرینه عاجلاً کولله یتشدیرلمك اوزره طوپلری اعمال ایدن المانیا فابریقه‌لرینه مراجعت اولندیغی کبی طربزون و سائر محللرده موجودیتی خبر ویریلن او نوع کولله‌لر جلب ایدیله‌رك ادارهٔ مصلحته غیرت اولندیسه‌ده تأمین

مقصده کفایتی اولمامقله برابر بحکمته‌الله تعالی او صره‌ده ظهور ایدن قولرا علتی عسکر میاننده مخابره‌دن زیاده تخریبـاته باشـلادیغی جهتله پای تختك آنبآن تقرب ایتمکده اولان تهلکه‌سنی برطرف ایتمك اوزره متارکه طلبنه مجبوریت حاصل اولدی.

بلغارلرك دخی مسافهٔ سفرك امتدادی جهتیله حسب الموسم مهمات و ارزاق نقلنده دوچار مشکلات اولدقلری کبی چتالجه پیشگاهنده خیلیجه تلفات ویردکلرندن و خسته‌لك کندی اردولرنده‌ده باش کوستردیکندن متارکه‌یه محتاج ایدیلر. بناءً علیه طرفین قوماندان و مرخصلری چتالجه‌یه قریب بخشـایش کوینده بالاجتماع مذاکرهٔ صلحیه‌یه ابتدار اولنمق اوزره مدت معلومه ایله متارکه‌یه قرار ویردیلر.

بو صره‌ده دول معظمه ایشـه مداخله ایدرك انکلتره خارجیه ناظری سرادوارغره‌یك تکلیفی وجهله مقدمات صلحیه‌یی مذاکره ایتمك اوزره دول مشارالیهمك لوندره‌ده‌کی سفراسندن متشـکل بر قونفرانس انعقاد ایتـدی. دول محاربه طرفندن دخی مرخصـلر تعیین اولنه‌رق مذاکرات و مناقشات مدیده‌دن صوکره دولت عثمانیه مرخصلرینك اعتراضات شدیده‌سـنه رغماً مریجك آق دکزه منصب اولدیغی محلك جهت شرقیه‌سنده‌کی اینوزدن قره دکز سـاحلنده‌کی مدیه‌یه قدر بر خط موهوم چکیله‌رك ادرنه داخل اولدیغی حالده آرناودلقدن ماعدا بتون روم ایلینك دول متفقه‌یه و کریدك یونانه ترکی و ایتالیالیلرك تحت اشغالنده‌کی اطه‌لردن ماعدا جزائرك تعیین مقدراتیله آرناودلغك تشکیل اداره‌سی خصوصلرینك دول معظمه‌یه حواله‌سی و متفرعاتی حقنده ویریلن قرار علاقه‌داران میاننده باب عالی‌یه‌ده تبلیغ اولندی.

حکومت حوصلهٔ حمیتك تحمل ایده‌میه‌جکی بو تکلیفه معروض اولنجه غایت مشکل بر موقعده قالدی. چونکه احوال مالیه و داخلیه‌مزله اردولرمزك بالتجربه تحقق ایدن عدم انتظامی ارکان حرب رئیسی عزت پاشـا طرفندن ویریلوب مجلس وکلاده قرائت اولنـان لایحه یوللو مطالعه‌نامه‌ده‌ده بیان اولندیغی وجهله حربك دوامنه قطعیاً مساعد دکل ایدی. هر درلو فداکارلق اختیاریله حربك بر آزدها تمدیدی جهتنه کیدلسه دخی مال و عسکر تلف ایتمکدن باشقه بر ثمره استحصالی امکان خارجنده ایدی. نته‌کیم کامل پاشا قابینه‌سنی اسقاط ایله موقعنی اشغال ایدن محمود شوکت پاشا هیئت حکومتی شـونی بونی صاتارق و بیلك بلا ایله شوره‌دن بوره‌دن پاره تدارك ایدرك تکرار حربه کیرشدی. چتالجه ایله روسنده و کلیبولی بولایر حوالیسـنده عسکرجه مهم تلفات ویردکدن و استیناف حربه قدر مقاومتده ثبات ایدن ادرنه، اشقودره، یانیه مواقع مستحکمه‌سنی بر قاچ ملیون لیرا قیمتنده اولان بتون اسلحه و مهماتیله دشمنلك نتیجهٔ استیلاسنه دوشوردکدن صوکره سالف الذکر شرائط صلحیه‌یی عیناً قبول و امضایه مجبور اولدی.

برده حرب اثناسنده دول متفقه ایله چارپشمقده، ایکن مذاکرهٔ صلحیه‌ده دول معظمه‌یی‌ده قارشیمزده بوله‌ق . دیکر جهتدن هر درلو نواقصمزه رغماً دولتی حربه مجبور ایتمك ایچون اولجه افکارعمومیه‌یی تهییج ایله خلقه حرب‌ایسترز دیه فریاد ایتدیرنلر بشمدی‌ده صلح مسئله‌سنی اسقاط حکومته وسیله اولور ملاحظه‌سیله ترتیب مقدمات فساددن خالی دکل ایدیلر.

بناءً علیه کیفیت مجلس وکلاده عریض وعمیق مذاکره اولنه‌رق بو تکالیفی تماميله رده امکان اولمایوب بعض موادینك منفعت دولته تقریباً تعدیلی موفقیاتدن معدود اوله‌جغنه و ادرنه شهری دولت عثمانیه‌نك قدیم بر پای‌تختی اولوب اوراده خیلی آثار مقدسهٔ اسلامیه موجود و تحریر نفوس جدوللرینه نظراً سکنهٔ ولایتك یوزده سکسان بو قدری مسلم اولوب ماعداسی صنوف سائره‌دن مرکب اولدیغی و بلغارلرك مرمره حوضه‌سنه تقربی آق دکز بوغازینك محفوظیتنی اشکال ایله بالاخره آوروپا موازنهٔ صلحیه‌سنی‌ده اخلاله سبب اوله‌بیله‌جکی ملاحظه‌سنه بناءً ادرنه‌نك قره آغاجدن اعتباراً بر حد تعیینیله اسویچره کبی مستقل و بی‌طرف برحکومت شکلنه افراغی و سکنه‌سنك برمنوال محرر اکثریت عظیمه‌سنی مسلمانلر تشکیل ایتدیکنه کوره دول معظمه‌نك انضمام رأییله مسلمان برحاکمك زیر اداره‌سنه تودیعی و آطه‌لره کلنجه ساقز ومدللی کبی اناطولی ساحلیله ارتباط تامی اولانلرك یونانه ترکی حالنده آیدین ولایتی وایوالق سواحلنده متوطن اولان روم اهالی ایله یونانلیلر آراسنده سائقهٔ همجنسی ایله قچاقچیلق و امثالی اخلال انضباطه باعث اوله‌جق احوال اکسیك اولمیه‌رق اوحوالی دخی ماکدونیا کبی برمنبع فساد ودولتجه غوائل متمادیه حدوثنه بادی اولاجغندن اول وآخر بیان اولندیغی وجهله ادرنه کبی اطه‌لرك‌ده کلیاً ترکنه موافقتده حکومت عثمانیه معذور اولدیغندن بو جهت نظر دقته آلنمق شرطیله اطه‌لر مسئله‌سنك دول معظمه‌نك رأی و تقدیر نصفتکاریسنه تودیعی و شرائط سائرهٔ صلحیه‌نك بالضروره قبولی صورتی تذکر اولنمش و ادرنه‌نك بر شکل بی‌طرفیه وضعی اساساً سیرادوار غره‌ی طرفندن لوندره سفیری توفیق پاشایه محرمانه اخطار ایدلمش اولمسنه نظراً بو تکلیفمزك سفرا قونفرانسنجه قبول ایدیله‌جکی قویاً امید ایدلمش ایدی .

واقعا ادرنه‌نك بی‌طرف برحکومت اسلامیه شکلنه افراغیله بلغارلرك او جهتجه اولان آمال حریصانه‌سنه بر حد تعیینی و اطه‌لرك اکثر سکنه‌سی روم اولمق ملابسه‌سیله کندیلرینه اداره‌جه امتیازات مخصوصه ویریله‌رك حاکمیت سیاسیهٔ عثمانیه‌ده ابقالری او زمانده‌کی وضعیتمزه نظراً موفقیاتدن معدود اوله‌بیلیرسه‌ده قوجه بر روم ایلینك ترکی کبی اورتاده بر بادرهٔ وجدانسوز موجود اولدیغنه وکرچه قانون اساسی حکمنجه بو بابده بر قرار قطعی اتخاذی منحصراً هیئت مسئولهٔ وکلایه عائد ایسه‌ده دولتك حیات ومماتنه تعلق ایدن بو مسئلهٔ مهمه‌ده حقایق احوال

افکار عمومیهٔ عثمانیه‌ده تمامیله انکشاف ایتمك و قابل اجرا دائما نافع بر تدبیره کسب اطلاع ایدیلیرسه او جهت ترجیح ایدلمك و الحاصل مطالعات قاصرانه‌مزك اصابت و یا عدم اصابتی آکلاشیله‌رق اکا کوره اطمئنان قلب ایله تدابیر لازمه اتخاذ اولنمق موافق قاعدهٔ احتیاط اوله‌جغنه بناءً وکلای سابقه و هیئت اعیان ایله علمی، عسکری، ملکی و عدلی رجال دولتك رؤسا و متحیزیننده‌ن مرکب بر هیئت استشاره‌نك دعوت و جمیله مداولهٔ افکار اولنماسنی هیئت وکلایه تکلیف ایتدم. حربیه ناظری ناظم پاشا مسئولیتی منحصراً وکلایه عائد اولان بو مسئله‌یه اعیان و سائره‌نك قاریشدیرلمسی جائز اولمادیغندن بحثله مخالفتده بولندی. صدراعظم کامل پاشا ایله وکلادن بر ایکی ذات دخی او جهته تمایل ایدنجه مقصد عاجزانه‌م اعیان و رجال دولتی مسئولیته تشریك اولمایوب مسئله‌نك اهمیت عظیمه‌سنه مبنی امر مسنون استشاره‌یه رعایت و کندی فکرلرمزی آراء صائبه ایله تنویر ایدرك مهما امکن خطادن مباعدت ایچوندر.

بوده دأب قدیم دولته موافقدر. قبول بیورلمادیغی تقدیرده ایشدن چکلمکلکم ضروریدر کلام قطعیسیله صورت اصرارده بولندیغمدن ناظم پاشادن باشقه وکلا رأی عاجزانه‌مه اشتراك ایتمکله صدراعظمك بعض تعدیلات ایله تنظیم ایتدیکی دفتر موجبنجه کیفیت لدی العرض مقرون مساعدهٔ سنیهٔ تاجداری اوله‌رق تعیین اولنان کونده دعوت اولنان ذوات ایله بشکطاش ساحلسرای همایوننك اوست قات صالوننده اجتماع ایدلدی. یالکز محمود شوکت پاشا ناظم پاشا وادیسنده سرد اعتراض ایله دعوت، واقعه‌یه اجابت ایده‌میه‌جکنی بالتذکره صدر اعظمه بیلدیردی.

ذات شوکتسمات شهریاری و ولیعهد سلطنت و شهزادهٔ جوانبخت یوسف عزالدین و وحیدالدین و عبدالمجید افندیلر حضراتنی مستصحباً صالونه ناظر براوطه‌ده بالذات استماعه تنزل بیوردقلری و اعیان رئیسی سعید پاشا ایله صدر سابق غازی احمد مختار پاشا دخی اجتماعه داخل اولدقلری حالده دولت علیه‌نك احوال عسکریه و خارجیه و مالیه‌سی حقنده ناظرلری طرفندن هیئت مجتمعه‌یه ایضاحات کافیه ویرلدکدن و جمعیته منسوب و غیر منسوب بعض ذوات ایراد نطق ایله حال و حقیقت مسئله‌یی تشریح و تنویر ایتدکدن صوکره صلحك قبول و عقدی ضروری اولدیغنه ــ حربك علی الاطلاق دوامی لزومنی درمیان ایدن باش مدعی عمومی حقی بکله اوکا تبعیتده بولنان اوچ بش رأی مخالفه قارشی ــ اکثریت عظیمه ایله قرار ویرلدی. اثناده بعضیلری بو قرارك ضبط و امضا ایدلمسی لزومنی اخطار ایتمش ایسه‌ده طرف عاجزانه‌مدن بو هیئت مدعوه مسئولیتده مشترك اولمایوب محضا افکار وکلانك موقع اصابتده اولوب اولمادیغنی تقدیر ایچون دعوت اولندقلرندن قرار واقعلك امضاسنه لزوم اولمادیغی بیان اولنماسی اوزرینه تحریر و امضادن صرف نظر ایدلدی.

دول معظمه‌یه ویریله‌جك جوابی نوطه‌نك مجلس وکلاجه جریان ایدن مذاکره وجهله

اسولاً تنظیمی او كون خارجیه ناظری نورادونكیان افندی‌یه توصیه ایدیله‌رك فرداسی صباح مجلس وكلا باب عالیده انعقاد ایلدی.

ناظر مشار الیهك فرانسزجه قلمه آلمش اولدیغی نوطه مسوده‌سی بو ای توجه دائرۀ خارجیه‌یه كوندریله‌رك چند ساعت صكره ورود ایدن نسخۀ مترجمه‌سی مجلسجه قرائت ایدیله‌جكی اثناده كه صدر اعظم كامل پاشا بعض ارادات سنیه‌یی تبلیغ ایچون باب عالی‌یه كلمش اولان مابین همایون باش كاتبی علی فؤاد بكله كوروشمك اوزره صدارته مخصوص اوطه‌یه كیتمش ایدی؛ باب عالینك بیوك صحه‌سنده بر كورولتی استماع ایدلمسی اوزرینه درحال حربیه ناظری ناظم پاشا تحقیق ماده ایچون مجلسدن خارجه چیقدی. متعاقباً سلاح سسلرینی ایشیدلمكله بقیۀ وكلا بهت و حیرت ایچنده قالدی.

بتقدیر الله تعالی حربك اكتساب ایتدیكی شكل معكوسدن بالاستفاده هیئت وكلانی اسقاط ایله زمام اداره‌یی اله آلمق فكر و تشبثندن خالی اولمیان رجال جمعیت بر كون اول مابین همایونده اجتماع ایدن هیئت استشاره‌نك تصویبی وجهله مذاكرۀ صلحیه‌یه كیریشلمك اوزره دول معظمه‌نك نوطه‌سنه جواب ویرلمش اولاجغنی تخمین و بونی تجاوزه وسیله عد ایدرك شرف افندی سوقاغنده ترتیب و تهیئه ایتمش اولدقلری تخمیناً یكرمی اوتوز قدر اشخاص مسلحه‌یی وقت عصرده بغتةً باب عالی‌یه سوق و ادخال و بیوك صحه‌ده جمعیته مخالفتیله معروف اولان صدارت یاوری نافذ و حربیه نظارتی یاوری قبریسلی زاده توفیق بكلری قتل و اثنا و كندیلرندن دخی نجیب نامنده بر شخصی فدا ایتدكدن صكره جماعت مرقومه طلعت و انور بكلر ایله برلكده صدارت دائره‌سنده‌كی كوچوك صفه‌یه كیروب اوراده حاضر و بو جماعته منتظر اولان حربیه ناظری ناظم پاشا ایله قپو یاننده بولنان سیویل پولیس قومیسرینی ده همان روولورله شهید و صدارته مخصوص اوطه‌ده بر منوال محرر مابین همایون باش كاتبیله ملاقات ایتمكده اولان صدر اعظم كامل پاشایی تهدید ایدیله‌رك بر استعفانامه یازدیرلمش و مذكور استعفانامه‌یی مشار الیهمادن انور بك ــ كه اخیراً حربیه ناظری اولان انور پاشادر ــ بالاستصحاب حضور همایونه تقدیم ایله محمود شوكت پاشانك صدارته تعیینی خصوصنه مساعدۀ سنیۀ ملوكانه‌یی استحصال ایتدكدن صوكره باب عالی‌یه عودتله تبدیل وكلا وقوعه كلدیكنی تبلیغ و صدور جدیدك ورودینه قدر هیئت سابقه‌نك عودتلرینی تأخیر ایلمشدر.

كیجه وقت عشادن صوكره محمود شوكت پاشا باب عالی‌یه ورود ایدرك شهدانك نعشلرینی محل آخره نقل ایله وكلای سابقه‌ده فاصله ایله برر ایكیشر عودته مأذون اولدی. صدر مشار الیه سلفی كامل پاشا ایله بو عاجزه عدلیه نظارتنه انتخاب ایتمش اولدیغی ابراهیم بك وساطتیله بك احترامكارانه بعض تبلیغاته بولندیغی كبی نصف اللیلده احضار طعام ایله ده اكرام ایتدكدن صكره صباحه قارشی ترفیق اولنان برر ضابط ایله مأوالریمزه عودت ایلدك.

فقط حقیقتك خلافی اوله‌رق كامل پاشا قابینه‌سنك ادرنه‌یی بلغارلره ترك ایله مسئله‌دن ناشی فوران ملته موقع اقتداردن اسقاط ایدلدیكی داخلیه نظارتی مقامندن تلغرافله ممالك عثمانیه‌یه اعلان و استانبولده رسمی ایله اسكی قابینه‌یه عظیم بر بهتان آیدلمی . چونكه جوابی نوطه‌نك صورت مترجمه‌سی هنوز مجلس وكلاده قرائت ایله كسب قطعیت ایتمه‌مش و بونده ادرنه‌نك بلغارلره تركنه موافقتی مشعر بركلمه بولنمایوب بالعكس بی طرف برحكومت اسلامیه تشكیلی افراغیه آق دكز بوغازینك تأمین محفوظیتی صورت تكلیفده درج اولنمش ایدی .

غرائب شئوندركه حكومت جدیده حركت واقعه‌سنی انظار عمومیه‌یه مشروع كوسترمیه‌بیلمك ایچون سلفی اولان قابینه‌یه عزو و اسناد ایتدیكی تهمت و قصوری بلا حرج كندیسی اختیاره مجبور اولدی. زیرا متاركه‌یی فسخ ایله حربه دوام و بو یوزدن مال و عسكرجه بك چوق ضایعات و تلفات ایله انواع مشكلاتی اقتحام ایتدیكی حالده هیچ برشیئه موفق اولامیه‌رق نهایت اوروپالیلرك تكلیف ایتدیكی مدیه ـ اینوز خطندن او ته‌سنك یعنی ادرنه داخل اولدیغی حالده بوتون روم ایلینك دول متفقه‌یه تركنی قبول و امضا ایلدی . واقعا معاهده‌نك امضاسندن براز مدت صوكره ادرنه استرداد اولوندی . فقط ترك اولنان اراضینك تقسیم مسئله‌سندن دولایی دول مذكوره بیننده ظهور ایدن نزاع حربی انتاج ایتدیكندن بلغارلرك سالف الذكر معاهده‌نامه‌نك باب عالیجه قبول و امضا ایدلمسنه و ناظم معاهده اولان دول معظمه‌نك حمایهٔ طبیعیه‌سنه استنادا ادرنه استحكاماتنده‌كی عسكرلرینی ضرب حدودیه سوق ایله ادرنه حوالیسنی تخلیه ایتملرندن بالاستفاده عثمانلیلرجه مخصوص اولان حمیت و حماست فطریه ایجابنجه چتالجه‌ده‌كی اردوی همایونك برسرعت خارقه ایله ادرنه‌یی اشغال ایتمسی بو امت مرحومه حقنده بر عنایت مخصوصهٔ الٰهیه اولدیغی شك و شبهه‌دن وارسته‌در .

بو عنایت صمدانیه عامهٔ عثمانیانجه باعث مسرت عظیمه اولدیغی كبی وكلای حاضره‌یی دخی غایت مشكل و وخیم بر موقعدن قورتاردیغی ایچون كندیلرنجه‌ده بادئ شكر عظیم اولمق لازم كلیر. بو قسمه ظاهر بینان عوامه قارشی ادعا اولندیغی وجهله وكلای مشار الیهم ایچون هیچ بر وقتده موجب فخر و مباهات اولاماز . چونكه كندی زمان اداره‌لرنده دشمنك حربا الیمزدن آلدیغی بر بلدهٔ مستحكمه‌یی ینه كندیلری تركه موافقله او یولده‌كی معاهده‌یی امضا ایتدكدن صوكره دشمن عسكرلرندن خالی اولدیغی بر زمانده اردوی همایونك سلاح استعمال ایتمكسزین اشغالله موفق اولمسی هیچ بر صورتله فاتحلك شرف و مزیتنی قازاندیره‌ماز .

دیكر جهتدن دول معظمه‌نك احكام معاهده‌یه رعایت اولنمسی حقنده واقع اولان اخطارات و تبلیغاتنه قارشی اظهار جلادت و متانت ایدلمش اولمقده‌ده افتخاره محل یوقدر. زیرا سالف البیان

لوندره معاهده‌سنك عقد و امضا ایدلمسی متعاقب بالقان حکومتلری بیننده‌کی اتفاق مبدل شقاق اوله‌رق آرالرنده حرب ظهور ایتمش و رومانیا دولتی دخی استفاده قصدیله ایشه مسلحاً مداخله ایدرك معاهدهٔ مذکوره حکم و قوتدن اسقاط ایدلمش اولدیغندن دول معظمه‌جه مقررات واقعه‌نك قوهٔ جبریه ایله تأییدی جهتنه کیدلمیه‌جکی پك بدیهی ایدی. بناءً علیه بوقابینه‌نك موقعنده باشقه هر هانکی قابینه بولنسه بوفرصتدن بلکه دها زیاده استفاده ایده‌جکی اصحاب عقول نزدنده موجب تردد دکلدر .

حتی تکلیفات صلحیه کامل پاشا قابینه‌سنده مذاکره اولنورکن ادرنه و مستقل آرناودلقدن ماعدا مع التأسف دول متفقه‌یه ترکی مجبوریتنده بولندیغمز اراضینك دول معظمه‌یه تودیع و احاله‌سی عزت نفس ملیمزجه صورت دیکردن دها اهون اوله‌جغی مطالعه‌سنی دریش ایلدیکمده کامل پاشا مرحوم؛ بالقانلیلره ترکی حالنده تقسیم اراضیجه اویوشه‌میه‌رق بینلرنده حرب و جدال ظهوری اغلب احتمال اولدیغندن او وقت اراضیٔ متروکه‌نك اقسام مهمه‌سنی استرداد بزم ایچون قولایلاشیر جوابیله کهانت سیاسیه ابراز ایتمش ایدی .

کامل پاشا قابینه‌سنك حاضرلادیغی جوابی نوطه ایله محمود شوکت پاشا قابینه‌سنك قبول و امضا ایتدیکی معاهدهٔ صلحیه مقایسه ایدیلیرسه حقیقت حال دها واضح صورتده آکلاشیلیر . کامل پاشا قابینه‌سی مذکور نوطه موجبنجه صلحی عقد ایده‌بیلسه ایدی دشمنه مقاومتده ثبات ایدن ادرنه ، یانیه و اشقودره استحکاماتنده‌کی عساکر عثمانیه سلاحلری اوموزنده اوله‌رق منتظماً عودت ایده‌جك و مذکور استحکاملرده اولان و ایکی اوچ ملیون لیرا قیمتنده بولنان اسلحه ومهمات طبیعی حکومت سنیه‌یه عائد اوله‌رق نفوس و مالجه اخیراً وقوع بولان ضایعاتده محل قالمیه‌جق ایدی . حال بوکه محمود شوکت پاشا قابینه‌سی درت بش آی قدر بلافائده حربه دوام ایتمکله ملت عثمانیه‌نك دوش تحملنی ازمکده اولان دیونی تزیید وکلیبولی جواریله مواقع سائرهٔ حربیه‌ده بیکلرجه اولاد وطنی تلف وضایع ایدرك سالف الذکر ادرنه و یانیه و اشقودره قلعه‌لرینی‌ده اسلحه و مهماتیله دشمنك پنجهٔ استیلاسنه ترك و تسلیم ایتمکدن باشقه نه قازاندی؟

بلونه مدافعه‌سندن صوکره تاریخ عسکریمزی تزیین ایده‌جك صورتده آیلرجه دشمنه دلیرانه مقاومتله احراز شرف و شان ایدن ادرنه قهرمانلری عاقبت دوچار اسارت اوله‌رق بر خیلیسی دشمن مملکتنده سفالتله تلف اولدی و ادرنه‌نك حرباً استیلاسی سببیله او حوالیده‌کی اهالیٔ مسلمه‌نك بر چوغی اطفال و نسانسه وارنجه دشمنك تیغ غدرینه هدف اولدی .

نظر انصاف ایله باقیلیر و عادلانه محاکمه ایدیلیرسه روم ایلینی ضایع ایدن غازی احمد مختار وکامل پاشالر قابینه‌لری اولمایوب بالاده تفصیلاً شرح و بیان اولندیغی اوزره اوتوز بر مارت

حادثه‌سندن صوكره زمام اداره‌يی يد استقلالنه آلان و سوء اداره و خطيئات سياسيه‌لريله اشبو محاربه‌نك اسباب ظهورينی تماماً حاضرلايان اتحاد قابينه‌لری اولديغنه حكم ايتمه‌ملك قابلميدر؟

محمود شوكت پاشا بو قابينه‌لره داخل ايدی. بو صلح مشئومی عقد و امضا و روم ايلی‌يی رسماً دول متفقه‌يه ترك و فدا ايدن مشارالبهك تحت رياستنده اعضا صفتيله بولنان هيئت حاضره وكلا ايدوكی محل تردد و اشتباهميدر؟

ادرنه‌نك استردادی بو سيئاتی ستر و امحا ايده‌مز. آنفاً اشارت اولنديغی وجهله او براصر طبيعی ايدی و موقع اقتدارده هركيم بولنسه عنايت حقله ظهور ايدن بو فرصتدن استفاده ايتمسی ضروری ايدی.

انصاف بيورلسون بو حقايق ميدانده و قصده قريب مسامحات ايله طرابلس غرب و بنغازی كبی قوجه برقطعۀ اسلاميه‌يی ايتاليالیلرك استيلا ايتمسنه سبب اولان حقی پاشا قابينه‌سنك ديوان عاليجه اجرای محاكمه‌لری طلبنی حاوی يكرميدن زياده مبعوث طرفندن ويريلن تقرير ايله اوراق مثبته‌سی مجلس مبعوثان اوراقی ميانند‌ه طورمقده ايكن دولتك داخلاً اختلال و خارجاً جنك و جدال ايله مشغول و بو احوالك روم ايلی جهتنجه‌ده حاضرلامقده اولديغی بر حرب هائلك ظهوری تهلكه‌سنه معروض اولديغی بر زمان فترتده حميةً بار عظيم اداره‌يی درعهده ايدن غازی احمد مختار و كامل پاشالر قابينه‌لرينه شكله عائد بعض قصورلر اسناديله تحميل مسئوليته چالیشمق و اصل مسبب و مظنون عليه اولانلری موقع عز و اقبالده بولنديرارق اونلرك ستر قصور و تهمتلرينه خدمت ايتمك عدالت اسلاميه و نصفت عثمانيه ايله قابل توفيقميدر؟

مجلس مبعوثان دردنجی شعبه‌سنك غايت مهم اولان بومسئله‌ده غازی احمد مختار پاشايه وثائق رسميه‌يی تتبع ومطالعه‌يه امكان براقميه‌جق صورتده يالكز برساعت مهل[*] اجراسيله استجوابات و علی جناح الاستعجال بر ايكی كون طرفندن ياپديغی سطحی تدقيقات اوزرينه سنين كثيره‌دنبری دولت عليه‌يه صداقت و استقامتله خدمت ايتمش وفلله‌الحمد صحيفۀ ناموس و حيثيتلری هيچ بر صورتله لكه‌لنمه‌مش اولان قدمای رجالك صرف غرض و انتقام حسيله ديوان عالی‌يه سوقنه قائل اولان مبعوثانه توجيه خطاب ايده‌جكم:

ای مبعوثين محترمه! فطرةً حائز اولديغكز فطانت وكياست ودوائر انتخابيه‌كزجه قزانديغكز اعتماد و امنيت سببيله بوكون جمله عثمانليلرك وكيل و مبعوثی و بو امتك مدافع حقوقی عد

[*] عين مبعوثانك حرب عموميدن صوكرا بتون مملكتك شو حاله كيرمسنه سبب اولان اتحاد و ترقی حكومتنی ديوان عالی‌يه سوق ايلك اوزره استجواباتك كونلرله اوزامسنه مساعد بولنمسی عجبا بو مبعوثلرك حسن نيتلرينه‌می دلالت ايدر؟
طابع

اولنیور سکز. اجدادمزك عزم و همتیله فتح و استیلا ایدیلن روم ایلینك کلیاً الدن چیقماسی اسبابنی تحری ایله مسئوللرینك مسئولیتنی طلب ایتمك حق و وظیفه‌کز ایجابیدر. فقط بالاده تفصیل ایتدیکم وقایع بتون حقایقیله علم و عرفانکزه خفی اولمادیغی حالده ناصل اولویورده دوچار اولدیغمز ضیاع الیمك کافهٔ مسئولیتنی عجز و ضعف ایله توصیف ایتدیککز بو ایکی قابینه‌یه تحمیل ایتمك ایستیه‌یورسکز. منتخبلریکز سزه ایراد سؤال ایله «طرابلس و بنغازی قطعه‌لری ممالك عثمانیه خارجنده و ارض موات حکمنده‌می ایدی، بو مبارك قطعه‌لرك سکنه‌سی روم ایلی کبی اقوام مختلفه‌دن اولمایوب صرف مسلماندر. روم ایلینك فتح واستیلاسندن التی یدی عصر مقدم دائرهٔ نجاتبخشای اسلامیه و بالآخره حوضهٔ حکومت عثمانیه‌یه داخل اولمشدی، دها دون ایتالیالیلرك استیلاسیله الیمزدن چیقدی. بوکا سبب یکانه ایسه حقی پاشا قابینه‌سنك خطیئات مساچاکارانه‌سی اولدیغی بنده سزك کبی مبعوثلر ادعا ایدرك اللك مجلس مبعوثان ریاستنه ویردکلری تقریر هیئتجه قبول اولنه‌رق برای تحقیق بر انجمن مخصوصه حواله ایدلدی و تحقیقات واقعه؛ ادعانك اصالتنی کوستردی. سزدن برخیلیکز او مجلسده مبعوث صفتیله بولونیور ایدیکز.

بلکه ایچکزده او تقریری امضاسی اولانده واردر. شیمدی ملتك حقوقنه تعلق ایدن و حقیقتده بالقان محاربه‌سنی تولید و تسهیل ایلین اسبابك الك مهم و مؤثری اولان او مسئله‌ده اغماض عین ایله التزام سکوت ایتمه‌کز عجبا حقی پاشا قابینه‌سی اعضای مهمه‌سنك الیوم موقع اقتدارده بولنملرندنمی نشأت ایدیور؟ غازی احمد مختار و کامل پاشالر قابینه‌لرنده حربیه ناظری و اثنای حربده باش قوماندان وکیلی اولمسندن ناشی باشلیجه مسئولیتك کندیسنه توجهی طبیعی اولان ناظم پاشا ایله ایکنجی قابینه ریاستنده بولنان کامل پاشا بو عالم فنادن ال چکدیلر. مدت مدیده بو دولته خدمتلری و ناموس حیثیتلری قابل انکار اولمیان بقیهٔ اعضانك حسب البشریه اجتهاداً بعض قصورلری اولسه بیله حسن نیتلری محل اشتباه اولمادیغندن بتون سیئات سابقه‌یه ترتب ایدن مسئولیتلری؛ ایکی اوچ کونلك تحقیقاته بناءً بونلره تحمیله قالقشمق قاعدهٔ عدل و بی طرفی‌یه ناصل توفیق اولنور؟ نطق همایونده تشکیل اولندیغی بیان بیوریلان دیوان عالیٔ عسکری هنوز اجتماع ایله اسباب هزیمت حقیله تعین ایتمدیکی حالده او جهتی هیچ موضوع بحث ایتمیه‌رك یالکز بو ایکی قابینه‌نك تحت محاکمه‌یه آلنملری حقنده کوستردیککز استعجال حقکزده حاصل ایتدیکمز امنیت و اعتماد ایله عهدهٔ کفایتکزه تودیع ایتدیکمز امانتی حسن استعمال معناسنه حمل ایدله بیلیرمی؟ بونلره نه جواب ویره‌جکسکز بیلمم [*]

بلغار ملتی اخیراً متفقلریله بینلرنده وقوع بولان محاربه‌دن دولایی کشوف ودانه‌ف قابینه‌لرینك

تحت محاكمه‌یه آلنماسنی سزدن برقاچ آی اول طلب ایتـدی . صوبرانیاده مدت مدیده مذاکرات وتحقیقات اجرا اولندی. ظن عاجزانه‌مه كوره هنوز برقرار ویریله‌رك دیوان عالی تشكیل اولنه‌مادی. دائرهٔ تمدنه یكی آیاق آتان بلغارلرك تحری حقیقت و اجرای عدالت خصوصنده كوستردكلری شو اهتمام بزم ایچون موجب عبرت و انتباه دكلیدر ؟

شبهه یوق كه تاریخ بو وقایعی بی‌طرفانه تدقیق و محاكمه ایله بتـون حقـایقی میدانه قویه‌جق وعلی‌الخصوص محكمهٔ كبرای الٓهیه بو دعوالری ریب و ظنوندن عاری اوله‌رق كمال عدل ایله فصل و حسم ایلیه‌جكدر. و سـیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون . مدافعه بحثنه كلنجه غزته‌لرده منظور عاجزانه‌م اولدیغی وجهله احمد مختار و كامل پاشالر قابینه‌لری حقنده موجب اتهام اولمق اوزره مجلس مبعوثان ریاستنه ویریلن تقریرلرده مندرج مواد ایله دردنجی شـعبه طرفندن علاوةً ایراد ایدیلن سؤاللره مدافعهٔ ابتدائیه اولارق بروجه آتی اتیان جوابه ابتدار اولنور :

اولا شوراسنی عرض ایده‌یم كه دولت علیه‌نك مجرای امور سـیاسیه‌سی مقام صـدارتله خارجیه نظارتی اولدیغی كبی قوای بریه وبحریه‌نك سوق اداره‌لری‌ده حربیه وبحریه نظارتلرینه عائد اولدیغندن بونلرك دائرهٔ صـلاحیتلری داخلنده اولان موادی مسـتقلاً تمشیت و اجرا ایتملری و بوندن تولد ایده‌جك مسئولیتك كندیلرینه عائد اولماسی طبیعیدر. فقط دولتك احوال عمومیه‌سنه تعلقی اعتباریله هیئت وكلاجه مذاكره‌یه توقف ایدن و یاخود مقام صدارتدن محتاج استیذان مواد حقنده نظارت مذكوره‌دن یازیلان تذاكر طرف صدارتدن هیئت وكلایه تودیع و حواله اولنورسه هیئتجه بالمذاكره اتخاذ اولنان قرارلر ضبط ایدیله‌رك وكلا جانبندن امضـا ایدلمك مرعی اولان اصول و تعامل قدیم مقتضاسی اولدیغندن بوندن تولد ایده‌جك مسئولیتده هیئت مشـارالیهایه راجعدر . بناءً علیه مواد مشتكابهایه متعلق ضبطنامه‌لرك اول امرده تدقیقیله واضع الامضا اولان ذواتدن ایضاحات طلب ایتمك و اكا كوره امضا صاحبلرینك مسئولیت و یا برائت شقلرندن برینه قناعت وجدانیه حاصل ایتدكدن صـوكره اتهاملری ایجاب ایدییورسه او یولده فذلكه تنظیم ایتمك قاعدةً و عدالةً مقتضی اولدیغی كبی مرور زمان ایله وقایع تمـاماً خاطرده قالمیه‌جغی جهتله ایشی تمامیله احاطه‌دن صوكره ایضاحات كافیه اعطا ایده‌بیلمك اوزره مذكور ضبطنامه‌لرك امضا صاحبلرینه‌ده ارائه‌سی ایجابات معدلتدندر .

چونكه علم یقینه مستند اولمیان جوابلر تامین وجدان ایده‌میه‌جكی مثللو امضاسی تحتنده بولنمیان موادden دولایی وكلادن بر ذاتی اتهام اسناد مالم یكن ایله مسئولیتی التزام معناسنه محمول اوله‌جغندن قانون عدالته منافیدر .

ایشته بو اساسك محفوظیتی شرطیله عرض ایدرم كه برنجی تقریرك « اركان حربیه طرفندن

اردونك بالقان متفقلرينه قارشی موفقيتله حرب ايده‌جك بر حالده بولنماديغی اكيداً بيلديرلديكی حالده اعلان حرب ايدلمسی » قضيه‌سندن عبارت اولان ايلك ماده‌سنك حاكی اولديغی اخطار اكر واقع ايسه هيئت وكلايه تبليغ اولنمادی .

بالعكس باب عالی‌يه جلب ايله رأيلری استفسار اولنان اركان و امرای عسكريه‌دن ازمير فرقهٔ جنوديه‌سی قوماندانلغنده بولنمش اولان عبداله پاشا اردونك عدم انتظامی سببيله حربه استطاعتمز اولماديغنی درميان ايدوب ديكرلری و باخصوص محمود شوكت پاشا حربيه نظارتنده بولنديغی مدتجه تشكيلات جديده اجراسيله عساكر عثمانيه‌يی حال انتظامه قويه‌رق مبالغ عظيمه صرفيله كافهٔ لوازمنی تهيه و اكمال ايتمش اولديغندن و دول متفقه‌نك مواقع حربيه‌يه سوق ايده‌بيله‌جكلری آلتی يوز اللی بيك عسكرك يوز بيكی اردو خدمتنده بولنه‌جغی جهتله بالفعل حربه اشتراك ايده‌جك بشيوز اللی بيك كشی‌يه مقابل ادرنه و روم ايلينك جهات سائره‌سنده بولنان اردولرمزك موجوديتی درت يوز اللی بيك نفره ابلاغ ايدرك باذالله تعالی ادرنه و يانيه و اشقودره استحكاماتيله برلكده دشمنه مدافعه قابل اولوب فقط اكمال نقصان ايچون سوقيات جديده اجراسی اون سكز كونه متوقف بولنديغندن بحثله بو مدتك تمديد مذاكرات سياسيه ايله قازانلمسی اقتضا ايده‌جكنی افاده ايتديلر. بو بابده تنظيم ايتدكلری ورقه‌يی يالكز محمود شوكت پاشا بروجه بالا معذرت سرديله امضادن استنكاف ايلدی .

مع هذا هيئت وكلا استطاعت ماليه‌نك فقدانيله اسباب سائرهٔ معروضه‌دن ناشی حربدن صوك درجه مجتنب ايديسه‌ده بالقان حكومتلری اساساً تصور و تصمم ايتدكلری روم ايلی مقاسمه‌سنی حيز فعله كتيرمك ايچون بينلرنده عقد اتفاق ايله تماماً حربه حاضرلانمش و دولت عليه‌نك داخلاً وخارجاً وقايع مدهشه و مسائل مزعجه ايله مشغول و قوای عسكريه‌مزك سنه‌لردنبری يمن وكرك و حوران و آرناوودلق حادثاتی سببيله يورغون اولماسندن استفاده فرصتنی فوت ايتمامك عزمنده اولملری صلحك محافظه‌سنی مرتبهٔ استحاله‌يه كتيرمش اولديغندن اوروپا رجال سياسيه‌سنك دخی تصديق و اعتراف ايتدكلری وجهله حكومت عثمانيه منعی ناقابل بر حرب هائل قارشيسنده بولندی و دفع صائل مجبوريتنده قالدی .

مسئله‌نك حلی دول معظمه ايله مذاكره‌يه انحصار ايتسه ايدی البت بر چاره بولنه‌رق بو بليه‌دن قورتلمق قابل اولوردی . فقط باب عالی ايله دول معظمه سفراسی بيننده مذاكره جريان ايتمكده ايكن حكومات متفقه‌نك ماكدونيا اصلاحاتنه اشتراك ايتمك و همان عسكرمزی طاغتمق اوزره ويردكلری سالف البيان اولتيماتومی قبول ايده‌جك بر عثمانلی قابينه‌سی تصور ايديله‌بيليرمی؟ و بلاحرب روم ايلی‌يی دشمنه تسليم ايتمك و پايتخق تهلكه‌يه القا ايلمكدن باشقه بر معنايی تضمن

ایتمین بو تکلیفی قبوله افکار عمومیهٔ عثمانیه رضا کوستررمی ایدی؟ حالبوکه زقاقلرده بر طاقم خلق «حرب ایستوز یا ایا صوفیه یا اولوم» دیه فریاد ایتدیریله‌رك افکار عمومیه تهییج ایدلمکده ایدی. واقعا بو تحریکاته اهمیت ویرلمدی لکن سوق مصلحتله وقوعی تقرب ایدن حربك اوکنی آلمق قابل اولەمیه‌جکی تحقق ایدنجه دولت وملتك محافظهٔ شرف وناموسی مقصدیله حکومات متفقه‌نك اولتیماتومنه جواب مقامنده سفیرلرینك پساپورطلری اعطا اولنه‌رق قطع مناسبات صورتی اختیار ایدلدی رسماً اعلان حرب اولنمادی.

اکر غازی احمد مختار پاشا قابینه‌سی بالقانلیلرله محاربه‌یی آرزو و ترویج ایتمش اولسه ایدی اونلردن اول استحضاراتنی اکمال ایله سفربرلك اعلان ایدر ایدی. ظهور مسئله‌دن صوك کونلره قدر محافظهٔ صلح و مسالمته چالشدیغی حالده احوال معروضه‌دن ناشی موفق اولنه‌مدی. بناءً علیه حقیقت حال نظر دقته آلنه‌رق انصاف ایله تأمل و محاکمه اولنورسه مذکور قابینه بو صورتله اتهام ایدیله‌مز.

تاریخ عثمانی ناطق اولدیغی اوزره بوکون مجارستانك پای تختی اولان پشته‌دن اعتباراً قریم قطعه‌سنی و بتون قره دکز حوضه‌سیله روم ایلی و اناطولی و عربستان و فاسه قدر آق‌دکز سواحل جنوبیه‌سنده‌کی اراضی و بلدانی احتوا ایدن ممالك وسیعه‌مزدن بر چوق قطعاتی دور انحطاطمزك مبدانده بری متمادیاً ضایع ایتدیکمز کبی روم ایلی قطعه‌سنی ده حقیقتده ایاستفانوس معاهده‌سیله الدن چیقاردق.

چونکه قطعهٔ مذکوره‌نك شمالاً حدود طبیعه‌سنی تشکیل ایدن طونه نهری ایله بالقان سلسلهٔ جبالی کبی خطوط مدافعه‌یی غیب ایدرك قلبکاهمزده بر بلغار حکومتنك تشکل ایتمسی، و صرب یونان ایله قره‌طاغك کسب وسعت و اقتدار ایلمسی اوزرینه روم ایلینك بقیهٔ اقسامنده حاکمیت عثمانیه‌یی محافظه ایتمك متعسر ایدی. انکلتره حکومتنك مداخله و غیرتیله عقدینه موافقیت حاصل اولان برلین معاهده‌سی روم ایلینك بزه تخصیص اولنان قسمنده حاکمیتمزی ادامه ایده‌بیلدی. اوندن صکره بلغارلرك تحریکیله حصوله کلن و او قوتله دوام ایدن ماکدونیا اغتشاشاتی مداخلهٔ اجنبیه‌یی دعوت ایدرك بالاخره روالده ایکی حکمدارك وقوع ملاقاتیله روم ایلینك تقسیمی شایعه‌سی اوچنجی اردوی همایونی ایقاظ ایلدیکندن بر تدبیر عاجل اولمق اوزره اعلان ایدیلن مشروطیت بو تصورك‌ده موقتاً اجراسنی تأخیر ایلدی. مشروطیتك اعلانیله تجدد سلطنتدن صکره زمام اداره‌یی ید استقلالنه آلان حکومت اتحادیه اول باول مناستر و قوصوه و سلانیك ولایتلرنجه زمانك کوستردیکی احتیاج مبرمه موافق اصلاحات جدیده اجراسیله ماکدونیاده ساکن عناصر مختلفه‌یی بر مرتبه ممنون و آوروپا افکار عمومیه‌سنی

خشنود ایتمش اولسه ایدی بالقان اتفاقنك حصولیله روم ایلندن الیوم ده بولنان یرلرك حاکمیت عثمانیه‌دن فی‌الحال نزعی قابل اوله‌مزدی .

درت سنه‌دن زیاده دوام ایدن شو زمان فرصتی اتحاده منسوب قابینه‌لر بیهوده ضایع ایتدیلر . اصلاحات نامنه انکسار قلوب ایله تزیید اعتراضاته سبب و خزینهٔ دولته بار اولمقدن باشقه هیچ بر فائده‌سی کوریله‌مه‌ین تنسیق مأمورین و تصفیهٔ رتب عسکریه ایله و بر طرفدن دخی تشکیل رقبا و مخالفین ایچون فوق‌القانون تدابیر زجریه ایله اوغراشدیلر . اوروپادن میلیونلرله پاره استقراض ایدرك یاپیلان تشکیلات و تجهیزات عسکریه‌نك قیمت و ماهیتی بالقان محاربه‌سیله تعین ایتدی . چونکه مواقع حربیه‌یه سوق اولنان عساکر محمود شوکت پاشانك تشکیل و تنظیم ایتدیکی اردولر و بونلری اداره ایدن امرا و ضابطان ایسه ارکان حربیه‌سنه وارنجه مشارالیهك تنسیقاً تعیین ایتدیکی ضابطلر ایدی . فقط جمعیتك تشویق و القاسی اوزرینه وقتیله اوچنجی اردو ضابطانی میاننده اویانان فکر سیاست دیکر اردولرده سرایت ایدرك عسکرلکك مابه‌القوامی اولان اطاعت و وحدته خلل کلدیکی کبی بالتدریج تزاید ایدن تباین افکارك انتاج ایتدیکی فرقه غیرتکشلکی وظائف عسکریه‌نك حقیله ایفاسنه مانعه‌لر تشکیل ایلدی . محاربه‌نك منعی قصدیله دول معظمه جانبندن حربده هانکی طرف غالب اولسه اراضیجه استفاده ایتدیرلیه‌رك استاتوقونك محافظه ایدیله‌جکنه دائر وقوع بولان بیانات و اثنای حربده کوکللی صفتیله عسکر میانه کیرن بعض اصحاب غرض طرفندن وقوعی موثوقاً روایت اولنان سوء تلقینات دخی تأثیردن خالی قالمادی . ایشته بو حاللر و بو محاربه‌نك اسباب ظهورینی نه صورتله تهیئه و احضار ایلدیکی بالاده بیان اولنان اداری و سیاسی خطالر طبیعی حربك نتیجهٔ مشئومه‌سنی ده تولید ایدن دواعیٔ مبرمه‌دندر . شمدی بونلردن اغماض عین ایله هزیمت واقعه‌نك مسئولیتنی غازی احمد مختار و کامل پاشالر قابینه‌لرینه تحمیله چالیشمق ناصل موافق عدل و انصاف اولور ؟

تقریر اولك ایکنجی و دردنجی و بشنجی ماده‌لری سفربرلك اعلانی لزومنه دائر ارکان حربیهٔ عمومیه‌نك اخطاراتی مجلس وکلاجه نظر دقته آلنمیه‌رق التی کون صوکره سفربرلك اعلاننه قرار ویرلسی و بو قرارك حربیه نظارتندن قوماندانلقلره و داخلیه نظارتندن ولایاته درحال تبلیغنی ایجاب ایدرکن قیمتدار اولان ایلك کونلرك مأمورین ملکیه وعسکریه بیننده مخابراتله کچیرلسی قضیه‌لرندن عبارتدر .

مجلس وکلا ضبطنامه‌لرینك مطالعه‌سندن‌ده اکلاشیله‌جغی وجهله بلغارستانك سفربرلك اعلان ایلدیکنه دائر نظارت عائده‌سندن باب عالی‌یه ویریلن معلومات مجلس وکلایه تبلیغ اولندیغی کون بزم‌ده سفربرلك اعلاننه درحال قرار ویرمش اولدیغمز بدیهی و بوده پك طبیعیدر . ادعا

اولندیغی وجهله تبلیغ قرارده تأخر وقوع بولمش ایسه مسئولیتی مسببلرینه عائد و بوبابده هیئت مجموعهٔ وکلایه اعتراض غیر وارد در .

فعلاً اشتراکی شویله دورسون علمی بیله لاحق اولمیان بر ماده‌دن دولایی هیچ بر فردك مسئولیتنی شرایع الٓهیه و قوانین بشریه‌دن هانکیسی تجویز ایدر. بونکله برابر باب عالی‌یه جلب ایدلمش اولان سالف‌البیان ارکان و امرای عسکریه‌نك سوقیات ایچون ایسته‌دکاری اون سکزکون مدت مع زیادة قازانیله‌رق ادرنه وقرق‌کلیسا جهتلرنده اکمال تحشیداتدن وقره طاغ عسکرینك منتظماً حدودی تجاوز ایدرك عساکر عثمانیه ایله حربه مباشرتی رسماً تحقق ایتدکدن صوکره اردوی همایونه حرکت امری ویرلدیکی عندالتدقیق تعین ایده‌جك حقایقدندر .

فرض ایده‌لم که بو خصوصه دائر بین‌الدوائر جریان ایدن مخابراتده حسب البشریه بعض مرتبه تأخرات وقوع بولمش اولسون عجبا هزیمت واقعه‌نك یکانه سببی بو میدر ؟ بو هزیمت مؤلمه‌نك تحقیق اسبابیله بوکا باعث اولان امرا و ضابطانك تعیین مسئولیتلری ایچون اولجه تشکیل بیوریلان دیوان عالیٔ عسکری ایفای وظیفه‌دن نیچون منع ایدلدی؟ اخیراً مجلس مبعوثانك کشادنده قرائت اولنان نطق همایون ملوکانه ایله بو قضیه تأکید بیورلدیغی حالده دیوان عالیٔ مذکور نه سببله هنوز ایفای وظیفه‌یه مباشرت ایتدیرلمدی . حالبوکه صرف جهت عسکریه‌یه عائد اولان بو مسئله موشکافانه تدقیق ایله اسباب هزیمت حقیله اکلاشلدقدن صکره هیئت وکلایه‌ده توجیه مسئولیت اقتضا ایدرسه او وقت دیوان عالی‌یه سوق ایدلملری حکمةً وعدالةً لازم کلیر ایکن بو جهت اساسیه اهمال ایدیله‌رك علی العمیا غازی احمد مختار و کامل پاشالر قابینه‌لرینك اجرای محاکمه‌لری قرارینی تعجیل شبهه یوق که مقصدك اظهار حقیقتله اجرای‌حکم عدالت اولمایوب صرف اثر غرض و انتقام اولدیغنه یك جلی بر برهان و دلیلدر .

تقریر مذکورك اوچنجی ماده‌سی سفربرلك اعلانندن برآز اول اردونك اوچده برینی وتعلیم وتربیه جهتیله الك کزیده قسمنی تشکیل ایدن افرادك ترخیص وطابورلر موجودینك عجمی افرادن مرکب اولمق اوزره یوز اللی نفره تنزیل ایدلدیکندن بحث و شکایتی محتویدر.

بومسئله دائرهٔ حربیه‌نك وظائف مستقله‌سندن اولدیغی جهتله بونده باب عالینك معلومات و مداخله‌سی و بالطبع هیئت وکلانك رأی و قراری منضم اولمادیغندن مسئولیتی منحصراً حربیه نظارتنه عائددر. ناظم پاشا مرحوم برحیات اولسه ایدی بو بابده اجوبهٔ مقنعه سرد ایده‌جکی درکار ایدی . نته‌کیم طرف عاجزانه‌مدن واقع اولان سؤاله ویرمش اولدیغی جواب بالاده تفصیلاً عرض اولندی .

فی‌الحقیقه مدت نظامیه‌لری اولان اوچ سنه‌یی اکمال ایتمش و بو مدتده داخلاً وقوع بولان

حركات عصيانيه‌يى تسكين ايچون هرطرفه سوق ايديله‌رك يورغون بر حاله كلوب آرناوودلق حادثهٔ اخيره‌سنده بعض اقسامى آرناوودلره التحاق ايله‌مش اولان افراد ترخيصلرينى مصرانه استدعا ايلدكلرى حالده اركان حربيهٔ عموميه‌جه موافق قانون اولان بو طلبك اسعافى جهتنه كيدلمك ضرورى و معاذاه اويله نازك بر زمانده اردوى همايونجه اختلال ظهورى موجب وخامت اوله‌جغندن مرحوم مشارالهك‌ده اركان حربيه قرارينك تنفيذى جهتنه كيتمسى پك طبيعيدر. مع هذا بلغارلرك بغتةً اعلان سفربرى ايتملرى اوزرينه افراد مرقومه‌نك يوللردن چويله‌رك مواقع عسكريه‌يه سوق اولندقلرى‌ده كذلك عرض وحكايه اولنمش ايدى.

تقريرك التنجى ماده‌سى قانون اساسى حكمنجه حقوق مقدسهٔ شاهانه‌دن اولان اعلان حرب ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه استحصال ايدلمكسزين ابتدار اولنديغى حاكيدر.

يوقاريده عرض اولنديغى وجهله رسماً اعلان حرب اولنماديغى حالده دول متفقه‌دن قره‌طاغليلرك حدود خاقانى‌يى تجاوزله بالفعل حربه مباشرت ايتملرى اوزرينه عساكر شاهانه دخى بالمقابله تشكيل اعدايه مسارعت ايتمسى كسب ضرورت ايلمش و بناءً عليه باش قوماندانلق وكالتى جانبندن شرق و غرب اردولرينه او يولده اوامر لازمه اعطاسى اقتضا ايدوب بو جهتك عتبهٔ شاهانه‌يه عرضيله ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه‌نك استحصالى امور طبيعيه‌دن بولنمشدر. باب عالى و دوائر عسكريه‌نك اوصره‌ده معروض اولديغى مشاغل ومشكلات عظيمه سببيله شايد او وظيفهٔ رسميه‌نك ايفاسنده ذهول واقع اولمش ايسه مسئله‌نك بدايتندن نهايتنه قدر قرناى شاهانه وساطتيله متماديا استكناه احواله بذل عنايت بيورلديغى كبى طرف صدارتدن دخى پيدرپى معروضات تحريريه و شفاهيه ايله جريان ايدن معاملات بتفاصيلها قرين اطلاع جناب پادشاهى اولديغندن شو حركت عسكريه‌نك اساساً تصويب همايونه عدم اقترانى ادعا ايديله‌مز.

اكر اويله اولسه ايدى درحال قابينه‌يى ارشاد ايله وظيفهٔ رسميه‌يى ايفاده ذهول ايدلمسنك اسبابى استيضاح بيوريلور ايدى، شيمدى‌يه قدر طرف اشرف ملوكانه‌دن بو بابده بر كونه اعتراض و ادعايى متضمن ارادهٔ سنيه شرفصادر اولماسى‌ده ملاحظهٔ معروضه‌يى تأييد ايدر.

زيرا بوكيفيت صرف حقوق مقدسهٔ شاهانه‌يه تعلق ايدر بر مسئله‌دز. تقريرك يدنجى ماده‌سى باب عالينك حركات عسكريه‌نك طرز اجراسنه قارشمغه صلاحيتى اولماديغى حالده هيئت وكلا قراريله تجاوزى حرب اجراسى ايچون باش قوماندانلق وكالتنه امر ويريله‌رك تحشيداتى هنوز اكمال ايتمه‌مش اولان اردولرمزك فلاكته سوق ايدلمسى و هر مبعوثك مدت مأموريتى قانون اساسى حكمنجه درت سنه‌دن عبارت اولديغى حالده ايكنجى دفعه انتخاب اولنان هيئت مبعوثانك وظيفه‌سنى

حكومتله مختلف‌فيه اولان ماده حقنده بيان راى و مطالعه‌يه حصر ايله مجلس مبعوثانى فسخه وقانون اساسى‌يى تفسيره تصدى اولنمسى كبى ايكى فقره‌يى متضمندر .

فقرهٔ اولى‌ده بيان اولنان قرار هيئت وكلاجه اتخاذ اولنمش ايسه‌ده حربيه نظارتنك طلب و ايضاحنه مستند اولاجغى مجلس وكلا ضبطنامه‌سنك تدقيق و مطالعه‌سيله تعين ايدر. اركان حربيهٔ عموميه‌مزك فن حاضر حرب ايجابنجه تدافعى حركت اكثريا مغلوبيتى و تجاوزى حركتك مظفريتى انتاج ايده‌جكى نظريه‌سنى قبول ايله عندالمحاربه دشمنى ملكمزه دخوله ميدان ويرميه‌رك ممكن اولديغى درجه دشمن اراضيسنده محاربه‌يه غيرت اولنماسى راى و فكرنده اولديغى ناظم پاشا بالدفعات مجلس وكلاده افاده ايتمشدى. يوقسه فن حربه عدم وقوفى طبيعى اولان هيئت وكلانك بويله خودبخود تجاوزى حركت ايچون باش قوماندان وكيلنه امر ويرمسنى هيچ برعقل سليم صاحبى قبول و تصديق ايده‌مز . اكمال تحشيدات ايچون هيئت عسكريه طلب ايتديكى مدت مع زيادةٍ قازانلديغى كبى دشمنك فعلاً حربه مباشرتى اوزرينه اردوى همايونك دخى مقابله‌يه ابتدارى امور ضروريه‌دندر. سوقياتك تسريعيله تحشيداتك اكمالى خصوصنده تأخرات واقع اولمش ايسه مسئوليتى آنفاً عرض اولنديغى وجهله دائرهٔ حربيه‌يه عائد اولمق لازم كلير. مع‌هذا سوقياتك زمان و مكانك مساعده‌سى درجه‌سنده اوله‌بيله‌جكى واستطاعت بشريه‌نك دائرهٔ امكانى تجاوز ايده‌ميه‌جكى نظر انصافه آلنير وكتلهٔ واحده شكلنده ملكمزه هجوم قصدنده بولنان اعداى متفقه‌دن برينك هانكى جهتنده اولورسه اولسون حدودمزى تجاوزله حربه ابتدارى كورلديكى حالده اردوى همايونك‌ده ايفاى وظيفه‌ده تجويز تراخى ايده‌ميه‌جكى بى‌طرفانه تأمل اولنور ايسه هيئت عسكريه‌نك دخى بو بابده معذور كورلمسى لازمهٔ حقانيتدر .

فقرهٔ ثانيه‌يه كلنجه ممالك متمدنه‌نك اكثريسنده مجلس مبعوثانك فسخيله انتخابات جديده اجراسى حكومتلرك تقديرينه منوط اولديغى شبهه‌دن آزاده‌در . نته‌كيم اعلان مشروطيتدن صوكره ايلك دفعه كشاد اولنان مجلس مبعوثان دخى سعيد پاشا قابينه‌سى طرفندن سد و تعطيل ايدلمشدى. بالاده تفصيلاً عرض اولنديغى اوزره سعيد پاشا قابينه‌سنى استعفايه مجبور ايدن آرناود ارباب قيامى ايكنجى مجلس مبعوثانك‌ده سديله عادلانه و بى‌طرفانه انتخابات اجراسنى شرائط سائره ميانده اوله‌رق مصرانه تكليف ايتديلر . مذكور قابينه‌يه خلف اولان غازى احمد مختار پاشا قابينه‌سى هيئت عسكريه‌نك اظهار عجز ايتديكى قيام مذكورى تسكين ايچون تكليفات واقعه‌يى قبول و اجرادن باشقه چاره كورمدى. زيرا آرناودلق اغتشاشنك دوامى دولت ايچون عظيم بر تهلكه حاضرلامقده ايدوكى عيناً كورلمكده ايدى . بناءً عليه بو بابده طريق قانونى‌يه مراجعتله نقطهٔ نظريى مرجع تفسير اولان هيئت اعيانه عرض ايتدى . هيئت مشاراليهانك تدقيقات ومباحثات

عميقه نتيجه‌سى اولارق اكثريت عظيمه ايله ويرديكى قرار تصويب عالئ ملوكانه‌يه اقتران ايتمكله شرفصادر اولان ارادهٔ پادشاهى حكم جليلى اوزره انتخابات جديده اجرا اولنمق شرطيله مجلس مذكور سد ايدلدى .

او قرارك بو نتيجه‌يى تضمن ايتمديكنى ادعا ايله‌مك هيئت اعيانك مقرراتنى تعليل وتفسيره تصدى معناسنى تضمن ايدر كه بو وظيفه‌تقرير صاحبلريله‌مجلس مبعوثان دردنجى شعبه‌سنك صلاحيتى خارجنده‌در . بناءً عليه بو مسئله‌دن دولايى غازى احمد مختار پاشا قابينه‌سنه تحميل ايدلمك ايسته‌نيلن مسئوليت هيئت اعيانه‌ده شامل اولمق اقتضا ايدر. حتى قانون اساسى حكمنجه نفس نفيس شاهانه مقدس و غيرمسئول اولديغى حالده قرارمذكور ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه ايله موقع اجرايه وضع اولنديغندن بو مسئوليتدن بر حصهٔ معنويه‌ده ذات ملائكصفات شهريارى‌يه عائد اولمق لازم كلير . حالبوكه مذكور قابينه‌نك شو حركتى حكم قانونه و ايجاب مصلحت و منفعت دولته موافق اولديغندن بركونه مسئوليتى ايجاب ايتميه‌جكى اصحاب وقوف و عرفانه غيرخفيدر.

ايكنجى تقريرك خلاصهٔ مؤداسى اثناى حربده دول معظمه‌نك درسعادتده بولنان سفن حربيه‌سندن عسكر اخراجيله پاى‌تختك محافظه ايدلمسى باب عالى جانبندن سفرايه تكليف وامور ضابطهٔ مملكتك ادارهٔ اجنبيه‌يه توديع اولنديغنى مشعردر.

دشمنك ايام اخيره‌ده چتالجه استحكاماتنه هجوم ايله پاى‌تختى تهديده باشلاماسى شهر خلقنى تلاشه دوشورديكندن دول معظمه سفراسى غلطه و بك اوغلى جهتنده و بوغاز ايچنك روم‌ايلى ياقه‌سنده مقيم تبعهٔ اجنبيه‌يى محافظه ايتمك اوزره مواقع مذكوره‌يى مناطقه تقسيم ايدرك كندى زرهلى كميلرندن قره‌يه عسكر اخراجيله يرلى ضابطه مأمورلرينه ترفيقنه بينلرنده قرار ويردكلرينى بيان ايله طرف حكومتدن بو بابده ادارهٔ ضابطه‌يه تعليمات ويرلمسنى باب عاليدن طلب و التماس ايلديلر. قوهٔ ضابطهٔ محليه‌نك كفايتيله برابر شهرك آسايشنى محافظه ايده‌بيله‌جك قوهٔ عسكريه‌ده موجود و يرلى اهالى ايله تبعهٔ اجنبيه‌نك محافظه‌سى حكومتجه‌ده فوق‌الغايه مطلوب اولديغندن بويله بر تدبيره حاجت مس ايتميه‌جكى لسان مناسبله كنديلرينه تفهيم اولندى. فقط قبول ايتمديلر. وخدانكرده چتالجه استحكاماتى دشمنه مقاومت ايده‌ميه‌رك عسكر كزك شهرده وعلى‌الخصوص محل ثروت اولان غلطه و بك اوغلى جهتلرنده تعدياته جرأت ايتملرى محتمل اولديغندن بو قرارى تطبيق واجراده معذورز » ديه‌رك تكليف واقعده اصرار ايتديلر. حكومت ايسه اوصره‌ده سفراى مشاراليهمى اقناع و الزام ايله تكليف مذكورى رد خصوصنجه اظهار ثبات ايده‌جك بر حال و موقعده دكل ايدى. بناءً عليه عساكر مرقومه‌نك جهات مبحوث عنهاده بولنان قوهٔ ضابطه عثمانيه رفاقتنده و صورت موقته‌ده استخدامنه بالضروره مساعده ايدلدى .

اكر بو تكليف تقرير صاحبنك ادعاسی وجهله قابينه طرفندن وقوع بولمش اولسه امانات و خزينهٔ همايونك مقری اولان استانبول جهتی بو محافظه تدبيرندن استغنا ايده بيليرمی ايدی ؟ بو مدعياتك مجرد غازی احمد مختار و كامل پاشالر قابينه لرينی اتهام ايده بيلمك ايچون ثم التدارك سرد ايدلمكده اولديغی بی غرض اولان اصحاب حميت و وجدان نزدنده شك و ارتيابدن آزاده در .

سالف البيان تقريرلره علاوةً شعبه جه ايراد ايديلن سؤاللردن بريده بلغارلرله ياپيلان متاركه ده ادرنه يه ارزاق ويرلمسی مجلس وكلاجه مقرر ايكن صاووفك تكليفاتی نه سببله بزم مرخصلر طرفندن قبول ايديله رك ادرنه نك ارزاقسز براقيلديغنی متضمندر .

في الحقيقه مجلس وكلا شرائط متقابله ايله عقد متاركه ايچون مرخصلره مأذونيت ويرمش ايدی. حربيه ناظری و باش قوماندان وكيلی صفتيله مكالمه يه مأمور اولان ناظم پاشانك مجلس وكلا قرارينه مباين اولان بو تكليفی قبول ايتمسی هيئت وكلايی ده حيرت و اضطراب ايچنده براقديغندن مجلسده كنديسندن استيضاح ايدلدی. صاووف مجلس وكلا قراری وجهله عقد متاركه يه موافقت ايدرك طرفين مرخصلری جانبندن امضا ايدلمك اوزره اويولده بر سند دخی تنظيم ايدلمشسه ده ايكنجی بلغار مرخصنك اخيراً صوفيه دن آلمش اولديغی بر امر اوزرينه ادرنه يه ذخيره ادخال ايدلمه مسی قيدينك سنده ذرجی خصوصنده اصرار و صاووفك ده بالضروره مومی اليه اتباع ايتمسی متاركه نك عقدينی اشكال و تأخير ايلمه سنه و حال بوكه چتالجه استحكاماتنده طوپلرك كولله لری قالماديغندن مخاصمه يه دوام اولنورسه ايكی اوچ كوندن زياده مقاومته امكان اولماديغی جهتله معاذ الله تعالی دشمنك پای تختی اشغال ايتمسی طبيعی بولنديغنه بناءً ايام متاركه ده نواقصمزی اكمال ايدرك لدی الحاجه استيناف حرب ايده بيلمك اوزره بوتون مسئوليتی عهده سنه آلارق شرط مذكوری قبول ايله متاركه سندينی او صورتله تصديق و امضا ايلديكنی و عموم قوماندا عهده سنده اولديغی جهتله بو صلاحيتك و بوندن متولد مسئوليتك شخصنه عائد اولديغنی معرض جوابده درميان ايلدی .

واقعا بالاده عرض اولنديغی وجهله استحكامات مذكوره ده آتيله جق كولله نك آز قالديغی اولجه اخطار اولنماسی اوزرينه درحال آلمانيا فابريقه لرندن تدارك و ارسالی مقدما آلمانيايه كوندرلمش اولان مأمور مخصوصه تلغرافله توصيه اولنديغی كبی طربزون و محال سائره ده موجود كولله لرك جلبيله ادارهٔ مصلحته چاليشلمش ايدی .

متاركه دن بالاستفاده مذاكرهٔ صلحيه اثناسنده قوتلی بولنمق اوزره رومانيا طريقيله آلمانيادن مقدار كافی مهمات جلبيله اردوی همايونك تقويه سنه موفقيت حاصل اولدی.

هر شيده مطلوب اولان غايه‌در. مشار اليهك افاده‌سی وجهله ضرورت ملجئه‌یه مستند اولسه‌ده بو شرطك قبولی بالطبع مستلزم تأسفات اولمقله برابر ادرنه‌یی ذخیره‌سزلك يوزندن تسلیمه مجبوریت حاصل اولدی؛ حالبوكه ادرنه‌یه صورت خفیه‌ده ذخیره ادخال اولنه‌بیلمكده ایدی. نته‌كیم كامل پاشا قابینه‌سنك سقوطیله استیناف حرب وقوعندن صوكره‌ده دشمنه مقاومت ایتدی و نهایت دشمن قوت متفوقه‌سیله حرباً الیمزدن آلدی. بناءً علیه بوندن دولایی مذكور قابینه‌یی اتهامه چالشمق موافق حق اوله‌ماز.

طنین غزته‌سنك ایكی بیك بش نومرولی نسخه‌سنده محرر اولدیغی وجهله كامل پاشا قابینه‌سی طرفندن سرای همایونده طوپلانان مجلس عمومی‌یه ادرنه‌نك تركی حقنده بر قرار اتخاذی تكلیف اولندیغنه دائر دردنجی شعبه‌جه ایراد ایدیلن سؤال صحیح ایسه افترای محضدر. چونكه هیئت وكلا جانبندن بویله بر تكلیف وقوع بولمادیغی مجلس مذكورده حاضر اولان ذوات كرامجه معلوم و مصدقدر. كامل پاشا قابینه‌سی هیچ بر وقتده ادرنه‌نك بلغارلره ترك و تسلیمنه موافقت ایتمدی. دول معظمه‌نك تكلیف و اصرارینه قارشو ادرنه‌نك بی طرف بر حكومت اسلامیه شكلنه افراغنی صوك نوطه‌سنه درج ایله دول مشار الیهمه تكلیف ایتمكه قرار ویردی. اینوز ـ مدیه خطندن اعتباراً ادرنه‌ده داخل اولدیغی حالده ارناودلقدن ماعدا بتون روم ایلینك دول متفقه‌یه تركنی قبول و امضا ایدن محمود شوكت پاشا قابینه‌سی اولدیغی انكاره مجال وارمیدر؟

برده غازی احمد مختار پاشا قابینه‌سی موقع اقتداره كلنجه جمعیته منسوب برچوق مأمورینی عزل ایله نااهللره تودیع امور ایتدیكی و كامل پاشا قابینه‌سی دخی او وقت وكلای سابقه‌دن اولوب الیوم موقع اقتدارده بولنان بعض ذوات محترمه‌یی تحت توقیفه آلدیغی مدار اتهام اولمق اوزره سرد و اتیان اولنیور. هر بر حكومت ایجاب حاله كوره مأمورینڭ بعضیلرینی عزل و تبدیل و لزوم كوردیكی ذواتی موقتاً توقیف ایتمك صلاحیتنی حائزدر. شو قدركه بو اجراآت قانون و اصوله موافق و حق و عدله مقرون اولمق اقتضا ایدر. موضوع بحث و شكایت اولان انتخابات معهوده‌ده صفت حكومته لایق و مترتب اولان قاعدهٔ بی‌طرفی‌یی اخلال ایله جمعیت حسابنه جبر و شدت استعمال ایلدكلری تواتراً بیان و اشتكا اولنان بعض ولاة و مأمورین؛ داخلیه نظارتی طرفندن عزل ایدیله‌رك اجراسی مقرر اولان انتخابات جدیده‌نك سلامت جریانیله افكار عمومیه‌نك تأمینی ضمننده بی‌طرفلقلرینه اعتماد اولنان ذوات تعیین ایدلمشدی. انصاف ایله تأمل اولنسون؛ كامل پاشا قابینه‌سنك سقوطندن صوكره او قابینه ایله غازی احمد

مختار پاشا قابینه‌سنك داخلیه ناظرلری طرفندن تعیین اولنان ولاة و سائر باشلیجه مأمورلردن بعض مستثنیاتدن ماعدا هانکیسی مأموریتنده ابقا اولندی شائبهٔ مخالفت شویله دورسون جمعیته انتساب و صداقتی محقق عد ایدلین مهمجه و بلکه طبقهٔ وسطی و عادیه‌ده بولنان مأمورلرك بعضیسی تقاعده سوق و بعضیسی‌ده برر بهانه ایله عزل ایدیله‌رك یرلرینه هپ منسوبین جمعیتك نصب و تعیین ایدلدکلری محل اشتباهمیدر؟ محمود شوکت پاشا حادثه‌سی سببیله دیوان حرب عرفیجه محکوم ایدیلنلردن باشقه یالکز کندیلرنده شائبهٔ مخالفت محسوس اولماسندن ناشی اناطولی ایچرلرینه و بالخاصه سینوبه تبعید اولنان بیکلرجه خلق نه‌کبی تحقیقات عادله‌یه و هانکی محکمه‌نك حکم و قرارینه توفیقاً خانمانلرندن دور و حیات مسعودهٔ عائله‌دن مهجور ایدلدی؟

فرض ایده‌لم‌که حفظ آسایش مقصد مهمی حکومت حاضره‌یی بویله برتدبیر فوق‌العاده‌یه سوق ایتمش اولسون. سینوبه بر هیئت تحقیقیه اعزامیله معصومیتی آکلاشیلانلر درحال مأوالرینه اعاده اولنه‌جق ایدی. آرادن بر سنه‌دن زیاده زمان کچدیکی حالده نه یاپیلدی و نه‌کبی نتیجهٔ عدالت کوسترلدی. طرف و تقریبی بولوبده بو دام ابتلادن قورتیله‌بیلن اشخاص معدوده‌دن ماعدا بر جم غفیرك کندیلری منفالرنده و افراد عائله‌لری استانبولده وشورده بورده نان‌پاره‌یه محتاج اوله‌رق سفیلانه امرار اوقات و بعضلری آجلق و سفالت یوزندن غریبانه ترك دغدغهٔ حیات ایتمکده اولدقلری عامه‌جه معلوم اولدیغی و بو بیچاره‌لرك واپورلره دولدیریله‌رق سینوبه سوق اولندقلری کون آفاقی طوتان فریاد و انینله قایقلر درونده معاونتلرینه شتاب ایدن افراد عائله‌لرینك افغان جانخراشندن متحصل بر منظرهٔ محشرنمون؛ یرلی اهالیدن باشقه خلیجده‌کی اجنبی واپورلرندن دوربینلرله بو حال وحشت اشتمالی تماشا ایدن اوروپالیلری بیله دلخون ایتدیکی حالده صحایف ناموس مليمزی قارالیان بو احوال الیمه‌دن شمدی هیچ بحث اولنمیوبده بالاده عرض اولندیغی وجهله مجلس وکلا قراریله سبیللری تخلیه ایدیلن رجال معلومه‌نك ادارهٔ عرفیه‌جه اوچ بش کون توقیف اولنمالرندن طولایی کامل پاشا قابینه‌سنك اتهامه قیام ایدلمسی طوغریسی ابنای وطنمزی کریان و اغیاری خندان ایده‌جك احوال عجیبه‌دندر. اك زیاده شایان تأسف اولان جهت رفع مظالم ایله محافظهٔ احکام قانون وظیفهٔ اساسیه‌لری اولان مبعوثین محترمه‌نك بو بابده وکلای حاضره‌دن طلب ایضاحات ایله عالم مدنیت نظرنده ماهیت اخلاقیه و درجهٔ قابلیت ملیه‌مزی ارائه و تعیین ایتمکده اولان بو مثللو حالاتك منع تکررینه چاره‌ساز اولمالری حمیةً لازم و ذمت کفایتلرینه متحتم ایکن عقل و منطقه وعدل وحقه تطبیقی قابل اولمیان تلقیناته قارشی مبهوت اوله‌رق خائفانه التزام سکوت ایتملریدر. بز بوکون شقاق ونفاقه دکل خیر و

منفعت دولت یولنده اتحاد ووفاقه محتاجز . حالك بومنوال اوزره دوامی روم ایلینك ضیاعی کبی معاذالله بتون عثمانلیلری وبالخاصه مسلمانلری آغلاته‌جق دها نجه وخیم نتیجه‌لر تولید ایده‌جکی ظهور آثاریله تعین ایتمکه باشلادی (تعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان) امر جلیلی ایله عالم اسلامه خطاب بیوریلیور ایسه‌ده بو نص مبینك حاوی اولدیغی حکمت بوتون عالم بشریت ایچون بر دستور سیاستدر .

صوك

﴾ مرحوم جمال‌الدين افندی حضرتلرينك ترجمهٔ حالی ﴿

شيخ الاسلام محمد جمال‌الدين افندی حضرتلری؛ عهد جليل حضرت محمود خان عدلی صدور عظامندن يوسف زاده الحاج شيخ يوسف افنديـنك مخدومی و محقق روم كلنبوی اسماعيل افندی مرحومك كريمه‌زاده‌سی اولوب تدقيقات شرعيه‌وانتخاب حكام الشرع مجلسلری رئيسی صدور عظامدن الحاج مرحوم احمد خالد افنديـنك مخدوملريدر .

والده‌لرينك پدرلری دخی سلالهٔ كواكبيه‌دن عصر عالیٔ حضرت عبدالمجيد خان غازی صدور فخامندن الحاج محمد سعيد افندی ابن عبدالباقی افنديدر .

بيك ايكيوز آلتمش درت سنه‌سی مارتنده درسعادتده تولد ايتمشدر . مكاتب ابتدائيه‌ده تعلمدن صكره بعض متبحرين اساتذه‌دن و پدر عاليلرندن ترتيب معروف اوزره علوم عربيه‌يی و معلمين مخصوصه‌دن فنون متداوله‌يی تدرس و اكمال ايتمشلردر .

بيك ايكيوزسكسان يدی ايلولنده باب والای فتوی‌مكتوبی اوطه‌سنه دخول ايليوب سكسان‌يدی تشرين ثانيسنده مشيخت اسلاميه مكتوبجيلغی معاونلكنه وسكسان سكز سنه‌سی كانون‌ثانيسنده آناطولی‌قاضيعسكری مكتوبجيلغنه و سنهٔ مرقومه‌ده عدليه نظارتنده درسعادت برنجی جزا محكمه‌سی محررات شعبه‌سی معاونلكنه و طقسان بر سنه‌سی كانون ثانيسنده محكمهٔ مزبوره قلمی‌مديريتنه وطقسان اوچ سنه‌سی مارتنده دائرهٔ مذكوره شعبه‌سی مميزلكنه و سنهٔ مذكوره مايسنده محكمهٔ تميز حقوق دائره‌سی مميزلكنه و طقسان درت سنه‌سی نيساننده دائرهٔ مشيخت عليا مكتوبجيلغنه تعيين اولنه‌رق اوچيوز طقوز سنهٔ هجريه‌سی محرمی سلخنه مصادف اوچيوز يدی سنه‌سی آغستوسنك يكرمی ايكنجی‌كونی قرق اوچ ياشنده ايكن عهدهٔ استهالرينه مسندمشيخت اسلاميه تفويض بيورلمش و اون سكز سنه بلا فاصله مقام جليل مشيخت اسلاميه‌ده بولنمشلردر .

بيك ايكيوز سكسان اوچ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك يكرمی يديسنده با ابتدای خارج استانبول مدرسلكنه و سكسان سكز سنه‌سی جماذی الاخره‌سنك اون برنده حركت خارج و ذی‌القعده‌سنك بشنده ابتدای داخل و سكسان طقوز سنه‌سی شهر شريف شعباننك اوچنده حركت داخل وطقسان ايكی سنه‌سی شوالنك طقوزنده موصلهٔ صحن و طقسان اوچ سنه‌سی جماذی الآخره‌سنك يكرمی برنده صحن ثمان وذی‌القعده‌سنك يكرمی‌بشنده حركت آلتمشلی و طقسان درت سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك طقوزنده موصلهٔ سليمانيه مدرسلكرينه نائل اولوب طقسان بش سنه‌سی جماذی‌الآخره‌سی غره‌سنده مخرج وطقسان آلتی سنه‌سی شهر ربيع‌الاخرينك اون طقوزنده بلاد خمسه و ذی‌الحجه‌سنك اون اوچنده حرمين محترمين و بيك اوچيوز ايكی سنه‌سی شهر رمضان شريفنك اون طقوزنده استانبول و اوچيوز آلتی سنه‌سی جماذی‌الاوليسنك اوچنده آناطولی قاضيعسكرلكی و اوچيوز سكز سنه‌سی شهر شريف رمضاننك يكرمی سكزنده روم ايلی قاضيعسكرلكی پايه‌لرينی و طقسان يدی سنه‌سی محرمنك دردنده اوچنجی و اوچيوز ايكی سنه‌سی شوالنك برنده ايكنجی و اوچيوز آلتی سنه‌سی شهر رجب الفردی غره‌سنده برنجی مجيدی و اوچيوز سنه‌سی شهر ربيع الاخرينك ايكيسنده اوچنجی و اوچيوز يدی سنه‌سی شعبان المعظمنك يكرمی بشنده ايكنجی و اوچيوز طقوز سنه‌سی صفرالخير غره‌سنده برنجی رتبه‌دن عثمانی نشان ذيشانلرينی و سنهٔ مرقومه شهر ربيع‌الاولنك اون اوچنده عثمانی و ذی‌الحجه‌سنك اون‌اوچنده

مجیدی نشان عالیلرینك بر قطعهٔ مرصعه‌سنی و شهر مذکورك طقوزنده آلتون لیاقت مدالیه‌سنی احراز بیورمشلردر. مشارالیهه بیك اوچیوز اون سنه‌سی شهر شوال مکرمی غره‌سنده مرصع افتخار و بالاخره مرصع امتیاز نشان عالیلری احسان بیورلمشدر. اوچیوز یکرمی‌درت سنه‌سی شباطنك برنده بالاستعفا مقام مشیختدن انفصال و اوچیوز یکرمی‌آلتی سنه‌سی مایس غایه‌سنده با استدعا اختیار تقاعد ایتشلر ایکن اوچیوز یکرمی سکز سنه‌سی تموزینك یدنجی‌کونی ایکنجی دفعه مقام مشیخت اسلامیه‌یه نصب بیوریلوب اوچیوز یکرمی سکز سنه‌سی کانون ثانیسنك اونجی کونی باب عالی وقعهٔ مؤسفه‌سی اوزرینه ظهور ایدن تبدل وکلا حسبیله انفصال ایتمشلردر.

مشارالیه؛ ایکی دفعه ایفای فریضهٔ حج شریف ایلیوب دها پك کنج یاشلرنده عربجه شعر انشاد ایلیه‌جك درجه‌ده ابراز اقتدار و لیاقت ایلدکلری کبی مخاطبلرینه حیرت القا ایده‌جك قدر واسع مطالعاته و فرط ذکایه مالك ایدی، خالی زمانلرینی مطالعه‌یه حصر ایتمشلردی. مشارالیهك خصوصیتنه مطلع اولان پك چوق ذواتك الیوم حکایه ایلدکلری وجهله جمال‌الدین افندی: سن مکلفیتلرندن وفاتلرینه قدر نمازلرینی کچیرمدکلری کبی اعذار وقوعنده دخی درحال قضا ایلرلر و مشیخت علیا مقامنده بر دفعه بیله بلاوضوء ایفای وظیفه ایلمش دکللردی.

*
* *

عصر اخیرده مشارالیه قدر اداری و سیاسی بر رجل دولته آز تصادف اولنوب بعض مسائل مهمه‌ده مصرده‌ده حمیت و اقتدارلرندن استفاده ایلدیکی کبی مسائل سیاسیه‌ده سرد ایلدیکی مطالعات؛ لورد کیچنرك حیرتنی جلب ایدرك بوکبی ذواتدن مملکتلرنده استفاده اولنمامسنه تأسف ایتدیکنی مرحوم مشارالیهك غیابنده بر چوق ذواته حکایه ایتمشدر.

*
* *

مشارالیه دولت علیهٔ عثمانیه‌ده زنبیللی نامیله معروف شیخ الاسلام علی علاء الدین الجمالی افندیدن صوکره الك چوق مقام مشیختده بولنان بر شیخ الاسلام ایدی. وزیر اعظم نشانجی محمد پاشا؛ مرحومك اجداد کرامندن اولدیغی کبی اجداد وجدات جهتندن مختلف تاریخی عائله‌لره منسوبدر.

بالخاصه سادات محترمهٔ کواکبیه‌دن بولنملری حسبیله سلالهٔ طاهره‌لری جناب فخر المرسلین افندمزه ممتد بولنمقده ایدی. مشارالیه بیك اوچیوز اوتوز بش سنه‌سی نیسانده مصرده رمله‌ده یتمش‌ایکی یاشنده اولدیغی حالده ارتحال دارنعیم ایلمش و نعش مغفرت نقشلری استانبوله نقل ایدیله‌رك فاتح جوارنده اوتلقجی یوقوشنده عائله‌لری مقبره‌سنه دفن اولنمشدر. رحمة‌الله علیه رحمةً واسعه

*

اسکندریه‌ده جنازه مراسمنده اوتوز بیکی متجاوز مسلمان حاضر بولندیغی کبی استانبولده‌ده وکلا واعیان وعلمای اسلامیه ایله معظم برجماعت جنازه‌لرنده بولنمشلر و بالخاصه فاتح جامع شریفندن قبر شریفلرینه قدر ممتد اولان طریق؛ باشدن باشه مشارالیهك مشتاق مزایا و عرفانی اولان برجماعت کبرایه مقر اولمشدی.

*
* *

«اعتصام» جریدهٔ اسلامیه‌سی؛ مشارالیهك وفاتی حسبیله تخصیص ایتدیکی مقاله‌یه شو سطرلرله نهایت ویریوردی:

«سلطان عبدالحمید خان ثانی کبی ذکا و درایتجه امثالی نامسبوق برحکمدارك، مصرده لورد کیچنر کبی

معروف بر دیپلوماتك مظهر تقدیری اولمسی وهله ژون ترکلرك، کامل پاشادن زیاده عداوتلرینی جلب ایلمش بولنمسی؛ مرحوم مشارالیهك درجهٔ اقتدارینی کوسترمکه کافیدر (جمال الدین افندی وفات ایتدی) دیمك؛ بو قحط رجال دوره‌سنده علمیه؛ اك ممتاز بر فردینی، دولت عثمانیه؛ اك یوکسك بر صاحب کیاست و سیاستی، عالم اسلام؛ اك معروف بر شیخ الاسلامنی ضایع ایتدی دیمکدر»

«ترکجه استانبول» غزته‌سنده دخی آتیده‌کی سلیس مرثیه محرر ایدی :

جمال الدین افندی اون سکز ییل باب فتواده
معالی پاش اولوب مفتی الانام کامبین اولدی

تجلی ایلدی ذاتنده پك علوی فضیلتلر
وجودی حسن اخلاقه کتاب مستبین اولدی

مشیخت مسندین یوکسلتدی حکمتله، عدالتله
بتون دانشورانه دستکیر و هم معین اولدی

فصاحتده، بلاغتده نظیرین کورمه‌دك الحق
اکا علامه‌لر تلمیذ زانو بر زمین اولدی

مهمات مسائلده آنك ادراك و اذعانی
بو ملك و ملته بر چوق زمان حبل المتین اولدی

نه بدبختزکه قالدق صوك زمان محروم فیضندن
افولی شمدی حیفا باعث آه و انین اولدی

مصرده (ارجعی) امرین آلینجه ویردی فتواسین
او فتوادن چیقان (لبیك) صداسی پرطنین اولدی

جهانی ایتدی استیلا او داهیء کمالاتك
ضیاع ناکهانیسی بتون دللر حزین اولدی

سعیدا! چاریار امداد ایدوب یازدم تمام تاریخ
جمال الدین افندی نائل خلد برین اولدی

١٣٣٧

فیئاتی ۵۰ غروشدر